

รายงานการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาและฝึกอบรมครู
เรื่อง “การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้”

รองศาสตราจารย์วิราพร	พงศ์อาจารย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวันท์	ชาญวิชัย
อาจารย์ชฎานิชฎ์	ศศิวิมล
อาจารย์เตือน	แพ่งวังทอง
อาจารย์ ดร.สุขแก้ว	คำสอน

โดยความร่วมมือระหว่าง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

โรงเรียนบ้านป่าสัก (เทศบาลนครสวรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3

2547

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนาชุดฝึกอบบรมครูเรื่อง “การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้”

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ชื่อผู้วิจัย	รองศาสตราจารย์วิราพร	พงศ์อาจารย์
คณะผู้วิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวันท์	ชาญวิชัย
	อาจารย์เดือน	แพ่งวังทอง
	อาจารย์ชฎานิชรัฐ	ศศิวิมล
	อาจารย์ดร. สุขแก้ว	คำสอน
ปี	2547	

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สร้างชุดฝึกอบบรมครูเรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และติดตามและประเมินผลการฝึกอบรมครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยคัดเลือกโรงเรียนบ้านป่าสัก (เทศบาลนครพิษณุโลก) ตำบลนครชุม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เป็นพื้นที่เป้าหมายในการทดลองใช้ชุดฝึกอบบรม การดำเนินการวิจัยให้ผู้บริหารครูและบุคลากรของโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวิจัยทุกขั้นตอน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนได้แก่ การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เข้าอบรม การสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบบรม การทดลองใช้ชุดฝึกอบบรม และติดตามประเมินผล ในการฝึกอบรมใช้กระบวนการ PDCA คือ มีการวางแผนการปฏิบัติ นำไปปฏิบัติ ตรวจสอบการปฏิบัติ แก้ไขและปรับปรุง โดยให้ครูได้ปฏิบัติจริงที่โรงเรียน มีการนิเทศติดตามและประเมินผล โดยใช้กระบวนการ “กัลยาณมิตรนิเทศ” ให้นำเสนอผลงาน สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จัดนิทรรศการ แสดงผลงาน และจัดเชิดชูเกียรติ

ผลการดำเนินการวิจัย

1. ผลการศึกษาพบปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ การผลิตพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการศึกษา การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ทำการวิจัยและใช้การวิจัยเป็นตั้งกระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและจริงจังยิ่งขึ้น

2. ผลการสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรมครู เรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์การเรียนรู้ เนื้อหาของหลักสูตร เอกสารประกอบชุดฝึกอบรม สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้

3. ผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรม หลังการอบรมครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ดีขึ้นมากกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เจตคติต่อการวิจัยหลังการอบรมครูมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงดีขึ้น ครูทุกคนได้มีการฝึกทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในวิชาที่สอนและในชั้นเรียนของตนเอง ครูมีทักษะในการปฏิบัติงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยภาพรวมและเป็นรายข้อส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้ ผลจากการประเมินตามประเด็นต่างๆ ของจุดประสงค์การเรียนรู้ ครูมีคะแนนทักษะการปฏิบัติงานวิจัยอยู่ในระดับดี ครูมีความคิดเห็นต่อชุดฝึกอบรมและกระบวนการฝึกอบรม ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร ด้านกิจกรรมการฝึกอบรมด้านแผนการจัดการเรียนรู้ว่ามีความเหมาะสม ครูได้ร่วมทำกิจกรรม มีการฝึกปฏิบัติเป็นรายบุคคล ได้เสนอผลงานและวิพากษ์วิจารณ์ ได้รับการชี้แนะให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไข ปรับปรุงตลอดมาอย่างทั่วถึงจนผลงานดี เวลาในการอบรมน้อยไป เร่งรัดและการทดลองกับเด็กใช้เวลาน้อยไป แต่การฝึกอบรมในวันหยุดสัปดาห์ละครั้งมีความเหมาะสม เอกสารมีปริมาณมากเพียงพอ ครบถ้วนสมบูรณ์ สื่อในการฝึกอบรมและแหล่งการเรียนรู้ มีความหลากหลาย เพียงพอ ทันสมัย เหมาะสม วิทยากรให้ความรู้เป็นอย่างดีและคอยแนะนำช่วยเหลือ มีความตั้งใจในการให้ความรู้ ผลจากการฝึกอบรม ทำให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และการปรับพฤติกรรมของนักเรียนได้ ทำให้มีความรู้สึกดีต่องานวิจัย รู้วิธีการแก้ปัญหาที่แท้จริง เกิดความมั่นใจในการทำวิจัยมากขึ้น เข้าใจขั้นตอน เห็นประโยชน์ เกิดความภาคภูมิใจที่สามารถทำได้ และเห็นว่าการทำงานวิจัยเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับครู ในการจัดการเรียนรู้และจะนำไปเผยแพร่ต่อไป แสดงว่าผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมครั้งนี้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ผลการจัดอบรมเป็นที่พึงพอใจของครูที่เข้ารับการฝึกอบรม ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะเพิ่มขึ้น สามารถนำไปใช้ในการทำวิจัยต่อไปได้ ชุดฝึกอบรมนี้ ควรนำไปทดลองใช้ซ้ำอีกครั้งหนึ่ง เพื่อศึกษาปัญหาและปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

Abstract

Project Title : The Research and Development of the Teacher Training Program on the Topic of Action Research to Develop Learning, Pibulsongkram Rajabhat University.

Research Team : Associate Professor Wiraporn Pongajarn
 Assistant Professor Apivant **Chanvichai**
Tuan Pangwangtong
 Chayanit Sasiwimol
Sukkeaw Kansom

Year : B.E. 2004.

The Purposes :

1. To study the problems and needs of the teachers in Action Research.
2. To construct the Teacher Training Program on the Topic of Action Research for Developing Learning.
3. To experiment, monitor and evaluate in using the Teacher Training Program.

The Procedures :

The research procedures used Participatory Action Research (PAR) and selected Ban Pasak School (Tosapol Anusorn) Tambon **Matong , Prompiram** District, Phitsanulok Province for the research area. The director, the teachers and the personels of Ban Pasak School are offered to participate 4 steps of the research which consisted of studying the trainees' problems and needs, constructing and developing the Training Program , experimenting the Training Program , monitoring and evaluating. Used PDCA process : Plan , Do, Check and Action. The trainees practiced the real situations in their school, presented, arranged seminar , exchanged their works and made exhibition . The facilitators used friendly supervising and rewarded the honour researcher.

The results :

1. Found the teachers' problems and needs to improve the instruction with child centered learning process, producing materials and innovations, authentic evaluation, research and using research for encouragement and improvement learning process consistently.

2. Constructed and developed the Teacher Training Program consisted of learning outcomes, contents, documents, materials, resources and evaluation.

3. Experimented the Training Program. Every trainees practiced their researches for developing students' learning in their classes. Their research **skills** were good. After experimenting the they improved their research knowledge significantly, their attitudes towards research were **better**. They commented good and suitable on contents, activities, learning plan and the facilitators of the Training Program and the procedures in training. The trainees had chances to present, pass judgment and advised on their works. They **commented** the shortness of time for **training**. The trainees could research confidently and were proud of their successful jobs. Their attitudes to the research were better and they were aware of **necessary** in researching. The results indicated that the training achieved the aims. The trainees satisfied in their knowledge and skills in research which they will can research later. This Teacher Training **Program** ought to study again and develop it better.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยและพัฒนาชุดฝึกอบรมครู เรื่อง “การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู” ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามฉบับนี้ เป็นโครงการวิจัยที่ 1 ของชุดโครงการวิจัยและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในการจัดการเรียนรู้ในท้องถิ่น ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย ปีงบประมาณ 2547 จากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจากผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ได้แก่ อธิการบดี คณบดีคณะครุศาสตร์ และผู้อำนวยการสำนักวิจัยและบริการทางวิชาการที่ให้การสนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการทำวิจัย จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณผู้อำนวยการ คณะครูอาจารย์ และบุคลากรต่าง ๆ ของโรงเรียนบ้านป่าสัก (เทศบาลนคร) ตำบลมะตอง อำเภอพรหมพิราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเป็นสนามวิจัย และให้ความร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี ทำให้งานวิจัยดำเนินการไปได้ด้วยความราบรื่นและประสบผลสำเร็จ

ขอขอบคุณคณะกรรมการวิจัยทุกท่าน ผู้ช่วยนักวิจัย และนักศึกษาทุกคนที่ได้ช่วยเหลือ ร่วมแรงร่วมใจให้งานนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีในทุกขั้นตอน

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนา.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย.....	1
คำถามวิจัย.....	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	2
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	5
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา.....	5
แนวคิดเกี่ยวกับชุดฝึกอบรม.....	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
บริบทของโรงเรียนที่เป็นสนามวิจัย.....	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	35
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เข้าอบรม...	35
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรม.....	37
ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการใช้ชุดฝึกอบรม.....	38
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการฝึกอบรม.....	44
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บทที่ 4	
ผลการวิจัย.....	46
ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ.....	46
1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนา การจัดการเรียนรู้ของ โรงเรียน.....	46
2. ผลการจัดการประชุมเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ จำเป็น.....	47
ผลการสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรบ.....	50
การกำหนดเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรบและวิธีฝึกอบรบ.....	50
ผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรบ.....	53
ผลการจัดประชุมกลุ่ม.....	60
กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและบทเรียนที่ได้รับจากการวิจัย.....	62
บทที่ 5	
สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	64
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	64
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	64
สรุปผลการวิจัย.....	65
1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ด้านการวิจัย.....	65
2. ผลการสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรบครู เรื่อง การวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้.....	66
3. ผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรบ.....	68
4. ผลการจัดประชุมกลุ่ม.....	68
อภิปรายผล.....	70
ข้อเสนอแนะ.....	71
บรรณานุกรม.....	72
ภาคผนวก	77

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ		หน้า
1	กรอบแนวคิดของการวิจัยและพัฒนาชุดฝึกอบรม.....	3
2	แผนผังของ โรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์).....	26
3	โครงสร้างการบริหารงานของ โรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์).....	29
4	แผนผังโครงสร้างการจัดการเรียนรู้ของ โรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์).....	30

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 30 ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาซึ่งเน้นให้ใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย โดยกำหนดให้ครูต้องทำการวิจัยควบคู่ไปกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวิจัยจึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่จะช่วยให้ครูได้พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้เป็นครูมืออาชีพ ด้วยการคิดค้นหาแนวทางการจัดการเรียนการสอนใหม่ ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดการเรียนการสอน ในกรณีที่ครูพบว่า กระบวนการเรียนรู้ที่กำลังดำเนินอยู่มีปัญหาหรือมีความจำเป็นต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วน

ในอดีตที่ผ่านมาครูส่วนใหญ่มักคิดว่า การสอนกับการวิจัยนั้นแยกส่วนกัน แต่ในปัจจุบันครูจะต้องทำให้การสอนและการวิจัยผสมผสานกันให้มากที่สุด ไม่ใช่สิ่งที่แยกจากกันอีกต่อไป นอกจากนี้เมื่อกล่าวถึง คำว่า การวิจัย ครูส่วนใหญ่จะเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยู่ยากเกินศักยภาพของคนที่ทำได้ และครูบางคนยังเห็นว่าการวิจัยไม่ใช่งานในหน้าที่ของตน แต่เป็นหน้าที่ของนักวิชาการหรือนักวิจัยเท่านั้น ซึ่งโดยแท้จริงแล้วครูสามารถทำการวิจัยได้เพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด หากเข้าใจกระบวนการวิจัย และควรถือว่าเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญอีกด้วย

การดำเนินงานพัฒนาครูเกี่ยวกับการวิจัยเท่าที่เคยปฏิบัติมา ส่วนราชการต่างๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการพัฒนารูปแบบ วิธีการ และสื่อการพัฒนาและฝึกอบรมอย่างหลากหลาย ซึ่งการใช้ชุดฝึกอบรมเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ แต่อาจเป็นด้วยข้อจำกัดในเรื่องเวลา งบประมาณ และสาเหตุอื่นๆ ชุดฝึกอบรมที่ใช้อยู่ยังมีข้อวิจารณ์ในเรื่องคุณภาพ ความเหมาะสม และความน่าเชื่อถือจนเป็นเหตุให้มีการปฏิเสธการนำไปใช้ และการวิพากษ์วิจารณ์มากมาย ดังนั้นเพื่อการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการพัฒนาและฝึกอบรมครู จึงควรต้องมีการพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาและฝึกอบรมครูให้เป็นที่ยอมรับและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

การใช้ชุดฝึกอบรมในการพัฒนาครู มักเป็นรูปแบบของชุดที่วิทยากรเป็นผู้ออกแบบและพัฒนาขึ้นโดยขาดการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรม ทำให้ไม่ตรงกับสภาพความต้องการและความสนใจที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริง

การฝึกอบรมที่ใช้วิธีการแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการที่จะช่วยให้ครูได้พัฒนาตนเองควบคู่ไปกับการปฏิบัติจริงในโรงเรียน ภายใต้การนิเทศ ติดตามผล และให้กำลังใจแบบกัลยาณมิตร

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงต้องการสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรมครูเรื่อง “การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้” โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยมีความเชื่อว่า การพัฒนาที่จะเกิดผลอย่างแท้จริงจำเป็นต้องใช้กระบวนการที่ให้ผู้รับการพัฒนามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และเน้นการฝึกปฏิบัติจริงในสถานศึกษา ตลอดจนมีระบบการนิเทศติดตามดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

คำถามวิจัย

1. ครูมีสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาด้านการวิจัยเพื่อการเรียนรู้หรือไม่
2. ชุดฝึกอบรมครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ควรมีลักษณะอย่างไร และสามารถพัฒนาครูได้หรือไม่ เพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
2. เพื่อสร้างชุดฝึกอบรมครู เรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
3. เพื่อทดลองใช้ชุดฝึกอบรมครูในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
4. เพื่อติดตามและประเมินผลการฝึกอบรมครูด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ขอบเขตเนื้อหาของชุดฝึกอบรม

ชุดฝึกอบรมการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นชุดฝึกอบรมที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาครูประจำการที่สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับชั้นอนุบาลศึกษา- ระดับมัธยมศึกษา) โดยได้ประยุกต์มาจากหลักสูตรระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในสาระการเรียนรู้รายวิชา 1043408 การวิจัยทางการศึกษา และอิงตามแนวทางที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2542 มาตรา 30 ซึ่งกำหนดให้ครูประจำการจะต้องทำการวิจัยควบคู่ไปกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งแบ่งออกเป็น 7 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่

- หน่วยที่ 1 กระบวนการในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
- หน่วยที่ 2 การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน
- หน่วยที่ 3 การเลือกและพัฒนานวัตกรรมจัดการการเรียนรู้
- หน่วยที่ 4 การออกแบบการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

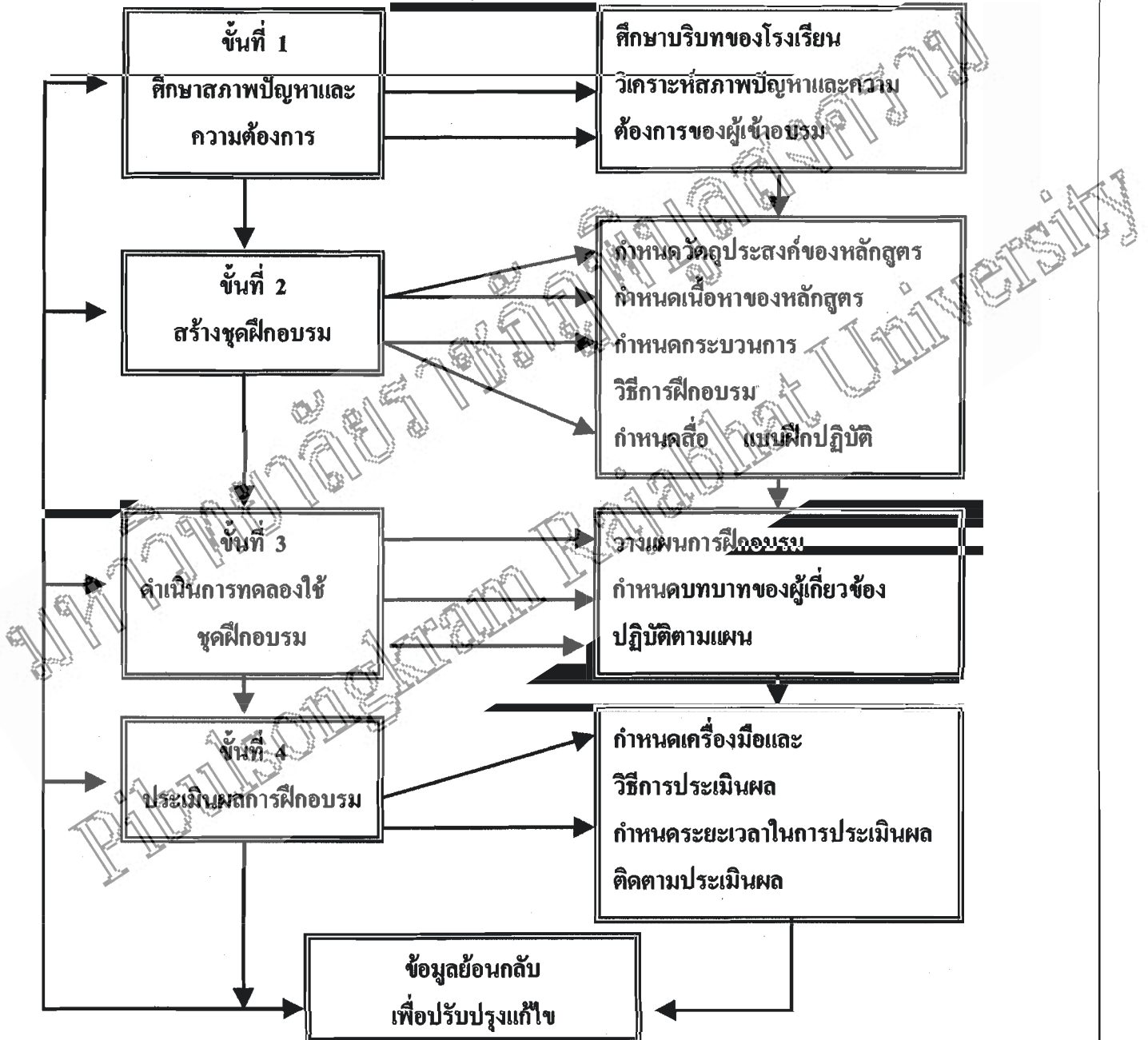
หน่วยที่ 5 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

หน่วยที่ 6 การวิเคราะห์ผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนา

หน่วยที่ 7 การเขียนรายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

กรอบแนวคิดของการวิจัยและพัฒนาชุดฝึกอบรม

ในการพัฒนาชุดฝึกอบรมครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

แผนภูมิ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัยและพัฒนาชุดฝึกอบรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชุดฝึกอบรม หมายถึง การจัดระบบการฝึกอบรมโดยรวบรวมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่สมบูรณ์ เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง หรือโดยการฝึกอบรม ในชุดฝึกอบรมประกอบด้วยคู่มือการใช้ชุดฝึกอบรม เอกสารประกอบการฝึกอบรม แผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึกปฏิบัติ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน สื่อ และแหล่งเรียนรู้

การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หมายถึง การวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอน เพื่อแก้ไขปัญหาของนักเรียนบางคน บางกลุ่ม บางเรื่อง เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สามารถเรียนได้ทันเพื่อนกลุ่มใหญ่ หรือได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research หรือ PAR) เป็นการวิจัยและพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรในหน่วยงานกับบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้อง **Tau** ร่วมกันคิด วางแผน ดำเนินการแก้ปัญหา/พัฒนา สรุปผล ประเมินผล และชื่นชมผลงาน

ครู หมายถึง ครูประจำการผู้สอนในโรงเรียนที่เป็นสถานวิจัยเพื่อทดลองใช้ชุดฝึกอบรม ในที่นี้ หมายถึง โรงเรียนบ้านป่าสัก อําเภอพรหมพราหม ลังกวดเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 3

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ได้ชุดฝึกอบรมครูที่มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาครู ให้สามารถทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้
2. ทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาและฝึกอบรมครูใช้กระบวนการที่ให้ผู้รับการพัฒนามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และเน้นการฝึกปฏิบัติจริงในสถานศึกษา
3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ คณะจารย์ในสถาบันราชภัฏ ครู บุคลากรในสถานศึกษา และในเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจน นักศึกษาได้นำรูปแบบการพัฒนาและชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาและการใช้บริการชุมชนอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ โครงการวิจัยและพัฒนาชุดฝึกอบรมครู เรื่อง “การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้” คณะผู้วิจัยขอนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง
 - 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับชุดฝึกอบรม
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. บริบทของ โรงเรียนที่เป็นสนามวิจัย

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

การพัฒนาและฝึกอบรม เป็นเครื่องมือสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งนี้เพราะบุคลากรในองค์กรต่างๆ นั้น สามารถสร้างสรรค์ให้แต่ละองค์กรประสบความสำเร็จรุ่งเรืองหรือเสื่อมทรุดได้ทั้งสิ้น ทุกองค์การจึงมีจุดเน้นการพัฒนาบุคลากรในองค์การให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้เต็มศักยภาพ สามารถนำวิทยาการทั้งหลายที่มีอยู่ไปใช้ในการสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์การนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี โดยใช้วิธีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเป็นเครื่องมือ

อภิวัฒน์ ชาญวิชัย (2532) ให้ความหมายของการพัฒนาบุคลากรว่า หมายถึง การดำเนินการที่มุ่งพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ ประสบการณ์ และวิธีการในการทำงาน ตลอดจนจนถึงทัศนคติและอุปนิสัยต่างๆ ที่จะทำให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ให้ส่งผลถึงประสิทธิภาพของงาน

สวัสดิ์ จิตจันทร์ (2546) กล่าวว่า ครูทุกคนจะต้องพัฒนาตนเอง และเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาทุกระดับที่จะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทุกคนได้รับการพัฒนา โดยการพัฒนาครูนั้น ควรยึดภาระงานของครูเป็นหลัก พัฒนาการควบคู่กับการปฏิบัติงานในหน้าที่ เป็นฐานการพัฒนา เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2539) ซึ่งเป็นสภาในกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะองค์กรส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครู ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2533 เพื่อเสนอแนวทางปฏิบัติ และมุ่งมั่นให้ครูได้พัฒนาก้าวหน้าในวิชาชีพ ดังต่อไปนี้

- มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ
- มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน
- มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ
- มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้ เกิดผลจริง
- มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
- มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน
- มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ได้อย่างมีระบบ
- มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
- มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์
- มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน
- มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

กลุ่มการผลิตและพัฒนาครู สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (มปอ.) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครูและบุคลากรตามโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันว่า ควรมีขั้นตอนการพัฒนาตามขั้นตอนหลัก 5 ร คือ ร่วมคิดวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมกันสรุปทบทวน ร่วมกันเรียนรู้ และร่วมชื่นชมผลงาน ในการพัฒนาครูให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ ความคิด และพฤติกรรมการสอนได้อย่างแท้จริงนั้นต้องทำหลายๆ มิติไปพร้อมกันจะทำเพียงมิติเดียวหรือด้านเดียวอาจไม่ได้ผลอย่างแท้จริง ดังเช่นการพัฒนาครูที่เคยทำมาแล้วในอดีต ซึ่งมีหลักสูตรการฝึกอบรมที่หลากหลาย และใช้งบประมาณไปจำนวนมาก ระบบการพัฒนาครูใหม่จะต้องทำ 3 มิติไปพร้อมกัน คือ มิติด้านการพัฒนาครู มิติด้านการสนับสนุนและมิติการประเมิน และยกย่องเชิดชูเกียรติ ซึ่งเราอาจเรียกว่า “ระบบการพัฒนา 3 มิติ” ระบบการพัฒนาครู 3 มิตินี้ อาจรวมบุคลากรทางการศึกษาที่อยู่ในโรงเรียนด้วย ระบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาแบบ 3 มิติประกอบด้วยมิติต่างๆ ดังนี้

1) ระบบการพัฒนาครูและบุคลากร (Development System) เป็นระบบที่มุ่งพัฒนาครูและบุคลากร โดยการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ และพัฒนาศักยภาพ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสามารถปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ซึ่งอาจมีวิธีการหลากหลาย แต่จะเน้นให้มีการปฏิบัติจริง

2) ระบบการให้การสนับสนุนครูและบุคลากรในการปฏิบัติงาน (Supporting System) เป็นระบบที่ให้การช่วยเหลือครูและบุคลากรในการปฏิบัติงาน โดยการให้การสนับสนุนด้านแหล่งข้อมูล ทรัพยากร เทคโนโลยี เทคนิควิธี และการให้คำปรึกษา ตลอดจนขวัญกำลังใจเป็นสำคัญ เช่น การให้บริการแหล่งสืบค้นข้อมูลสาระความรู้ เทคนิควิธี และการให้คำปรึกษา รวมทั้งการเข้าไปเป็นที่เล็งร่วมพัฒนาครูและบุคลากรทั้งด้านความรู้และด้านการปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายของสถานศึกษา

3) ระบบการประเมินผลและเชิดชูเกียรติ (Evaluation and Promotion System) เป็นระบบประเมินผล ขกย่อง เชิดชูเกียรติ ครูและบุคลากรที่มีผลงานดีเด่น การพัฒนาครูให้ได้รับผลการพัฒนาอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องมีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน หรือการรวบรวมผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อให้รางวัลตอบแทนต่างๆ ที่สามารถจูงใจผู้ปฏิบัติงานในรูปแบบต่างๆ ได้ ทั้งในด้านการเชิดชูเกียรติ การเลื่อนขั้น เลื่อนระดับ โดยระบบการประเมินต้องมีการกำหนดตัวชี้วัด ความสำเร็จ เกณฑ์มาตรฐานที่ประกาศให้ทราบทั่วกัน

ระบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้ง 3 มิติดังนี้ จะเป็นระบบให้การพัฒนาครูที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนได้อย่างแท้จริง และเกิดความยั่งยืนในการพัฒนา

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ยังได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ไว้ดังนี้

1. สร้างให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ หมายถึง พัฒนาการและบุคลากรให้เป็นผู้มีระบบความคิด ค่านิยมและพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงตามเป้าประสงค์ โดยสร้างเสริมให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Teacher as a Learner) โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรมที่เน้นการฝึกปฏิบัติจริงและกระบวนการสนับสนุนการพัฒนาครูที่ต่อเนื่อง

2. ต้องเปลี่ยนแปลงบุคลากรในระดับฐานราก หมายถึง การเปลี่ยนครูจาก บุคคลแห่งการเรียนรู้ มาเป็น บุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยปรับความเชื่อพื้นฐานและการปฏิบัติการสอนของครู จากรูปแบบที่ครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นรูปแบบที่นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เน้นการใช้ชุมชนเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ

3. การเรียนรู้ของบุคลากร หมายถึง การพัฒนาบุคลากรแห่งการเรียนรู้ไปสู่การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนของตน ซึ่งต้องมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญ 3 ลักษณะ ดังนี้

3.1 เรียนรู้จากการฝึกอบรม : รับการฝึกอบรมจนเรียนรู้

3.2 เรียนรู้จากการทำงานสอนในสภาพจริง : เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

3.3 เรียนรู้จากการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

สำนักงานมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2547) ได้กล่าวถึง การพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Development) ซึ่งหมายถึง การฝึกอบรมหรือการพัฒนาครูที่จัดขึ้นในโรงเรียน โดยโรงเรียนเป็นเจ้าของโครงการหรือแผนการฝึกอบรม มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของครูในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน เป็นการฝึกอบรมเพื่อสนองต่อสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนและผู้เข้ารับการฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรมเน้นการปฏิบัติจริงที่นำลงสู่ห้องเรียน มีการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ระหว่างผู้ให้และผู้รับการอบรม มีการนิเทศติดตามและประเมินผล

อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในลักษณะ “กัลยาณมิตรนิเทศ” การอบรมใช้กระบวนการประเมินครบวงจร (PDCA) ที่ทำให้เกิดวัฏจักรของการพัฒนาครูแบบยั่งยืน

การพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาครูประจำการที่จัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ประกอบด้วยหลักสำคัญ 10 ประการ ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2547 : อ้างถึงใน พงุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และอรพรรณ พรสีมา, 2546)

1. เป็นการพัฒนาที่เกิดขึ้นตามสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนและผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของครูในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

2. เป็นการพัฒนาครูที่โรงเรียนหรือในชุมชนของโรงเรียน โดยโรงเรียนเป็นเจ้าของโครงการ

3. เป็นการพัฒนาครูหรือกลุ่มครูที่เป็นผู้นำการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามหมวด 4 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมีความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์ในการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประการสำคัญต้องเป็นที่ศรัทธาและยอมรับของเพื่อนครูอย่างแท้จริง

4. เป็นการอบรมที่เกิดจากความสมัครใจของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรม มิใช่เป็นการบังคับ

5. เป็นการร่วมคิด ร่วมศึกษาปัญหา ร่วมวางแผน และร่วมกันพัฒนา มิใช่เป็นการบังคับ

6. เป็นวิธีการฝึกอบรมที่เน้นการปฏิบัติจริง ใช้สื่อและกิจกรรมประกอบการอบรม และนำสู่ห้องเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างจริงจัง

7. เป็นการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องหลายครั้ง ด้วยวิธีการหลากหลาย ทั้งในลักษณะของการประชุมกลุ่ม และการพบปะเป็นรายบุคคลอย่างใกล้ชิดสม่ำเสมอ เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

8. เป็นการอบรมที่ใช้กระบวนการ PDCA คือมีการวางแผน นำไปปฏิบัติ ตรวจสอบหรือประเมินผล นำไปปรับปรุง เพื่อวางแผนดำเนินงานเป็นวงจรการพัฒนาต่อเนื่อง

9. เป็นการอบรมที่มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลเพื่อการพัฒนา โดยใช้กระบวนการ “กัลยาณมิตรนิเทศ” โดยการประเมินหลากหลายรูปแบบ ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการอบรม และประเมินผลจากการฝึกอบรมของครูเครือข่ายที่เข้ารับการฝึกอบรมและประเมินผลจากผู้เรียนของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วย

10. เป็นการทำหน้าที่ตามภาวะปกติของครูเพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพครู และคุณภาพของผู้เรียน

สุนน อมรวิวัฒน์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ,2547 อ้างถึงใน สุนน อมรวิวัฒน์, 2546) ได้ให้ปรัชญาและแนวคิดในการพัฒนาครู โดยใช้กระบวนการ “กัลยาณมิตรนิเทศ” ว่า กระบวนการกัลยาณมิตร คือ กระบวนการประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อจุดมุ่งหมาย 2 ประการ คือ 1) ชี้อาทิทางบรรเทาทุกข์ 2) ชี้อาทิสุขเกษมสันต์ โดยทุกคนต่างมีเมตตาธรรม พร้อมจะชี้แนะและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กระบวนการกัลยาณมิตร มีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ คือ

1) ให้อใจ คือ การสร้างศรัทธา เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการพัฒนาครู ผู้ให้การอบรมจึงพยายามสร้างศรัทธาและความสัมพันธ์กับเพื่อนครู แจกแจงความมุ่งหมาย จัดเวลา แลกกำหนดแผนงาน

2) ร่วมใจ คือ ผู้ให้และผู้รับการฝึกอบรมร่วมกันทำงานเป็นทีม โดยการศึกษาค้นคว้า ร่วมวางแผน ร่วมคิด ร่วมทำ มีการแนะนำ สาธิต ให้แบบอย่าง ฝึกทำแผนการสอน ฝึกสร้างสื่อการเรียนการสอน ทำวิจัยในชั้นเรียน และเรียนรู้เรื่องการวัดและประเมินผล

3) ตั้งใจ คือ ทุกคนมีความแน่วแน่ที่จะแก้ไขและปรับปรุงเพื่อสร้างสรรคัลคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน โดยมีการทดลองปฏิบัติ ปฏิบัติหาหรือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ติดต่อสื่อสาร และเยี่ยมเยียนกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

4) เปิดใจ คือ ทุกคนพร้อมยอมรับการพัฒนาตนเอง รับที่จะทบทวนการวัด ประเมินผล และข้อเสนอแนะ อาทิ การประเมินตนเอง การประเมินผลงาน การประเมินโดยกัลยาณมิตร และการประเมินพัฒนาการเรียนรู้อ ซึ่งจะประเมินอย่างตรงไปตรงมา และยอมรับการปรับปรุงพัฒนาต่อไป

ในปัจจุบันการอบรมพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Training) ได้รับการกล่าวถึงมากขึ้นในวงการ นักฝึกอบรมในประเทศไทย โดยเฉพาะนับตั้งแต่สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ร่วมมือกับประเทศแคนาดา และประเทศกิลิเบีย เพื่อเป็นหุ้นส่วนกัน (Partnership) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก โดยการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐบาลแคนาดา (CIDA) ภายใต้ชื่อโครงการ Canada – Asia partnership (CAP) ซึ่งกิจกรรมหลักกิจกรรมหนึ่งของการดำเนินการร่วมกัน ก็คือ การจัดหลักสูตรอบรมนานาชาติ โดยใช้กระบวนการอบรมอย่างมีส่วนร่วม โดยหลักสูตรดังกล่าว ได้ดำเนินการจัดฝึกอบรมใน 3 ประเทศ 6 หลักสูตร ประเทศละ 2 หลักสูตร ซึ่งในประเทศไทยนั้น สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียนเป็นผู้รับผิดชอบจัดหลักสูตร Management for Community – Based Development และหลักสูตร Management for Primary Health Care ซึ่งทั้งสองหลักสูตรใช้เทคนิควิธีการอบรมอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งในปัจจุบัน นอกจากได้ประยุกต์เทคนิควิธีการมาใช้ในฝ่ายฝึกอบรมของสถาบันแล้ว สถาบันยังได้ประยุกต์เทคนิคของการมีส่วนร่วมไปใช้ในการทำวิจัยอีกด้วย (จงกลณี ชูติมาเทวินทร์ , 2544)

แนวคิดของการอบรมพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม เป็นแนวคิดของการอบรมพัฒนาแนวใหม่ที่ใช้กลวิธีและข้อดีของการมีส่วนร่วมมาพัฒนาศักยภาพของผู้เข้าอบรม โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ตามความสนใจของผู้เรียนในกรอบของหลักสูตรบนหลักการและทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในการมี

ส่วนร่วม การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม จะทำให้ได้ผลดีในการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ ซึ่งเมื่อประชาชนได้มีส่วนในการตัดสินใจ ก็จะรู้สึกว่าคุณเองเป็นเจ้าของ มีความรู้สึกว่าคุณเองเป็นส่วน (Partnership) ซึ่งวิธีนี้เองจะเป็นหนทางของการนำไปสู่ความยั่งยืน (Sustainability) หรือที่เรียกว่า การพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development) นั่นเอง

การอบรมพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมเป็น “กระบวนการ” โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอบรมตั้งแต่การวางแผน การเตรียมการ การออกแบบหลักสูตร การดำเนินการอบรม รวมทั้งการติดตาม ประเมินผล ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดทักษะของการทำงานแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมในลักษณะเช่นนี้ จะเป็นการจัดหลักสูตรเพื่อประโยชน์ของผู้เข้าอบรมที่แท้จริง ผู้เข้าอบรมจะรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรทำให้เกิดความกระตือรือร้น เพิ่มความมุ่งมั่น (Commitment) ให้กับผู้อบรมที่จะกระทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น นอกจากนี้การอบรมอย่างมีส่วนร่วมยังเป็นกระบวนการเรียนรู้จากพื้นฐานประสบการณ์ (Experiential Learning) ที่ดึงเอาประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียนมาใช้ มาสังเคราะห์ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอด เกิดความถุ่มลึก เกิดความเข้าใจและสามารถที่จะบูรณาการและผสมผสานให้เข้ากับประสบการณ์ใหม่ ขณะเดียวกันก็ได้ผนวกกระบวนการเรียนการสอนแบบการค้นพบ (Discovery) เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นพบตัวเอง (Self-Discovery) ว่าอะไรที่ตนเองรู้อยู่แล้ว และอะไรที่ตนเองจะสามารถเรียนรู้ได้ นำไปประยุกต์ใช้ได้ ขณะที่วิทยากรก็สามารถดึงเอาความรู้ ความคิด และศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเองของผู้เรียนเพื่อให้เกิดศักยภาพสูงสุด อันเป็นความจำเป็นต่อความสำเร็จของการฝึกอบรม ฉะนั้นการประยุกต์เอาหลักการของการมีส่วนร่วมไปใช้ในการฝึกอบรมรูปแบบต่างๆ จึงเป็นแนวทางหนึ่งของการพัฒนารูปแบบของการฝึกอบรม

ในการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม วิทยากรจะทำหน้าที่เสมือนผู้เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ (Facilitator) เป็นผู้กระตุ้น (Catalyst) และเป็นผู้แนะนำ รวมทั้งเป็นแหล่งทรัพยากร (Resource) ให้กับผู้อบรม ซึ่งจะต้องกำหนดคกกฎเกณฑ์และโครงสร้าง เพื่อจะช่วยให้แต่ละคนได้พัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการร่วมมือร่วมใจในการทำงานเป็นทีม ซึ่งทีมจะช่วยในการพัฒนาสมาชิกแต่ละคนในทีม โดยให้มีส่วนส่งเสริมกันให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ซึ่งริคค์ อาร์โนลด์ (Arnold, 1991) ได้กล่าวถึงบทบาทของวิทยากร (Facilitator) ว่าจะรับผิดชอบในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพกับทีมงาน เพื่อช่วยให้กิจกรรมได้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งจะต้องมีบทบาทดังนี้ (จกกลณี ชูติมาเทวินทร์ 2544)

1. กระตุ้นการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของกลุ่มสมาชิกทั้งหมด
2. รู้ถึงศักยภาพและความแตกต่างภายในกลุ่ม เพื่อใช้ให้เป็นประโยชน์
3. กระตุ้นให้มีการกำหนดประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างแม่นยำ ตรงไปตรงมา
4. จัดเวลาให้เหมาะสมในแต่ละกิจกรรม และในขณะเดียวกันก็ให้แน่ใจว่ากิจกรรมมีความ

คืบหน้าเหมาะสมกับกลุ่ม

5. คึงความรู้และประสบการณ์ของกลุ่มออกมา
6. ให้ข้อมูล กรอบงาน และความคิดเห็นในโอกาสหรือกรณีที่เหมาะสม
7. สรุปประเด็นต่างๆ ที่ได้บรรลุในแต่ละช่วงของการอบรม
8. มีข้อเสนอแนะอย่างสร้างสรรค์ กรณีที่เกิดมีข้อขัดแย้งและเกิดความอึดอัดใจขึ้นมา
9. ทำงานอย่างเป็นประชาธิปไตยตามสภาพ สถานที่ ปัจจัยทรัพยากร เวลา และบุคคล
10. กระตุ้นให้มีคำถามเชิงวิจารณ์ และชี้ประเด็นที่เป็นปัญหาขึ้นมา
11. พยายามสร้างจิตวิญญาณของการรวมกัน โดยไม่ลืมความเป็นปัจเจกบุคคล (Individuality)

ของแต่ละคน ให้เหมาะสมในแต่ละโอกาส

นอกจากบทบาทดังกล่าวข้างต้นแล้ว บทบาทของวิทยากร (Facilitator) จะเน้นความมีมนุษยสัมพันธ์ มีความเป็นครูหรือเป็นที่ปรึกษา นั่นก็คือ จะต้องเป็นผู้ฟังที่ดี มีความเข้าใจและมีความไวในการรับรู้ถึงความรู้สึก ความต้องการที่แท้จริงของผู้อื่นด้วย สามารถเรียนรู้ได้ในระยะเวลาอันสั้น นอกจากนี้การยอมรับความเท่าเทียมกัน มีความคิดเห็นในเชิงสร้างสรรค์ ทำให้สามารถจัดการข้อขัดแย้งหรือปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะต่างๆ เหล่านี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำไปประยุกต์ใช้ การทำงานในชีวิตประจำวันของผู้เข้าอบรมโดยเลือกใช้เทคนิควิธีการอบรมตามความเหมาะสม การพัฒนาประสิทธิภาพของครูด้วยกระบวนการวิจัยพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (ARPD: Action Research Professional Development) นับว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถพัฒนาครูให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป (สำนักพัฒนาการฝึกหัดครู สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏว.ป.ป.) **อย่างไรก็ดี** ใน **การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม** สิ่งที่เป็นลำดับแรก คือ การปรับกระบวนการทัศนกับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องซึ่งที่ อัจฉรา โพธิยานนท์ (2546) เสนอกลยุทธ์ การปรับกระบวนการทัศนไว้ว่าการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนให้กับบุคลากรเพื่อการปรับเปลี่ยนการทำงานหรือการคิดต่างๆ เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เทคนิควิธีการที่ใช้ในการปรับกระบวนการทัศนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครูที่ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทาใช้แล้วประสบความสำเร็จ โดยใช้กระบวนการ**มีส่วนร่วม** การสร้างอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference) ร่วมกับการศึกษาดูงานกับสิ่งที่ต้องการจะปรับเปลี่ยนโดยใช้เวลารวมทั้งสิ้น 3 วัน 2 คืน ซึ่งผลที่ได้รับทำให้ครูพร้อมจะปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ทั้ง โรงเรียนและกระบวนการที่ต่อเนื่อง คือ การพัฒนาองค์ความรู้ของครู สามารถดำเนินการโดยการให้ความรู้ แนวคิดการฝึกปฏิบัติการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนแก่ครูทั้งโรงเรียน โดยกำหนดหัวข้อพัฒนาจากการให้ครูช่วยกันวิเคราะห์จากวัตถุประสงค์ของโครงการในหัวข้อต่างๆ คณะผู้วิจัย (อาจารย์จากสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา) ได้ร่วมกับคณะครูพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านท่าเสด็จ ให้คณะครูทุกคนสร้างแฟ้มปฏิบัติการสอน โดยยึดหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีคณะวิจัย/พี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือ แนะนำเป็นระยะ

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ในการพัฒนาครูให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ ความคิด และพฤติกรรมการสอนได้อย่างแท้จริงนั้น ต้องทำหลาย ๆ มิติไปพร้อมกัน จะทำเพียงมิติเดียวหรือ ด้านเดียวอาจไม่ได้ผลอย่างแท้จริง แนวคิดของการอบรมพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม (PAR) เป็นแนวคิดใหม่ที่ใช้ขั้นตอนการพัฒนาโดยให้ผู้รับการอบรมมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิดวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมกันสรุปทบทวน ร่วมกันเรียนรู้ และร่วมชื่นชมผลงาน เป็นการนำกลวิธีและข้อดีของการมีส่วนร่วมมาพัฒนาศักยภาพของผู้เข้าอบรม โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ตามความสนใจของผู้เข้าอบรมในกรอบของหลักสูตร บนหลักการและทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการมีส่วนร่วม จะทำให้ได้ผลดีเพราะจะรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ เป็นหุ้นส่วน (Partnership) ซึ่งจะเป็นหนทางของการนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) นั่นเอง

2. แนวคิดเกี่ยวกับชุดฝึกอบรม

2.1 ความหมาย ความสำคัญ และองค์ประกอบชุดฝึกอบรม

นิพนธ์ ศุภปริดี (2537) ได้ธิบายความหมายของคำว่าชุดฝึกอบรมไว้ว่า ชุดฝึกอบรม หมายถึง การจัดทรัพยากรหรือการจัดระบบการฝึกอบรมโดยรวบรวมสื่อ เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการฝึกอบรมและทดสอบประสิทธิภาพแล้ว เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมได้รับประสบการณ์ตรง หรือใกล้เคียงประสบการณ์ตรง ได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองตามเนื้อหาสาระที่ละน้อย เพื่อให้โอกาสของผู้รับการฝึกอบรมปฏิบัติกิจกรรมการฝึกอบรมได้ถูกต้อง และได้รับการเสริมแรงในขณะรับการฝึกอบรม ชุดฝึกอบรมอาจจะแบ่งได้ 3 ประเภท คือ ชุดอุปกรณ์ฝึกอบรม ชุดฝึกอบรม และโมดูลฝึกอบรม

2.1.1 ชุดอุปกรณ์ฝึกอบรม (Training Kits) หมายถึง การจัดระบบสื่อที่จำเป็นในระบบการฝึกอบรมให้อยู่ในที่เดียวกัน เพื่ออำนวยความสะดวกและใช้สื่อ ชุดอุปกรณ์การฝึกอบรม อาจจะแบ่งเป็นสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก และสื่อประสมเป็นสื่อหลัก

2.1.1.1 ชุดอุปกรณ์ฝึกอบรมที่ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก ใช้ในระบบการฝึกอบรมทั้งที่เป็นฝึกอบรมกลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ และการฝึกอบรมมวลชน ชุดอุปกรณ์ฝึกอบรมที่ใช้สื่อสิ่งพิมพ์ในการฝึกอบรมกลุ่มเล็ก เป็นชุดสื่อฝึกอบรมที่ออกแบบสื่อฝึกอบรมเพื่อใช้กับผู้รับการฝึกอบรมกลุ่มเล็ก โดยที่ผู้ให้การฝึกอบรมไม่จำเป็นต้องแสวงหาสื่อที่จำเป็นจากที่ใดมาเพิ่มเติมมากนัก ส่วนชุดอุปกรณ์ฝึกอบรมที่ใช้สื่อสิ่งพิมพ์ในการฝึกอบรมกลุ่มใหญ่ เป็นชุดสื่อฝึกอบรมที่ออกแบบสื่อฝึกอบรมโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก เพื่อใช้กับผู้รับการฝึกอบรมกลุ่มใหญ่ หรือแบ่งกลุ่มเล็กๆ จำนวนหลายกลุ่มตามที่ผู้จัดการฝึกอบรมได้ออกแบบระบบการฝึกอบรม หรือใช้สื่อสิ่งพิมพ์ในการฝึกอบรมทั้งกลุ่มใหญ่ปฏิบัติกิจกรรมเดียวกันในเวลาเดียวกัน ชุดอุปกรณ์ฝึกอบรมที่ใช้สื่อสิ่งพิมพ์ในการฝึก

อบรมมวลชน เป็นชุดฝึกอบรมที่ออกแบบสื่อฝึกอบรม โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร รวมทั้งเอกสารทางการฝึกอบรมต่างๆ

2.1.1.2 ชุดอุปกรณ์ฝึกอบรมที่ใช้สื่อประสมเป็นหลัก หมายถึง การจัดระบบสื่อที่ใช้ในการฝึกอบรมตั้งแต่สองสื่อหรือมากกว่าสองสื่อขึ้นไป เพื่อใช้ในการฝึกอบรมกลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ และการฝึกอบรมมวลชน

2.1.2 ชุดฝึกอบรม (Training Packages) หมายถึง การจัดระบบการฝึกอบรมที่สมบูรณ์ที่ผู้รับการฝึกอบรมสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง หรือชุดฝึกอบรมที่ผู้ให้การฝึกอบรมเป็นผู้ใช้ในการบรรยายหรือจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ในชุดฝึกอบรม จะประกอบด้วย คู่มือการใช้ชุดฝึกอบรม แบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียน สื่อที่ใช้ในกิจกรรมการฝึกอบรมทั้งหมดที่จำเป็นต้องใช้ระบบการฝึกอบรม ทั้งสื่อที่ผู้ให้การฝึกอบรมใช้บรรยาย สาธิต และสื่อที่ผู้รับการฝึกอบรมใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ สิ่งที่ใช้เพื่อการสื่อสารและสั่งงานในในระบบการฝึกอบรมทั้งหมด เพื่อใช้ในการฝึกกลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ และการฝึกอบรมมวลชน ทั้งในระบบการฝึกอบรมแบบเผชิญหน้า ระบบการฝึกอบรมแบบทางไกล และระบบการฝึกอบรมแบบความร่วมมือ สามารถจัดระบบชุดฝึกอบรมเพื่อใช้ในระบบการฝึกอบรมทุกรูปแบบ ชุดฝึกอบรมที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีทั้งชุดฝึกอบรมที่ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก และชุดฝึกอบรมที่ใช้สื่อประสมเป็นสื่อหลัก ชุดฝึกอบรมที่ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก ส่วนใหญ่เรียกว่า ชุดเอกสารฝึกอบรม ส่วนชุดฝึกอบรมที่ใช้สื่อประสมเป็นสื่อหลักเรียกว่า ชุดฝึกอบรม ในหลักวิธีการฝึกอบรมของชุดฝึกอบรมใช้ทฤษฎีการรับสารของ บี เอฟ สกินเนอร์ (B.F. Skinner) ตามทฤษฎีบทเรียนโปรแกรม คือ การให้ผู้รับการฝึกอบรมได้เรียนรู้ทีละน้อยเป็นขั้นเป็นตอนด้วยการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกับประสบการณ์ตรง หรือได้มีโอกาสลงมือทำหรือคิดด้วยตนเอง

2.1.3 โมดูลการฝึกอบรม (Module Training) หมายถึง การจัดระบบการฝึกอบรมที่จัดเป็น ชุดฝึกอบรม (Training Packages) หลายชุดต่อเนื่องกัน โมดูลการฝึกอบรมมีทั้งที่เป็น โมดูลฝึกอบรมสิ่งพิมพ์เป็นหลัก และโมดูลฝึกอบรมสื่อประสมเป็นหลัก

โมดูลฝึกอบรมสิ่งพิมพ์เป็นหลัก มีลักษณะเป็นเอกสารฝึกอบรมบทเรียน โปรแกรมหลายเล่มต่อเนื่องกัน และเอกสารแต่ละเล่มจะมีคำแนะนำการใช้เอกสารฝึกอบรมบทเรียน โปรแกรม รวมถึงกิจกรรมที่ให้ปฏิบัติ และการวัดผลด้วยตนเอง และการวัดผลโดยผู้จัดระบบฝึกอบรม

โมดูลฝึกอบรมสื่อประสมเป็นหลัก เป็นชุดฝึกอบรมสื่อประสมหลายชุดต่อเนื่องกันตามที่ผู้ออกแบบ โมดูลฝึกอบรมและผู้จัดระบบฝึกอบรมได้ออกแบบและจัดระบบไว้ ปัจจุบัน โมดูลฝึกอบรมสามารถจัดสถานการณ์จำลองของการฝึกอบรมโดยอาศัยคอมพิวเตอร์

ชุดฝึกอบรม มีความสำคัญต่อการฝึกอบรม ดังนี้ (นิพนธ์ สุขปรีดี , 2537)

1. ผู้ให้การฝึกอบรมลดเวลาการเตรียมการฝึกอบรม โดยเฉพาะการฝึกอบรมหลายรุ่น ผู้ให้การฝึกอบรม
2. ระบบการฝึกอบรมมีมาตรฐาน เพราะผู้ให้การฝึกอบรมต่างที่ใช้ชุดฝึกอบรมประเภทเดียวกัน
3. มาตรฐานการวัดและประเมินผลการฝึกอบรม เป็นมาตรฐานเดียวกัน
4. ส่งเสริมให้เกิดเครื่องช่วยการฝึกอบรม
5. ผู้รับการฝึกอบรมมีโอกาสรับประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์ใกล้เคียงจากชุดฝึกอบรมสื่อประสม
6. ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ในการฝึกอบรม
7. เปลี่ยนบทบาทผู้ให้การฝึกอบรมจากผู้บรรยายมาเป็นผู้แนะนำ เสนอแนะการแก้ปัญหาในการฝึกอบรมเป็นและการจัดการฝึกอบรม
8. ประหยัดทรัพยากร เพราะสื่อต่างๆ ส่วนมากจะนำมาใช้ได้หลายครั้ง
9. ส่งเสริมให้ผู้ให้การฝึกอบรมเป็นผู้จัดการฝึกอบรมอย่างมีระบบ

2.1.4 องค์ประกอบของชุดฝึกอบรม โดยทั่วไป ชุดฝึกอบรมมักประกอบด้วย

1. คู่มือการฝึกอบรม ในชุดฝึกอบรมที่ดีจะต้องมีคู่มือการใช้และบำรุงรักษาชุดฝึกอบรม เป็นคู่มือของการแนะนำให้ผู้ให้การฝึกอบรมปฏิบัติ ศึกษาขั้นตอนของการวางแผนการฝึกอบรม วัดผลประสงค์การฝึกอบรม การเตรียมการทั้งด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการฝึกอบรม
2. สื่อในชุดฝึกอบรม เป็นองค์ประกอบสำคัญของชุดฝึกอบรมเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ผู้รับการฝึกอบรมได้รับประสบการณ์ใกล้เคียงกัน และทำให้การฝึกอบรมมีความเป็นรูปธรรมสูงกว่า
3. กิจกรรมในชุดฝึกอบรม เป็นองค์ประกอบของชุดฝึกอบรมได้จัดเตรียมสื่อและวิธีการของการจัดฝึกอบรมไว้อย่างพร้อมมูล เพื่อให้ผู้ให้การฝึกอบรมดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการฝึกอบรม
4. การประเมินในชุดฝึกอบรม องค์ประกอบในชุดฝึกอบรมเกี่ยวข้องกับการประเมิน มี 2 ลักษณะ คือ การประเมินผู้รับการฝึกอบรม กับการประเมินชุดฝึกอบรม เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม ไม่ว่าจะเป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้รับการฝึกอบรมและประเมินประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม จะต้องมีวิธีการประเมินและเครื่องมือประเมิน

2.2 กระบวนการสร้างหลักสูตรการฝึกอบรม มีผู้เสนอไว้หลายท่าน ซึ่งมีขั้นตอนที่คล้ายคลึงกัน ดังเช่น วิชา วิทโค (2537) ได้เสนอขั้นตอนในการสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจความต้องการ และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการฝึกอบรม

1.1 การสำรวจความต้องการการฝึกอบรม

ความต้องการในการฝึกอบรม (Training Need) หมายถึง ปัญหาที่แก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรมซึ่ง มี 2 ประการ ได้แก่ 1) ปัญหา และ 2) ปัญหานั้นต้องแก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรม เช่น องค์กรหนึ่ง พบว่า “พนักงานพิมพ์ดีด พิมพ์ช้ากว่าเวลาที่กำหนด ลักษณะของตัวอักษรที่พิมพ์ เลื่อนกลาง” จากข้อมูลเชิงประจักษ์นี้ต้องวิเคราะห์ว่า 1) เกิดปัญหาหรือไม่ และ 2) ปัญหาใดเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรม ปัญหาใดไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรม ดังนี้

1) ปัญหา คืออะไร ปัญหา คือ ความแตกต่างระหว่างสภาพที่เกิดขึ้นจริง กับสภาพที่ต้องการ เขียนเป็นสมการทางคณิตศาสตร์ ได้ดังนี้

$$\text{ปัญหา} = \text{สภาพที่แท้จริง} - \text{สภาพที่ต้องการ}$$

จากสมการข้างต้น หากเกิดผลต่างขึ้น และผลต่างนั้นเกิดจากสภาพที่เกิดขึ้นจริงมีค่ามากกว่า หรือน้อยกว่าสภาพที่ต้องการแล้ว เรียกว่า เกิดปัญหา

จากกรณีตัวอย่างการพิมพ์ดีดของพนักงานในองค์กรดังกล่าวแล้วข้างต้น หากสภาพที่ต้องการ คือ 1) ปริมาณ ต้องการให้พนักงานพิมพ์ดีดเสร็จภายในเวลา 15 นาที แต่สภาพจริงที่เกิดขึ้นจริง คือ เสร็จภายในเวลา 30 นาที กรณีเช่นนี้ เรียกว่า เกิดปัญหา ดังนั้น ผลการสำรวจถึงสรุปว่า พนักงานพิมพ์ดีดช้า 2) เจริญคุณภาพ หากกำหนดว่าต้องพิมพ์ถูกต้องและชัดเจนทุกตัวอักษร แต่ตัวอักษรเลื่อนกลาง ซึ่งสรุปว่า เกิดปัญหาเชิงคุณภาพของงานด้วยเช่นกัน

2) ปัญหานั้นสามารถแก้ไขด้วยการฝึกอบรมหรือไม่ การแก้ไขปัญหานั้นต้องแก้ที่สาเหตุของปัญหา สาเหตุของปัญหาสามารถแยกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) ปัญหาที่เกิดจากความรู้ความสามารถของบุคคล และ (2) ปัญหาที่เกิดจากวัตถุประสงค์

หากพิจารณาจากกรณีพนักงานพิมพ์ดีด หากการพิมพ์ดีดช้ากว่าเวลาที่กำหนด มีสาเหตุจากขาดทักษะการพิมพ์ จัดเห็นปัญหาที่เกิดจากความรู้ความสามารถ หากเกิดจากเครื่องพิมพ์เก่า ชำรุด พิมพ์ไม่ชัด ปัญหานี้เกิดจากวัตถุประสงค์ จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ปัญหาการพิมพ์ช้าพัฒนาได้จากการฝึกอบรม ส่วนปัญหาเครื่องพิมพ์เก่า ฝ่าหมึกเก่าแก้ด้วยการจัดซื้อ จากกรณีตัวอย่างความจำเป็น การฝึกอบรม ได้แก่ การฝึกอบรมทักษะการพิมพ์

1.1.1 การสำรวจความต้องการในการฝึกอบรม ความต้องการในการฝึกอบรมสามารถสำรวจได้จาก 3 แนวทาง คือ การยึดตำแหน่ง การคัดเวลา และการยึดผลการปฏิบัติงาน

แนวทางที่ 1 การยึดตำแหน่ง เป็นการกำหนดความต้องการฝึกอบรมตามตำแหน่งที่บุคคลนั้นปฏิบัติงาน เช่น ในองค์กรได้กำหนดตำแหน่งไว้เป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับกลาง และระดับล่าง

ระดับสูง ต้องมีความสามารถในการกำหนดนโยบาย

ระดับกลาง ต้องมีความสามารถในการบริหารงาน

ระดับล่าง ต้องมีความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีทักษะ

จากตัวอย่างเมื่อนุคลากรเปลี่ยนระดับการทำงาน หรือต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถใหม่ ก็จะทำให้การฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้ความสามารถตามตำแหน่งนั้นๆ เช่น เมื่อดำรงตำแหน่งระดับกลาง จะให้การฝึกอบรมเกี่ยวกับความสามารถในการบริหารงาน

แนวทางที่ 2 การคัดเวลา เป็นการกำหนดความต้องการการฝึกอบรมตามเวลา ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการฝึกอบรมไม่ใช่วิธีการแก้ไขปัญหานั้น ยังเป็นการป้องกันมิให้ปัญหาเกิดขึ้นในอนาคตด้วย ดังนั้นเราสามารถจำแนกปัญหาได้เป็น 2 ระยะ ได้แก่ (1) ปัญหาที่ปรากฏผลอย่างเด่นชัดและต้องแก้ไขในปัจจุบัน (2) ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตหากไม่รีบป้องกันไว้ล่วงหน้า ดังนั้นเนื้อหาจะนำมาฝึกอบรมจึงมีทั้งปัญหาที่กำลังเกิดในปัจจุบัน และปัญหาที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดในอนาคต

แนวทางที่ 3 ยึดผลการปฏิบัติงานในปัจจุบัน เป็นการนำความเสียหายหรือผลการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดมาเป็นความต้องการในการฝึกอบรม ลักษณะของผลงานที่แสดงว่าต้องแก้ไข ได้แก่ ผลงานไม่ได้มาตรฐาน มีการลาออกหรือย้ายสูง เกิดอุบัติเหตุบ่อย มีการใช้จ่ายสูงเกินกว่าที่โครงการกำหนด มีเสียงบ่นจากลูกค้าหรือผู้รับบริการ งานค้าง หรือปฏิบัติไม่สำเร็จตามที่กำหนด เป็นต้น

การวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรม จะช่วยตอบคำถามว่า ทำไมจึงต้องมีการฝึกอบรม หากมีการฝึกอบรมแล้วจะเกิดผลดีต่อองค์กรอย่างไร หากไม่มีการฝึกอบรมจะเกิดผลเสียต่อองค์กรอย่างไร และวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมคืออะไร

1.1.2 การกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม จากการสำรวจความต้องการ จะบ่งบอกถึงสภาพที่ไม่ต้องการหรือข้อความเชิงลบ ส่วนการกำหนดวัตถุประสงค์เป็นการกำหนดสภาพที่ต้องการหรือข้อความเชิงบวก ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม จะกำหนดด้วย “วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ”

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหาและวิธีการฝึกอบรม

2.1 การวิเคราะห์เนื้อหาของการฝึกอบรม เนื้อหาหรือประสบการณ์ที่ผู้รับการฝึกอบรมควรได้รับจากการฝึกอบรมเป็นส่วนที่ทำให้ผู้รับการฝึกอบรมได้พัฒนาตนเองในเรื่องนั้นๆ และจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ทั้งหากได้มีความรู้ความสามารถในเรื่องนั้นแล้วจะทำให้ปัญหาในการทำงานยุติลง

การวิเคราะห์เนื้อหา ควรประกอบด้วยอะไรบ้างนั้นใช้หลักการวิเคราะห์งาน ดังนี้

- 1) กำหนดตำแหน่งงานในองค์กร เช่น ตำแหน่งส่งเสริมการตลาด
- 2) พิจารณาน้ำหนักของตำแหน่งงานนั้น หน้าที่สามารถศึกษาได้จากรายละเอียดตาม

ตำแหน่ง เช่น ตำแหน่งส่งเสริมการตลาด มีหน้าที่ หาลูกค้า เชื่อมลูกค้า ให้ความสะดวกแก่ลูกค้า

- 3) วิเคราะห์ภารกิจของแต่ละหน้าที่ต้องทำอะไรบ้าง เช่น หาลูกค้ามีภารกิจ คือ

- 1) แสวงหาผู้มุ่งหวังว่าจะเป็นลูกค้าจากสมุดโทรศัพท์ 2) นัดพบผู้มุ่งหวัง 3) ไปพบผู้มุ่งหวัง
- 4) เสนอสินค้า 5) รับใบสั่งสินค้า เป็นต้น

4) วิเคราะห์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในแต่ละภารกิจ เช่น การแสวงหาผู้มุ่งหวังจากสมุดโทรศัพท์มีเทคนิคอะไรได้บ้าง

จากผลการวิเคราะห์ในข้อ 4) จะได้ความรู้ความสามารถในแต่ละภารกิจและนำทักษะแต่ละเทคนิคมาเป็นเนื้อหาในการฝึกอบรม

2.2 การกำหนดวิธีการฝึกอบรม การกำหนดวิธีการต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม หากวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมต้องการให้ความรู้ วิธีการที่เลือกอาจเป็นการบรรยายอภิปราย หากต้องการสร้างเจตคติ วิธีการที่เลือกอาจให้ได้รับประสบการณ์ตรง หรือใช้เทคนิคการสร้างคำนิยามให้กระจ่าง หากต้องการฝึกทักษะ วิธีการที่เลือกอาจให้ปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลอง เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร หลังจากการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมแล้วจึงนำหลักสูตร ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างใน 3 ระดับ ได้แก่

กลุ่มเล็ก เพื่อศึกษาความชัดเจนของเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงเนื้อหา

กลุ่มขนาดกลาง เพื่อศึกษาวิธีการ และเนื้อหาที่ปรับปรุงแล้ว แล้วนำมาปรับปรุงครั้งที่ 2

กลุ่มขนาดใหญ่ เพื่อศึกษาวิธีการ เนื้อหา และผลที่เกิดขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงครั้งที่ 3

2.3 การผลิตชุดฝึกอบรม

การผลิตชุดฝึกอบรม เป็นการจัดการกิจกรรมการฝึกอบรมอย่างมีเหตุผลโดยคำนึงถึงหลักการทางปรัชญา จิตวิทยา และสังคมวิทยาทางการศึกษา เข้ามามีส่วนในการจัดการฝึกอบรม แม้ว่าระบบการฝึกอบรมสามารถจะเขียนได้หลายระบบ แต่เพื่อให้เหมาะสมกับนักศึกษาผู้ที่จะเป็นนักฝึกอบรมที่ดีในอนาคต ระบบการฝึกอบรมตามรูปแบบที่ประยุกต์จากแนวคิดของ เกอร์ลาด และอีถาย ซึ่งเสนอแนะ

ว่า ระบบการฝึกอบรมที่ดีควรมีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 9 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์และเนื้อหาการฝึกอบรม 2) การวัดและประเมินผลก่อนการฝึกอบรม 3) ยุทธศาสตร์การฝึกอบรม 4) ประเมินพฤติกรรมหลังการใช้ชุดฝึกอบรม 5) การจัดสรรเวลาการฝึกอบรม 6) การจัดอำนวยความสะดวกและสถานที่ฝึกอบรม 7) การเลือกสื่อฝึกอบรม 8) การประเมินผลการฝึกอบรม และ 9) การวิเคราะห์ระบบการฝึกอบรม (นิพนธ์ สุขปรีดี, 2537) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) วัตถุประสงค์และเนื้อหาชุดฝึกอบรม ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ให้ผู้รับการฝึกอบรม และผู้ให้การฝึกอบรมได้ทราบว่าการฝึกอบรมเสร็จสิ้นแล้วผู้รับการอบรมจะมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างไร ผู้รับการอบรมสามารถทำอะไรได้เพียงใด เท่าไร ในสถานการณ์อย่างไร และมีเกณฑ์ขั้นต่ำของพฤติกรรมเพียงใดจึงจะเป็นที่ยอมรับของเกณฑ์มาตรฐานที่เราตั้งไว้ เนื้อหาการฝึกอบรมนั้นจะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม โดยข้อมูลทั้งสองประการจะต้องเอื้อซึ่งกันและกัน

2) การประเมินก่อนการรับการฝึกอบรม ก่อนที่ผู้รับการอบรมจะร่วมการฝึกอบรม ผู้ให้การฝึกอบรมต้องกำหนดแน่ชัดว่าคุณสมบัติทางด้านความรู้และทักษะของบุคคลชนิดใดจึงจะเข้าร่วมการฝึกอบรมครั้งนี้ได้ ทั้งนี้เพื่อให้การฝึกอบรมบรรลุตามเป้าหมาย จะต้องกำหนดประสบการณ์เดิมของผู้รับการอบรมว่า จะต้องมีความรู้และทักษะเพียงใด จึงจะได้มาตรฐานของการที่จะร่วมการฝึกอบรม การวัดการประเมินผู้รับการอบรมอาจทำได้โดยการสอบข้อเขียน สัมภาษณ์ สอบปฏิบัติ การแบบสอบถาม พิจารณาจากประวัติของผู้รับการอบรม ฯลฯ แล้วนำข้อมูลที่ได้รับมาเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ว่าผู้รับการอบรมควรมีความรู้ทักษะเพียงใด

3) พิจารณาออกแบบยุทธศาสตร์ชุดฝึกอบรม เพื่อแสวงหารูปแบบการฝึกอบรม เพื่อให้การฝึกอบรมบรรลุเป้าหมาย ในการพิจารณาออกแบบยุทธศาสตร์การฝึกอบรมอาจใช้ยุทธศาสตร์หลายๆ รูปแบบในการฝึกอบรมครั้งเดียวกันได้ เช่น ให้มีการบรรยายประกอบสื่อ รายงานกลุ่ม และสัมมนา บุคลากร ยุทธศาสตร์การฝึกอบรม จะรวมถึงการพิจารณาแบ่งกลุ่มผู้รับการฝึกอบรม การจัดแบ่งเวลาของการฝึกอบรม การจัดสถานที่ฝึกอบรม และการเลือกสื่อการฝึกอบรมด้วย

4) การประเมินพฤติกรรมหลังจากการใช้ชุดฝึกอบรมเสร็จสิ้นแล้ว หมายถึง การประเมินการฝึกอบรมให้ผู้รับการอบรม ผู้จัดการฝึกอบรม และวิธีการจัดการฝึกอบรม เพื่อพิจารณาจากเกณฑ์มาตรฐานว่าการจัดการฝึกอบรมครั้งนี้ได้ผลเพียงใด และบรรลุเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ซึ่งรายละเอียดจะกล่าวในเรื่องของการประเมินการฝึกอบรม

5) การวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับ คือ การนำผลการประเมินการฝึกอบรมมาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางปรับปรุงระบบการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และใช้ทรัพยากรประหยัดขึ้น

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การสร้างชุดฝึกอบรมที่ดีควรจะเริ่มด้วยการสำรวจปัญหาความต้องการ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม การกำหนดหลักสูตรและวิธีการฝึกอบรม การ

ทดลองใช้ การประเมินผลการฝึกอบรมและการวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข ชุดฝึกอบรมให้ดียิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างชุดฝึกอบรม ได้มีผู้ที่ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งจะขอยกตัวอย่างการสร้างชุดฝึกอบรมและพัฒนาครูและบุคลากรดังนี้

คณะกรรมการวิจัยกรมการฝึกหัดครู (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเทคนิคการฝึกอบรมของวิทยากรในการฝึกอบรมครูประจำการ พบว่า

1. เทคนิคการฝึกอบรมครูผู้สอนทุกระดับที่วิทยากรเคยใช้มากที่สุด ในระดับมรภ ได้แก่ เทคนิคการบรรยาย และการชุมนุมปาฐกหรือบรรยายเป็นชุด (Symposium) ระดับปานกลาง ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม การประชุมปฏิบัติการ การใช้ชุดฝึกอบรม การระดมสมอง การสัมมนา การใช้เกม และสื่อผสม

2. เทคนิคการฝึกอบรมครูผู้สอนของวิทยากรที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกระดับมีความเห็นว่า วิทยากรเคยใช้และใช้ได้ผลอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากสูงสุด ได้แก่ การระดมสมอง การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การประชุมปฏิบัติการ การสัมมนา การเรียนรู้จากประสบการณ์ การใช้สื่อผสม การใช้ชุดฝึกอบรม

3. เทคนิคการฝึกอบรมครูผู้สอนของวิทยากรที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกระดับต้องการให้ วิทยากรใช้ระดับมาก ได้แก่ การชุมนุมปาฐกหรือการบรรยายเป็นชุด การอภิปรายโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ ระดับปานกลาง ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม การระดมสมอง การบรรยาย การใช้เกม การประชุมปฏิบัติการ การอภิปรายแบบปวงฉา-วิไลชนา การสาธิต การสัมมนา การอภิปรายถกเถียง การประชุมกลุ่ม ชินดิเคท

คณะกรรมการวิจัยสททวทว (2537) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร อบรมครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเนื้อหาวิทยาศาสตร์ ชั้น ป.3-4 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ผลของการดำเนินการ ทำให้ได้หลักสูตรการฝึกอบรม ซึ่งประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม do ตลอดจนการวัดผลประเมินผลโดยเนื้อหาหลักสูตรการฝึกอบรม ประกอบด้วย ชุดฝึก

อบรม จำนวน 3 ชุด คือ ชุดที่ 1 ชุดฝึกอบรมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ชุดที่ 2 ชุดฝึกอบรมการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ชุดที่ 3 ชุดฝึกอบรมการเขียนแผนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งแต่ละชุดประกอบด้วย สารสำคัญ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการฝึกอบรม สื่อ การวัดผลประเมินผลและผลการเรียนรู้

จากการทดลองใช้หลักสูตรปรากฏว่า ชุดฝึกอบรมทุกชุดมีคุณภาพอยู่ในระดับที่น่าพอใจ จนสามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมได้โดย ชุดที่ 1 และชุดที่ 2 ผู้เข้ารับการอบรมมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนที่จะได้รับการฝึกอบรม ส่วนชุดที่ 3 ผู้เข้ารับการอบรมสามารถแสดงความสามารถในการเขียนแผนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก และในส่วนของความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรมแต่ละชุดก็ปรากฏว่ามีผู้เข้ารับการอบรมมีความเห็นว่าเนื้อหาสาระ กระบวนการฝึกอบรม และสื่อ ตลอดจน ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับอยู่ในระดับมากทุกรายการ

ศิริเพ็ญ มากบุญ (2541) ได้ทำการวิจัยพัฒนาแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางการวิจัย สำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดระยอง มีเจตคติที่ดีต่อการวิจัย และมีความสามารถที่จะนำความรู้และประสบการณ์จากการเรียนไปปฏิบัติได้ โดยแบบฝึกนี้ใช้สอน นักศึกษาเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มตามการชี้แนะของผู้สอน

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษา ชั้นปีที่ 4 สถาบันราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี โดยสร้างแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางการวิจัยตามเนื้อหาในรายวิชา ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย และทดลองใช้แบบฝึกเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางการวิจัย ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 และใช้กับกลุ่มทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 โดยใช้รูปแบบการเรียนเพื่อรอบรู้ ผลการวิจัย พบว่า

1. แบบฝึกเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางการวิจัย มีประสิทธิภาพของกระบวนการ และ ผลลัพธ์เป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 จำนวน 6 หน่วย ส่วนอีก 4 หน่วยและโดยภาพรวมนั้น มีประสิทธิภาพของกระบวนการเป็นไปตามเกณฑ์ แต่ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ต่ำกว่าเกณฑ์

2. นักศึกษาที่เรียนโดยใช้แบบฝึกเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางการวิจัย มีความก้าวหน้าในการเรียนจริง นั่นคือร้อยละของความก้าวหน้าในการเรียนเกินร้อยละ 15 และคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งในภาพรวมและเป็นรายหน่วย

3. นักศึกษาทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียน โดยนักศึกษาส่วนใหญ่ได้ระดับคะแนน ข รองลงมาได้ระดับ คะแนน ค และ ก ตามลำดับ

4. นักศึกษามีความพึงพอใจอย่างมากต่อการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกเป็นส่วนใหญ่ มีเพียง 2 ประเด็นที่พึงพอใจปานกลาง คือ การมองเห็นภาพรวมของการวิจัยและความรู้สึกสบายใจหรือไม่กังวลใจในการเรียน

ชุดิมา ปานคำ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนของครูอนุบาลด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูประจำชั้นอนุบาลของโรงเรียนกำจรวิทย์ สังกัดงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 8 คน ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเป็นแนวทางการพัฒนาครู โดยการจัดประสบการณ์ให้ครูเกิดความตระหนักในบทบาทและศักยภาพของตน และการฝึกการแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะตามความต้องการของตนเอง ประกอบด้วย แนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหา ผู้ใช้โปรแกรมฯ วิธีการดำเนินการ สื่อ และการประเมินการใช้โปรแกรม

2. ผลการทดลองใช้โปรแกรม พบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรม ครูอนุบาลมีความสามารถในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนสูงขึ้น เห็นได้จากเรื่องที่ครูเลือกมาแก้ปัญหา คือ “คนกำลังสอนแบบขี้เด็กเป็นศูนย์กลางหรือไม่ ถ้าไม่ จะสอนอย่างไร” ซึ่งพบว่า ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางบวก เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน ดังนี้

2.1 ครูแต่ละคนมีความสามารถในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนสูงขึ้น และครูส่วนใหญ่ประเมินว่ามีปัญหาการเรียนการสอนของตนได้รับการแก้ไขแล้ว

2.2 ครูมีพฤติกรรมการทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นหมู่คณะ เพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนร่วมกันที่สูงขึ้น จากที่พบวก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ มีครูเพียงคนเดียวที่ได้ดำเนินการแก้ปัญหาและทำตามลำพัง มาเป็นครูทุกคนทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ในการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนที่พวกตนระบุ

ชัยยศ อิ่มสุวรรณ (2543:บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการศึกษาชุมชนเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบการศึกษาชุมชนที่ยั่งยืน พบว่า

1. ปัญหาการพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชน เป็นปัญหาที่เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้รับผลกระทบจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ชุมชนในฐานะระบบสังคมเสียคุณภาพ โครงการการศึกษาชุมชนได้ถูกนำมาใช้เป็นวิถีทางในการแก้ปัญหา โครงการดังกล่าวเสริมสร้างบูรณาการในชุมชน โดยกรให้มีมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและจัดการเป้าหมายของโครงการ คือ การแก้ปัญหาชุมชน และมุ่งหมายให้สมาชิกส่วนใหญ่ในชุมชนได้รับประโยชน์จากโครงการ

2. รูปแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จำแนกออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบอิงชุมชนที่ชุมชนเป็นผู้ริเริ่มและรูปแบบอิงสถาบันซึ่งหน่วยงานภายนอกเป็นผู้ริเริ่ม

รูปแบบที่ชุมชนเป็นผู้ริเริ่ม เป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับชุมชนที่มีผู้นำที่เข้มแข็งและมีศักยภาพพื้นฐาน รูปแบบนี้เน้นแนวคิดการพึ่งตนเอง การมีส่วนร่วมและการใช้ทรัพยากร ตลอดจนภูมิปัญญาภายในชุมชน โครงการดังกล่าวเกิดขึ้นโดยชุมชนเอง และมีเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถของสมาชิกเพื่อแก้ปัญหาการพัฒนาที่ยั่งยืน

รูปแบบที่หน่วยงานภายนอกเป็นผู้ริเริ่ม เป็นรูปแบบที่เหมาะสมชุมชนที่ประสบปัญหาเกินขอบเขตความสามารถของชุมชน การแก้ปัญหาจำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้นว่าองค์กรระหว่างประเทศ หน่วยงานรัฐ หรือโครงการในพระราชดำริ อย่างไรก็ตามการจัดกิจกรรมการศึกษาในโครงการดังกล่าว มีเป้าหมายที่จะสร้างการมีส่วนร่วม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และ

ศักยภาพของสมาชิกเพื่อให้ปัญหาของชุมชนได้เองเช่นกัน

พิรพงษ์ ดวงแก้ว (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเทคนิคการสอนความคิดสร้างสรรค์สำหรับครูประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา กลุ่มโรงเรียนเวียง และกลุ่มโรงเรียนสันตลี สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จำนวน 22 กบ โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง จากโรงเรียนละ 2 กบ หลักสูตรการฝึกอบรมเทคนิคการสอนความคิดสร้างสรรค์สำหรับครูประถมศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. หลักสูตรการฝึกอบรมเทคนิคการสอนความคิดสร้างสรรค์สำหรับครูประถมศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้ผ่านการพิจารณา และตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย เนื้อหา โครงสร้าง เวลาเรียน การติดตาม **การวัดและการประเมินผล**และแผนการฝึกอบรมเทคนิคการสอนความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 5 แผน ได้แก่ แผนการฝึกอบรมเทคนิคการเรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสหลายด้าน แผนการฝึกอบรมเทคนิคการส่งเสริมการคิดโดยใช้ภาพเป็นสื่อ แผนการฝึกอบรมเทคนิคการจินตนาการเพื่อพัฒนาสมองทั้งสองซีก แผนการฝึกอบรมเทคนิคการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ **และ**แผนการฝึกอบรมเทคนิคการระดมสมอง

2. ผลการใช้หลักสูตรการฝึกอบรม จากผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์และเทคนิคการสอนความคิดสร้างสรรค์ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สามารถเขียนแผนการสอน **ปฏิบัติ**การสอน แสดงพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม จัดทำเพิ่มสะสมผลงอก! โดยภาพรวมปฏิบัติได้ในระดับมากนอกจากนี้ ยังประเมินตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมกลุ่มอยู่ในระดับปฏิบัติมาก และแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี

พรเลิศ แสงกวีเลิศ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้สำหรับครูช่างอุตสาหกรรม เพื่อเพิ่มสมรรถนะด้านการวางแผนการสอนวิชาทฤษฎีช่างอุตสาหกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูที่สอนวิชาทฤษฎี หมวดวิชาชีพ สายช่างอุตสาหกรรมในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ในสถาบันอาชีวศึกษาของประเทศไทย ซึ่งแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุม 25 กบ และกลุ่มทดลอง 25 กบ **ผลการวิจัยสรุปได้** ดังนี้

1. ชุดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น สามารถใช้เรียนรู้ด้วยตนเองในการพัฒนาสมรรถนะด้านความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการสอนวิชาทฤษฎีช่างอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ 95.03 / 90.66 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80 / 80

2. สมรรถนะด้านความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการสอน วิชาทฤษฎีช่างอุตสาหกรรม ของครูที่เรียน โดยชุดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าสมรรถนะด้านความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการสอนวิชาทฤษฎีช่างอุตสาหกรรมของครูที่เรียนโดยวิธีปกคืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ความก้าวหน้าทางการเรียนของครูที่เรียนโดยชุดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้สูงกว่าครูที่เรียนโดยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สิริรักษ์ รัชชานันติ (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อประสิทธิภาพในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา โดยประยุกต์ใช้รูปแบบของ BCIT Curriculum Development Model ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนา 4 ขั้นตอน ได้แก่ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อวิเคราะห์ความต้องการ สร้างหลักสูตรฝึกอบรม ดำเนินการใช้หลักสูตรฝึกอบรมและประเมินผลการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อวิเคราะห์ความต้องการ ใช้แบบสอบถามบุคลากรที่ทำงานที่คณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในวิทยาลัยเทคนิค จำนวน 120 คน พบว่า คณะกรรมการมีความต้องการพัฒนาด้านความรู้และทักษะในทุกหัวข้อ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เป็นการนำข้อมูลจากขั้นที่ 1 มาสร้างหลักสูตรฝึกอบรม โดยแบ่งเป็น 8 หน่วย คือ หน่วยที่ 1 หลักการและแนวทางเกี่ยวกับการประกันคุณภาพสถานศึกษา หน่วยที่ 2 มาตรฐานอาชีวศึกษา หน่วยที่ 3 การจัดทำธรรมเนียมสถานศึกษาและแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา หน่วยที่ 4 ระบบประเมินภายในสถานศึกษา หน่วยที่ 5 การพัฒนาเครื่องมือ หน่วยที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล หน่วยที่ 7 การวิเคราะห์จุดแข็ง - จุดอ่อนของสถานศึกษา และหน่วยที่ 8 การเขียนรายงานการประเมินตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการใช้หลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ทดลองใช้กับคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชาราม และวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกมหานคร จำนวน 35 คน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการฝึกอบรม ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานทักษะและเจตคติก่อนการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลาง และหลังการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุพัตรา ศรีสุวรรณ (2545) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมวิชาชีพแบบสองทาง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการฝึกอบรมวิชาชีพทางไกลแบบสองทาง โดยตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการฝึกอบรมที่สร้างขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญ ผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมและความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม พบว่า

1. รูปแบบการฝึกอบรมวิชาชีพทางไกลแบบสองทางที่สร้างขึ้น ประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก โดยมีขั้นตอนของรูปแบบ ดังนี้ 1) วางแผนการอบรม มีองค์ประกอบ คือ วิเคราะห์ความต้องการของบุคลากรประชาชน องค์กรหรือนโยบาย ศึกษาลักษณะของผู้เข้าฝึกอบรม กำหนดหลักสูตรเนื้อหาวิชา ศึกษาลักษณะเนื้อหาสำหรับการฝึกอบรมทางไกลแบบสองทาง ให้การฝึกอบรมและผู้ช่วยให้การฝึกอบรมศึกษาหลักการดำเนินงานของระบบวีดิ โอคอนเฟอร์เรนซ์ การฝึกอบรมทาง

ไกลแบบสองทาง ผู้ให้การฝึกอบรมและผู้ช่วยฝึกอบรมวางแผนการฝึกอบรมทางไกลแบบสองทาง เตรียมความพร้อมผู้ให้การฝึกอบรม ผู้ช่วยฝึกอบรมและเจ้าหน้าที่ควบคุมอุปกรณ์ 2) ดำเนินการอบรม มืองค์ประกอบ ดังนี้ จัดและเตรียมความพร้อมวัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ในการให้การฝึกอบรม บริการ อุปกรณ์สัญญาณถ่ายทอด เตรียมการฝึกอบรม กำหนดวัตถุประสงค์ของรายวิชา กำหนดตาราง ฝึกอบรม กำหนดแผนและขั้นตอนการฝึกอบรม กำหนดการเลือกสื่อ การผลิตสื่อ สร้างแบบวัดและ ประเมินผล นำเสนอถ่ายทอดเนื้อหาโดยผ่านอุปกรณ์วีดิโอคอนเฟอร์เรนซ์ (Video conference) สร้าง แรงงูใจ ทดสอบก่อนการฝึกอบรม นำเข้าสู่เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม ทดสอบหลังการฝึ กอบรม 3) ประเมินผลการอบรม มืองค์ประกอบ ดังนี้ ประเมินก่อนการฝึกอบรม ประเมินระหว่าง การฝึกอบรม ประเมินหลังการฝึกอบรม

2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมของวิทยาเขตบางเขนและวิทยาเขตกำแพงแสน มีผลสัมฤทธิ์หลังการ ฝึกอบรมสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ก่อนการฝึกอบรม

นอกจากนี้ เมื่อนำผลคะแนนก่อนการอบรมมาเปรียบเทียบกัน ระหว่างวิทยาเขตบางเขนและ วิทยาเขตกำแพงแสนผลคะแนนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และจากแบบ ประเมินผลการปฏิบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งวิทยาเขตบางเขนและวิทยาเขตกำแพงแสนมีคะแนน มากกว่าร้อยละ 80

3. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งของวิทยาเขตบางเขนและวิทยาเขตกำแพงแสน มีความพึงพอใจใน การอบรมอยู่ในเกณฑ์ระดับพึงพอใจมาก

สุราณี บุญญาพิทักษ์ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรครุศึกษานักวิจัยในชั้นเรียน สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถภาพครุศึกษานักวิจัย สร้างหลักสูตรครุ ศึกษานักวิจัยในชั้นเรียน โดยอาศัยสาระสำคัญที่ได้จากการสังเคราะห์สมรรถภาพครุศึกษานักวิจัยข้างต้น และ ประเมินกระบวนการพัฒนาหลักสูตรครุศึกษานักวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ผลการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรครุศึกษานักวิจัย ได้ข้อสรุปสมรรถภาพครุศึกษานักวิจัยที่พึงประสงค์ 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านจิตวิสัย 2) ด้านการแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบ 3) ด้านการเป็น ผู้เรียนรู้การสอน 4) ด้านการปฏิบัติเชิงสะท้อนกลับ 5) ด้านคุณลักษณะความเป็นครู

2. ผลการสังเคราะห์แนวทางออกแบบหลักสูตร ใช้รูปแบบหลักสูตรแบบอิงสมรรถภาพ และ ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ อาศัยธรรมชาติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ฝึกสอน) มุ่งเน้น พัฒนาสมรรถภาพครุศึกษานักวิจัยที่พึงประสงค์ 5 ด้าน คือ ด้านจิตวิสัย ด้านการแสวงหาความรู้เป็น อย่างเป็นระบบ ด้านการเป็นผู้เรียนรู้การสอน ด้านการปฏิบัติเชิงสะท้อนกลับ และด้านคุณลักษณะความเป็นครู

3. ผลการพัฒนาระบบดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนำไปใช้ได้ ตามความมุ่งหมายของหลักสูตร กระบวนการดำเนินงานและประสิทธิผลหลักสูตรเป็นไปได้ตามเกณฑ์ ความสำเร็จของหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตรปรากฏความร่วมมือกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง กระบวน

การพัฒนาสมรรถภาพครูนักวิจัยในชั้นเรียน มีความเหมาะสมทั้งในระยะเวลาเตรียมความพร้อม และ ระยะเวลาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนักวิจัย หลังทดลองใช้หลักสูตรก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สมรรถภาพครูนักวิจัยอยู่ในระดับมาก มีชิ้นงานสะท้อนกระบวนการปฏิบัติงานครูนักวิจัย และการ พัฒนาการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

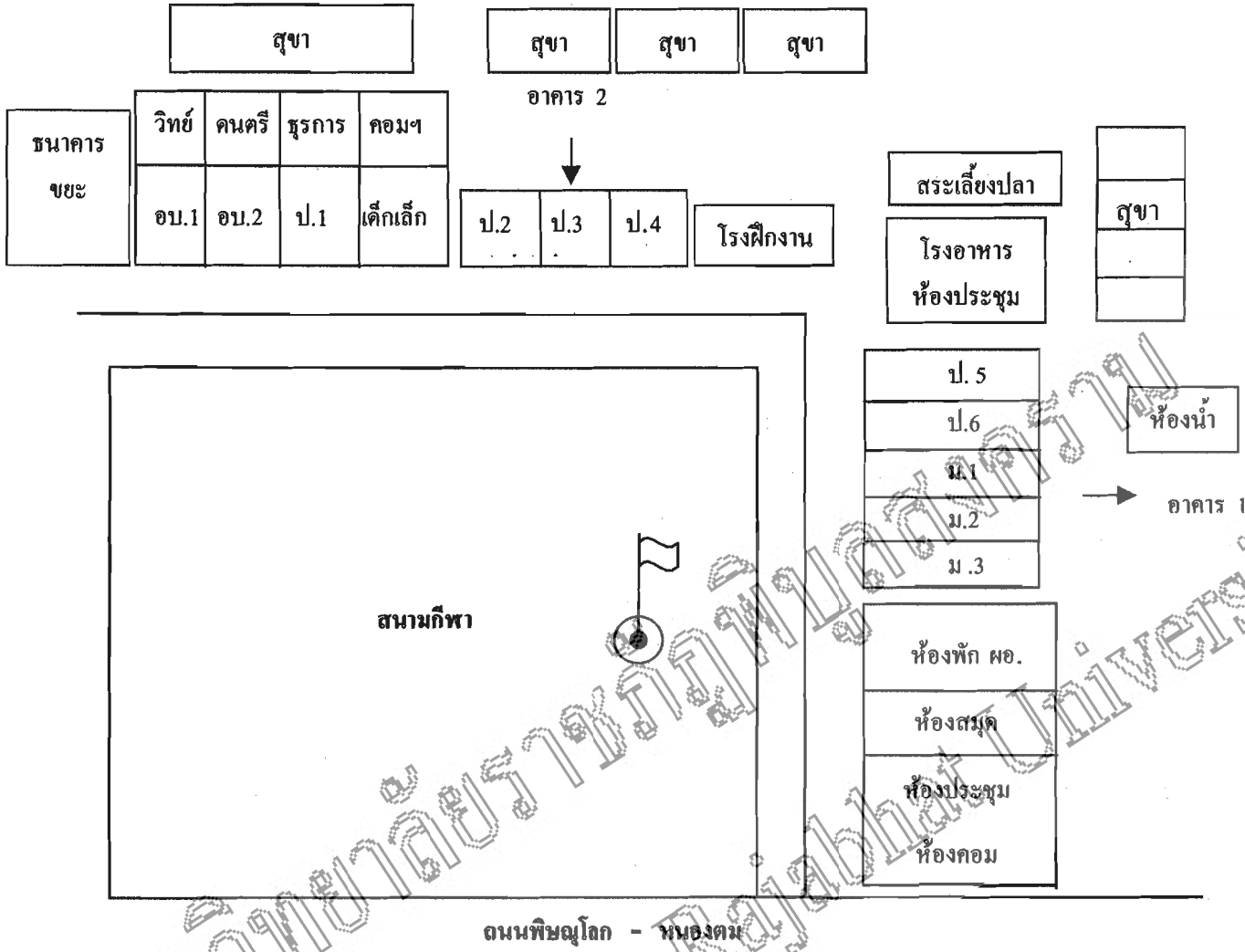
จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีเพียงบางเรื่องที่เป็น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยทุกเรื่องชี้ให้เห็นว่า การสร้างชุดฝึกอบรมที่เริ่มจากปัญหา และความต้องการของผู้รับบริการ และมีขั้นตอนการสร้างและการนำไปใช้ที่เหมาะสม ย่อมทำให้การ ฝึกอบรมประสบผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

บริบทของโรงเรียนที่เป็นสนามวิจัย

จากการศึกษาบริบทของโรงเรียนบ้านป่าสัก (เทศบาลนครธรรม) ซึ่งเป็นสนามวิจัยครั้งนี้ โดย การศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สังเกต สัมภาษณ์ จัดประชุมกลุ่มย่อย และจัดเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างคณะนักวิจัยและบุคลากรของโรงเรียนบ้านป่าสัก ปรากฏผล ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านป่าสัก (เทศบาลนครธรรม) อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เป็นโรงเรียน ในสังกัด จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลกเขต 3 เปิดทำการสอน ตั้งแต่ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตั้งอยู่ในหมู่บ้านป่าสัก หมู่ ที่ 8 ตำบลมะตอง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ระยะทางห่างจากอำเภอพรหมพิราม 9 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดพิษณุโลก 32 กิโลเมตร ติดกับถนนหนองตม-พิษณุโลก มีพื้นที่ ทั้งหมด 13 ไร่ 3 งาน 48 ตารางวา มีอาคารเรียน 3 หลัง 17 ห้องเรียน มีโรงอาหาร/ห้องประชุม ซึ่งประชาชนสร้าง 1 หลัง โรงฝึกงานแบบสามัญ 1 หลัง อาคารห้องสมุด ซึ่งได้รับบริจาค 1 หลัง ห้องน้ำ 1 หลัง 7 ห้อง และส้วม 7 หลัง 10 ที่นั่ง ซึ่งเขียนเป็นแผนภูมิ ดังนี้

แผนภูมิ 2 แผนผังของโรงเรียนบ้านป่าดัก (เทศบาลนครพิษณุโลก)

2. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านป่าดัก (เทศบาลนครพิษณุโลก) มีนายสุเชษฐ เว็รณกัณธ์ ผู้อำนวยการระดับ 8 เป็นผู้อำนวยการของโรงเรียน มีครูผู้สอนจำนวน 15 คน นักการภารโรง 1 คน ดังนี้

ตาราง 1 จำนวนครูอาจารย์โรงเรียนบ้านป่าสัก (เทศบาลนครธรรม) จำแนกตามวุฒิการศึกษา

สาขาวิชาเอก	วุฒิการศึกษา		
	ปริญญาโท	ปริญญาตรี	รวม
บริหารการศึกษา	1	1	2
ภาษาอังกฤษ		1	1
ภาษาไทย		2	2
คณิตศาสตร์		1	1
สังคมศึกษา		2	2
ภูมิศาสตร์	-	1	1
แนะแนว	-	1	1
สุขศึกษา		2	2
ประถมศึกษา		2	2
การศึกษาปฐมวัย		1	1
พลศึกษา		1	1
รวม	1	15	16

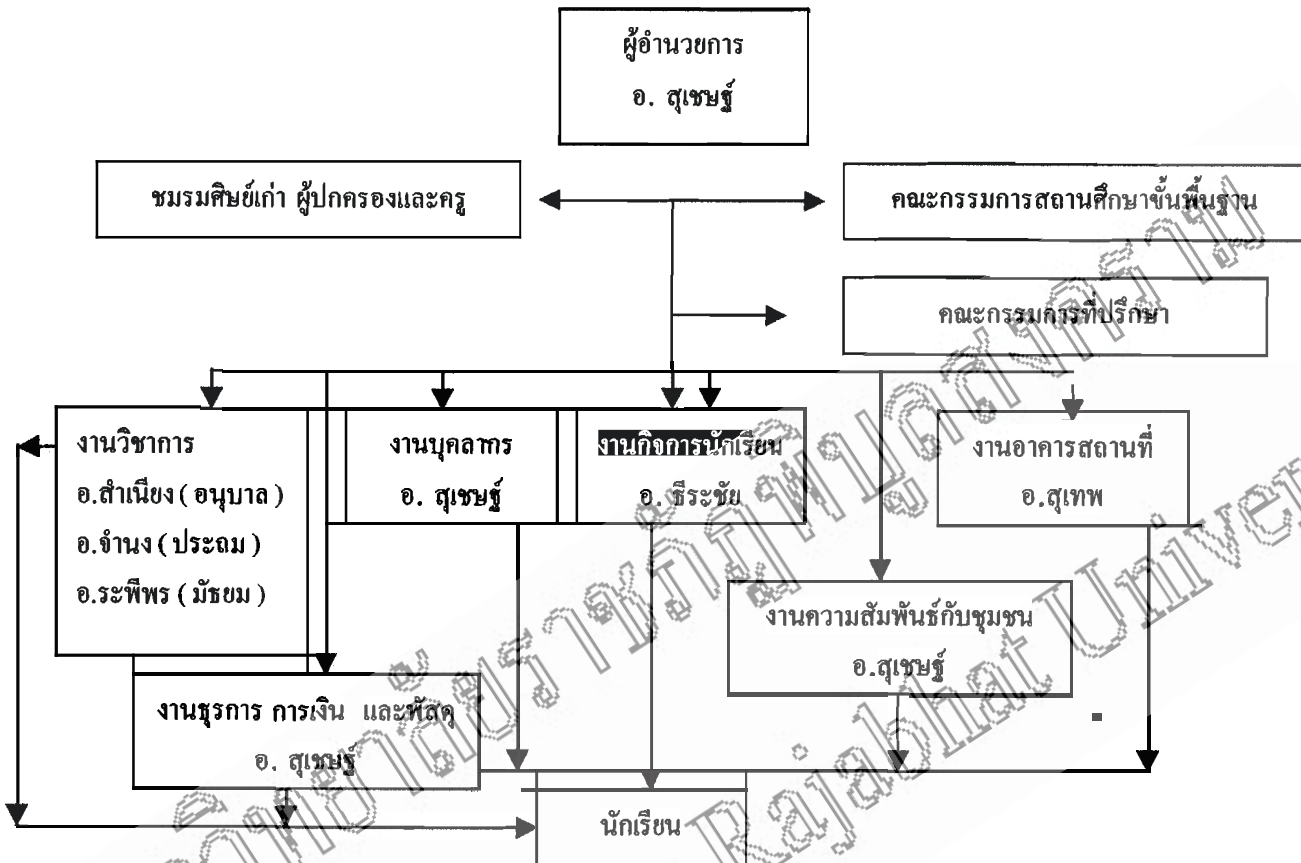
จากตาราง 1 จะเห็นได้ว่าบุคลากรของโรงเรียนบ้านป่าสัก (เทศบาลนครธรรม) ส่วนใหญ่สำเร็จระดับปริญญาตรี มีเพียง 1 คนที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา คือ ผู้อำนวยการของโรงเรียน ส่วนครูทุกคนสำเร็จการศึกษาปริญญาตรี และมีสาขาวิชาเอกหลากหลายแตกต่างกัน วิชาเอกที่ยังไม่มีครูโดยตรง ได้แก่ คณิต - นาฏศิลป์ การงานอาชีพ และศิลปศึกษา ส่วนวิชาเอกที่ยังมีจำนวนไม่เพียงพอ ได้แก่ ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์

ตาราง 2 จำนวนนักเรียนโรงเรียนบ้านป่าสัก (เทศบาลนครเชียงใหม่) จำแนกตามระดับชั้นและเพศ

ชั้น	จำนวน ห้องเรียน	จำนวนนักเรียน		
		ชาย	หญิง	รวม
อนุบาลปีที่ 1	1	13	15	28
อนุบาลปีที่ 2	1	17	9	26
รวม	2	30	24	54
ประถมศึกษาปีที่ 1	1	12	10	22
ประถมศึกษาปีที่ 2	1	10	17	27
ประถมศึกษาปีที่ 3	1	25	17	42
ประถมศึกษาปีที่ 4	1	10	12	22
ประถมศึกษาปีที่ 5	1	16	14	30
ประถมศึกษาปีที่ 6	1	6	8	14
รวม	6	79	78	157
มัธยมศึกษาปีที่ 1	1	12	12	24
มัธยมศึกษาปีที่ 2	1	15	19	34
มัธยมศึกษาปีที่ 3	1	13	11	24
รวม	3	40	42	82
รวมทั้งสิ้น	11	149	144	293

จากตาราง 2 จะเห็นได้ว่า โรงเรียนบ้านป่าสักจัด (เทศบาลนครเชียงใหม่) การศึกษาระดับชั้นตั้งแต่
ชั้นอนุบาลปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 293 คน มีจำนวน 11 ชั้นปี
ชั้นปีละ 1 ห้องเรียน ห้องเรียนละ ประมาณ 20 - 30 คน ยกเว้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มี จำนวน
42 คน

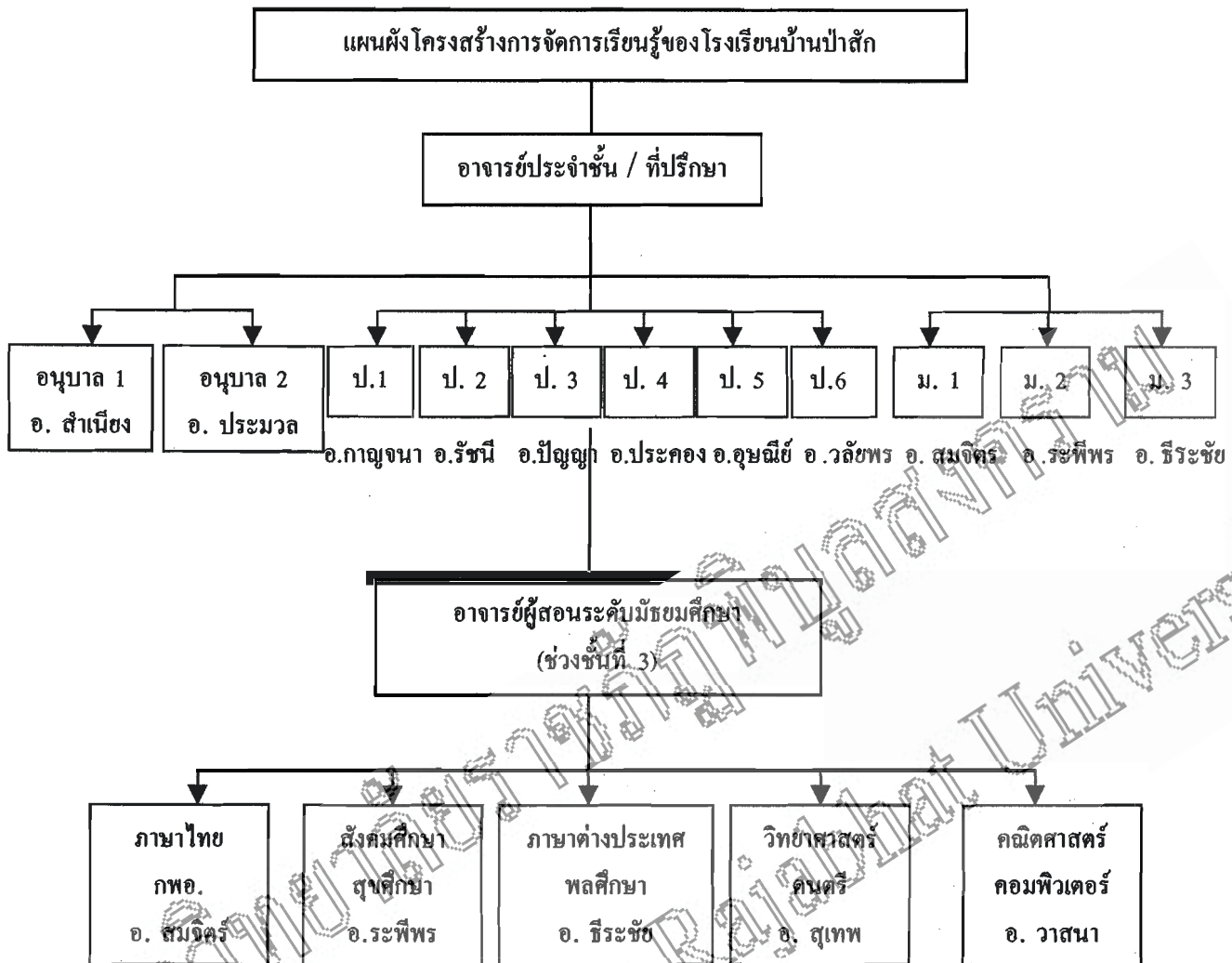
3. โครงสร้างการบริหาร โรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์) จัดแบ่งงานบริหารออกเป็น 6 งาน ดังในแผนภูมิ 3

แผนภูมิ 3 โครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์)

จากแผนภูมิ 3 แสดงว่า การบริหารงานของโรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์) แบ่งออกเป็น 6 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานนุศลกร งานกิจการนักเรียน งานธุรการการเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์กับชุมชน

นอกจากนี้โรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์) ยังได้จัดแบ่งงานด้านการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 3 ระดับ คือ **ระดับอนุบาลศึกษา** ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา โดยในระดับอนุบาลศึกษา และประถมศึกษาส่วนใหญ่จะสอนโดยอาจารย์ประจำชั้น ส่วนระดับมัธยมศึกษาจะมีอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้น และจัดการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังในแผนภูมิ 4

แผนภูมิ 4 แผนผังโครงสร้างการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์)

4. เกียรติคุณ และเกียรติประวัติของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์) เคยได้รับรางวัลหลายประเภท และแทบทุกปีการศึกษา รางวัลที่สำคัญๆ ได้แก่ รางวัลพระราชทาน (2535) ชนะเลิศการประกวดกิจกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม (2535) การจัดกิจกรรมสหกรณ์นักเรียน การจัดกิจกรรมอาหารกลางวัน และบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน (2538) รางวัลชนะเลิศการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยและวินัยนักเรียน(2541)

นอกจากนี้ยังมีครูอาจารย์และนักเรียนชนะเลิศการแข่งขันอีกเป็นจำนวนมาก เช่น อาจารย์สอนภาษาไทยดีเด่นระดับอำเภอ จังหวัดและกระทรวงศึกษาธิการ (2531) และอาจารย์สอน

คนตรีไทยดีเด่นระดับอำเภอ ส่วนนักเรียนเคยได้รับรางวัลเกี่ยวกับการสร้างภาพด้วยเทคนิคการพิมพ์ภาพ การแข่งขันสวดมนต์หมู่ทำนองสรภัญญะ เป็นต้น

5. วิสัยทัศน์ของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์) มีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาระบบบริหารและการจัดการให้มีมาตรฐาน โดยชุมชนมีส่วนร่วม สร้างทีมงาน ให้ทุกคนร่วมกันทำงานด้วยความจริงใจ มีการทำงานเป็นทีม เพื่อความสำเร็จของงาน มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความสำคัญที่สุด เพื่อให้นักเรียน มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความเข้มแข็ง สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีทักษะในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

6. ภารกิจของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการบริหารและการจัดการอย่างมีระบบ สร้างความตระหนัก และเจตคติให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน ส่งเสริมให้ข้าราชการครูพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ส่งเสริมให้ข้าราชการครู จัดหา พัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งในและนอกสถานศึกษา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาคู่มือให้มีความสามารถในการปฏิรูปการเรียนรู้ ส่งเสริมครูให้มีคุณธรรม จริยธรรม ดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ และสะดวกต่อการค้นคว้า ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา และพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้เข้มแข็ง เพื่อรองรับการประเมินภายนอก

7. นโยบายของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์) กำหนดนโยบายไว้ ดังนี้

1. ด้านคุณภาพการบริหาร พัฒนาการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยสู่มาตรฐานเร่งรัดเกณฑ์เด็กเข้าเรียนภาคบังคับ 100 % นักเรียนที่จบ ป.6 เข้าเรียนต่อมัธยมศึกษาทุกคน บุคลากรทางการศึกษาร่วมทำงานเป็นทีม พัฒนาระบบการบริหารและการนิเทศภายใน

2. ด้านคุณภาพการเรียนการสอน จัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ชุมชนมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษา

8. สภาพของชุมชน

โรงเรียนบ้านป่าสักตั้งอยู่ในหมู่ที่ 8 หมู่บ้านป่าสัก ตำบลมะดะตอง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ห่างจากอำเภอพรหมพิราม ประมาณ 9 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ หมู่ที่ 1 ตำบลวงษ์ขี้ และหมู่ที่ 7 ตำบลมะต้อง
ทิศใต้	ติดต่อกับ หมู่ที่ 2 ตำบลมะต้อง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 10 ตำบลมะต้อง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ หมู่ที่ 9 ตำบลมะต้อง

หมู่บ้านป่าสัก(ทศพลอนุสรณ์) มีจำนวน 370 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งสิ้นประมาณ 1,580 คน เป็นชาย 761 คน หญิง 819 คน การคมนาคมภายในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นถนนคอนกรีต มีไฟฟ้าของหมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และค้าขาย

สภาพปัญหาของชุมชน ได้แก่ ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน แหล่งน้ำอุปโภคบริโภค ไม่เพียงพอ ขาดเอกสารสิทธิ์ที่ดิน ปัญหาการผลิต การตลาด รายได้และการมีงานทำ เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาดินและการใช้น้ำในการผลิต ด้านการตลาดไม่สามารถรองรับผลผลิตของเกษตรกร ขาดแหล่งเงินทุนในการผลิตที่ดอกเบี้ยต่ำ ผลผลิตตกต่ำราคาไม่มีความแน่นอนปัญหา น้ำกินน้ำใช้เพื่อการเกษตร น้ำดื่มสะอาดไม่เพียงพอ น้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคไม่เพียงพอ และปัญหาคุณภาพชีวิต การบริการด้านสาธารณสุขไม่ทั่วถึง บุคลากรไม่เพียงพอ และประชากรส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญในการระงับรักษาสุขภาพของตนเอง

ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา พบว่ามีปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลในเชิงบวกต่อการจัดการศึกษา ได้แก่

1. ผู้ปกครองมีความจริงใจและศรัทธาต่อครู ส่งผลให้ครูได้รับความร่วมมือในการแก้ปัญหาที่นักเรียนด้วยดี โดยให้ความร่วมมือสนับสนุน ส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียน ทำให้โรงเรียนมีความพร้อมทางด้านปัจจัยส่งผลให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ
2. ชนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ทำให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีบางอย่างสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้ เช่น การสวดมนต์ งานศิลปหัตถกรรม
3. ชุมชนให้การส่งเสริมกิจกรรมด้านกีฬา ส่งผลให้นักเรียนชอบเล่นกีฬา ได้รับการสนับสนุนให้เป็นนักกีฬาของโรงเรียน

ในขณะเดียวกันก็มีสภาพแวดล้อมบางอย่างที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา ได้แก่

1. ปัญหาการระบาดของสิ่งเสพติดในชุมชนส่งผลให้นักเรียนบางกลุ่ม มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสิ่งเสพติด
2. ชุมชนบางส่วนให้ความสำคัญในการดูแลบุตรหลานในด้านการเรียนน้อย มีครอบครัวแตกแยก ต่างแยกย้ายกันไปประกอบอาชีพ ณ ถิ่นอื่น ส่งผลให้นักเรียนขาดความรักความอบอุ่น ไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนเท่าที่ควร บางส่วนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น ดื่มสุรา เล่น

การพนัน ส่งผลให้นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียนค่อนข้างต่ำ

3. พื้นฐานการศึกษาของชุมชนบางส่วนค่อนข้างต่ำทำให้ไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษาจึงส่งผลให้บุตรหลานไม่ได้รับการศึกษาเท่าที่ควรหรือศึกษาต่อค่อนข้างน้อย

4. ชุมชนบางส่วนขาดความรู้ทางด้านสาธารณสุข จึงส่งผลทำให้นักเรียน มีสุขภาพไม่สมบูรณ์แข็งแรง

5. ชุมชนบางส่วนอพยพมาจากหลายแห่ง ต่างภาษา ต่างวัฒนธรรม ขาดความเป็นเอกภาพ ขาดความรัก ห่วงแหน เสียสละหรือทำประโยชน์เพื่อชุมชนของตนเอง ส่งผลให้นักเรียนเห็นแก่ตัว ขาดความมีน้ำใจ ขาดสัมมาคารวะ

6. ทักษะคิดด้านการมีคู่ครองของผู้ปกครองบางส่วน เมื่อต่อโอกาสให้เยาวชนมีคู่ครองก่อนวัยอันควร ทำให้นักเรียนบางคนแต่งงานก่อนวัยอันควร และต้องออกโรงเรียนกลางคัน

สภาพเศรษฐกิจของผู้ปกครองก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่อาชีพเกษตรกรรม มีฐานะยากจน มีรายได้ไม่เพียงพอไม่ค้ำยันส่งบุตรหลานเข้าเรียน เนื่องจากต้องใช้จ่ายแรงงานบุตรหลานในการประกอบอาชีพ ส่งผลให้โรงเรียนมีจำนวนนักเรียนลดลง นักเรียนต้องช่วยเหลือครอบครัวโดยใช้เวลารว่างในช่วงวันหยุด / ปิดภาคเรียนไปรับจ้างหาทุนทรัพย์สนับสนุนการศึกษาของตนเอง ผู้ปกครองต้องไปทำงานต่างถิ่น ส่งผลให้นักเรียนขาดความรักความอบอุ่น ขาดผู้ให้คำปรึกษา ขาดผู้ให้กำลังใจ และแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ประกอบกับภาวะการว่างงานของผู้ปกครองทำให้นักเรียนขาดแคลนเงินทุนการศึกษา และไม่ค่อยสนใจในการศึกษาในระบบโรงเรียน ส่งผลให้นักเรียนไม่ค่อยสนใจฝึกฝนหาความรู้เท่าที่ควร เพราะมีความคิดว่าเรียนไปก็ไม่ได้ประกอบอาชีพ

นอกจากนี้ความเจริญทางด้านเทคโนโลยียังส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ กล่าวคือ องค์กร หน่วยงานในชุมชนตื่นตัวและมีความรู้ข่าวสารใหม่ๆ เผยแพร่ให้โรงเรียนทราบเสมอ ส่งผลให้นักเรียนและโรงเรียนมีความรู้ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์เสมอและมีโลกทัศน์กว้างขึ้น แต่ในขณะเดียวกันกับร้านอินเทอร์เน็ตที่มีอยู่ในชุมชนใกล้เคียง ส่วนมากบริการให้เล่นเกมคอมพิวเตอร์มากกว่าการค้นหาความรู้ ส่งผลให้นักเรียนใช้เวลาในการเล่นเกมนอกเหนือจากการศึกษาหาความรู้ นอกจากนี้ความเจริญก้าวหน้าด้านการสื่อสารมวลชน บันเทิงมีสูงขึ้น นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมโดยไม่จำแนกความเหมาะสม ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวและการเรียน ประกอบกับสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ อุปกรณ์ทางการศึกษา เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร ตำราเรียน ฯลฯ มีราคาแพงและไม่มีร้านจำหน่ายในชุมชน ท้องถิ่น จึงส่งผลทำให้นักเรียนไม่รักการอ่าน มีความรู้อยู่ในวงแคบ

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้านป่าสัก (เทศบาลนคร) สรุปได้ว่าโรงเรียนบ้านป่าสักมีสภาพแวดล้อมภายนอกด้านสังคมและวัฒนธรรมที่สนับสนุนการจัดการศึกษามากกว่าเป็นอุปสรรค เช่น การได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากชุมชน และองค์กรท้องถิ่น แต่ก็มีลักษณะบางอย่างที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ สภาพของครอบครัวที่แตกแยก การขาดความรู้ด้านสาธารณสุข การมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม การขาดความเป็นเอกภาพ การเสียสละเพื่อชุมชน สำหรับโรงเรียนก็มีจุดแข็งในด้านความร่วมมือร่วมใจของคณะครู ครูมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง รวมถึงการพัฒนาสถานศึกษา แต่ขาดความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาผู้เรียนด้านวิชาการและพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน ครูและมีความต้องการที่จะใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหา เพื่อให้รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล แก้ไขหารวมทั้งพัฒนาการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยและพัฒนาชุดฝึกอบรมครู เรื่อง “การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้” ครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยคัดเลือกโรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์) ตำบลมะดะฮ้อม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เป็นสนามวิจัย เพื่อทดลองใช้ชุดฝึกอบรม โดยบุคลากรของโรงเรียนบ้านป่าสัก และคณะผู้วิจัยได้ร่วมกันดำเนินการวิจัยในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาครู การสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรม การทดลองใช้ชุดฝึกอบรม และการประเมินผลครุฝึกอบรม ซึ่งจะขออธิบายรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เข้าอบรม

1. การเลือกสนามวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์) ตำบลมะดะฮ้อม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เป็นสนามวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากพิจารณาเห็นว่า โรงเรียนบ้านป่าสัก เป็นโรงเรียนที่อยู่ในโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันตามโครงการของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นโรงเรียนขนาดกลางที่จัดการศึกษาทั้งระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวนนักเรียน 300 คน มีครูและผู้บริหาร จำนวน 16 คน และนักการศึกษา 1 คน ประชาชนในพื้นที่บริการ มีจำนวนประมาณ 370 ครัวเรือน ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น พบว่าโรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์) เป็นโรงเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ครูยังไม่มีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และมีความต้องการที่จะพัฒนาการเรียนการสอนด้วยการวิจัย รวมทั้งผู้บริหารมีความพร้อมในการให้การสนับสนุนส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูเป็นอย่างดี ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงเลือกโรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์) ตำบลมะดะฮ้อม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เป็นสนามวิจัยครั้งนี้

2. การลงสนามวิจัยและสร้างความสัมพันธ์

คณะนักวิจัยได้ติดต่ออย่างไม่เป็นทางการกับโรงเรียนและทางโรงเรียนตอบรับและยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย จากนั้นได้ทำหนังสือราชการและเดินทางไปยังโรงเรียนบ้านป่าสัก ตำบลมะดะฮ้อม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เมื่อวันที่ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2547 เพื่อทำความรู้จักคุ้นเคย

ซึ่งกันและกัน โดยมีการประชุมคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา แนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีการปรับกระบวนการทัศนสร้างความรู้เข้าใจและสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จากนั้นจึงแต่งตั้งคณะกรรมการวิจัยของโรงเรียนร่วมกับคณะวิจัยและวางแผนดำเนินการวิจัยร่วมกัน

3. การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ จำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์) โดยการศึกษาเอกสารต่างๆ ของโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ธรรมนูญโรงเรียน แผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติงานประจำปี รายงานการประเมินตนเอง และรายงานการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (ma.) ในปีการศึกษา 2546 และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ณ โรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์) ตำบลมะตอง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ในวันที่ 11 มีนาคม 2547 rani 9.00– 12.00 u. ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และตัวแทนนักเรียนในแต่ละระดับชั้น ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นละ 2 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชั้นละ 3 คน รวมจำนวน 47 คน โดยการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion: FGD) ซึ่งแบ่งกลุ่มในการประชุมออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครูผู้สอน กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง กลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษา และกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ประเด็นการประชุมกลุ่มผู้บริหารและครูผู้สอน

1. ครูมักใช้วิธีสอนและการวัดผลประเมินผลแบบใด
2. ครูเคยประสบปัญหาการเรียนการสอนหรือไม่ อย่างไรบ้าง ใช้วิธีแก้ปัญหาได้อย่างไร และได้ผลเป็นอย่างไร
3. โรงเรียนมีควรรณีเทศติดตามผลบ้างหรือไม่ แบบใด
4. ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมาครูเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับเรื่องใดบ้าง เคยอบรมเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนบ้างหรือไม่ และได้เคยทำวิจัยบ้างหรือไม่ และครูต้องการการพัฒนาในด้านใดบ้าง

ประเด็นการประชุมกลุ่มนักเรียน

1. ครูมักจะใช้วิธีสอน การจัดกิจกรรม และการวัดผลประเมินผลอย่างไรบ้าง
2. นักเรียนชอบครูประเภทใดบ้าง
3. นักเรียนมีปัญหาการเรียนการสอน ในเรื่องใดบ้าง
4. ถ้านักเรียนมีปัญหา ครูช่วยเหลือนักเรียนบ้างหรือไม่ อย่างไรบ้าง

ประเด็นการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง

1. ท่านพึงพอใจนักเรียนในเรื่องใดบ้าง และนักเรียนมีสิ่งที่ต้องการการแก้ไขอย่างไรบ้าง
2. ท่านเห็นว่าโรงเรียนควรปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง

จากนั้นได้นำผลจากการประชุมของแต่ละกลุ่มมาจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อร่วมกันวิเคราะห์สังเคราะห์สภาพปัญหา และวางแผนการแก้ปัญหาพร้อมกัน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรม

1. การวางแผนสร้างชุดฝึกอบรม

วันที่ 27 มีนาคม 2547 คณะผู้วิจัยและคณะกรรมการวิจัยของโรงเรียนบ้านป่าสัก (เทศบาลนครธรรม) ดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ สถานที่จัดประชุม ได้แก่ ห้องประชุมวังจันทร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีจำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 16 คน เพื่อร่วมกันกำหนดชื่อหลักสูตรที่ฝึกอบรม เนื้อหาสาระของหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ จุดเน้นของหลักสูตรและวิธีการฝึกอบรม

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้ร่วมกันสร้างหลักสูตรของชุดฝึกอบรมโดยกำหนดกรอบแนวคิดของการจัดทำชุดฝึกอบรมให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏในสาระการเรียนรู้รายวิชา 1043408 การวิจัยทางการศึกษา และอิงตามแนวทางที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 30 ซึ่งกำหนดให้ครูประจำการจะต้องทำการวิจัยควบคู่ไปกับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน แนวการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 (5) ออกแบบการจัดทำชุดฝึกอบรมโดยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ และสร้างชุดฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรมโดยเน้นกระบวนการแบบมีส่วนร่วม ให้ครูได้พัฒนาตนเองควบคู่กับการฝึกปฏิบัติจริงในเวลาราชการ และเน้นการพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนของตนเอง

2. การวิพากษ์ชุดฝึกอบรม

วันที่ 29 พฤษภาคม 2547 คณะผู้วิจัยได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อวิพากษ์ความเหมาะสมด้านเนื้อหา รูปแบบ วิธีการฝึกอบรม และวิธีการประเมินผลชุดฝึกอบรมร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยและบุคลากรของโรงเรียนบ้านป่าสัก สถานที่จัดประชุม ได้แก่ ห้องประชุมวังจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีจำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 10 คน โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัย จำนวน 2 คน มาร่วมทำการวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงแก้ไข ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย

1) รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ มีแจ้ง (ค.ค.การวัดและประเมินผลการศึกษา)
รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัจฉรา นุชภักดี (ค.ม. การวิจัยการศึกษา) ข้าราชการบำนาญ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

คณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการวิพากษ์ชุดฝึกอบรม ประกอบด้วย ความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความถูกต้อง ความเพียงพอ ความชัดเจนและความเป็นไปได้ของชุดฝึกอบรม ในประเด็นเกี่ยวกับ ผลลัพธ์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการใช้ชุดฝึกอบรม

1. การวางแผนการฝึกอบรม

หลังจากที่ทำการปรับปรุงแก้ไขชุดฝึกอบรม ให้มีความสมบูรณ์ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว คณะผู้วิจัยร่วมกับคณะกรรมการวิจัยของโรงเรียนได้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วันเวลาและสถานที่ในการฝึกอบรมร่วมกัน ที่ประชุมได้พิจารณาเห็นชอบให้จัดอบรมในวันหยุดราชการเพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยจัดอบรมในวันเสาร์หรือวันอาทิตย์ สัปดาห์ละ 1 วัน รวมจำนวน 7 สัปดาห์ สถานที่ในการฝึกอบรม ได้แก่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพราะสะดวกในการเดินทาง และมีแหล่งเรียนรู้หลากหลายทั้งห้องสมุด สื่อการเรียนรู้ต่างๆ และห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ วิธีการฝึกอบรมใช้กระบวนการของเดมมิง (PDCA) คือ มีการวางแผนการปฏิบัติ นำไปปฏิบัติ ตรวจสอบหรือประเมินผลการปฏิบัติ ลงมือแก้ไขและนำไปปรับปรุงซึ่งเป็นวงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยมีช่วงเวลาให้ครูได้ปฏิบัติจริงที่โรงเรียน โดยมีการนิเทศติดตามและประเมินผล โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ มีการให้นำเสนอผลงาน สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เป็นระยะๆ ตลอดการฝึกอบรม รวมจำนวน 4 ครั้ง ในช่วงสุดท้ายของการฝึกอบรม มีการจัดนิทรรศการ แสดงผลงานเพื่อเผยแพร่ผลการวิจัย และจัดเชิดชูเกียรติโดยมอบเกียรติบัตรแก่ครูที่เข้าอบรมทุกคน และมอบรางวัลแก่ครูที่มีผลงานดีเด่น

2. แผนการจัดการเรียนรู้

คณะผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของแต่ละหน่วยเรียน จำนวน 7 แผน ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 กระบวนการของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การสำรวจและการวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การเลือกและการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การออกแบบการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 การวิเคราะห์ผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 การเขียนรายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนประกอบด้วยจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้/กิจกรรม สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และแบบฝึกปฏิบัติ ในการจัดการเรียนรู้มีการบรรยายประกอบการนำเสนอด้วย Power Point ตามสาระการเรียนรู้ ให้ ศึกษาจากกรณีตัวอย่างและสื่อต่างๆ และให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติงานเป็นกลุ่มย่อย นำเสนอ ผลงาน มีการอภิปรายผล วิพากษ์ผลงานโดยวิทยากรและเพื่อนร่วมงาน จากนั้นจึงสรุปสาระสำคัญ ร่วมกัน กำหนดการจัดการเรียนรู้ ปรากฏดังในตาราง 3 (รายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้แสดง ไว้ในคู่มือชุดฝึกอบรม)

ตาราง 3 กำหนดการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรของชุดฝึกอบรม “การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้”

ครั้งที่	ผลลัพธ์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	การจัดการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล
1	ประเมินผลก่อนการอบรมด้านเจตคติ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้				
	1. มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของครู เกี่ยวกับการวิจัยตามข้อกำหนดของพ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ 2. อธิบายความหมาย ความสำคัญ และกระบวนการของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้ 3. อธิบายกระบวนการของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้	หน่วยที่ 1 กระบวนการของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	ใช้กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด (Concept Attainment) จากการศึกษากรณีตัวอย่าง	- แบบฝึกปฏิบัติ ชุดที่ 1 - 4 - Power Point - กรณีตัวอย่าง งานวิจัย	- สังเกตพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรม - ประเมินผลจากการฝึกปฏิบัติ

ตาราง 3 (ต่อ)

ครั้งที่	ผลลัพธ์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	การจัดการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล
2	4. สสำรวจสภาพของปัญหาการเรียนรู้ได้ 5. วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาได้ถูกต้อง 6. กำหนดวิธีการในการแก้ปัญหาได้ 7. กำหนดคำถามวิจัยได้ 8. ตั้งชื่อเรื่องการวิจัยได้ 9. กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัยได้	หน่วยที่ 2 การสำรวจและการวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู	ให้วิเคราะห์ปัญหาจากกรณีตัวอย่างและจัดทำแผนผังความคิด (Mind Mapping)	- แบบฝึกปฏิบัติ ชุดที่ 5-8 - Power Point - กรณีตัวอย่างงานวิจัย	- สังเกตพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรม - ประเมินทักษะการปฏิบัติงาน
3	นิเทศติดตามผล นำเสนอผลงาน สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน				
4	10. ใช้นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนได้ 11. หาประสิทธิภาพของนวัตกรรมได้	หน่วยที่ 3 การเลือกและพัฒนา นวัตกรรมจัดการเรียนรู้	ให้นักเรียนแบบร่วมมือ : JIGSAW (Cooperative Learning : JIGSAW)	- ตัวอย่างนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ - เอกสวคประกอบการฝึกอบรม - แบบฝึกปฏิบัติ ชุดที่ 9-11	- สังเกตพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรม - ประเมินทักษะการปฏิบัติงาน
5	12. กำหนดแบบของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรูได้	หน่วยที่ 4 การออกแบบของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู	ใช้การเรียนรูแบบเพื่อน (Think - Paired Square)	- แบบฝึกปฏิบัติ ชุดที่ 12	- สังเกตพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรม - ประเมินทักษะการปฏิบัติงาน
6	นิเทศติดตามผล นำเสนอผลงาน สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน				

ตาราง 3 (ต่อ)

ครั้งที่	ผลลัพธ์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	การจัดการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล
7	13. กำหนดและสร้างเครื่องมือการวิจัยได้ 14. มีทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล	หน่วยที่ 5 เครื่องมือและ การเก็บรวบรวมข้อมูล	ให้จัดทำแผนผังโครงสร้างความรู้จากการศึกษาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่กำหนด	- แบบฝึกปฏิบัติ ชุดที่ 15-16	- สังเกต พฤติกรรมกรเข้าร่วมกิจกรรม ประเมินทักษะการปฏิบัติงาน
8	นิเทศติดตามผล				
9	นำเสนอผลงาน สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน				
10	15. มีทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล แปลผล สรุปผล และประเมินผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนได้	หน่วยที่ 6 การวิเคราะห์ผล การแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้	ใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think – Paired Square)	- แบบฝึกปฏิบัติ ชุดที่ 17	- สังเกต พฤติกรรมกรเข้าร่วมกิจกรรม ประเมินทักษะการปฏิบัติงาน
11	นิเทศติดตามผล นำเสนอผลงาน สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน				
12	16. มีทักษะในการเขียนรายงานการวิจัย 17. เผยแพร่ผลงานการวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ ได้	หน่วยที่ 7 การเขียนรายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	ให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) และตัวอย่างรายงานการวิจัย	บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI)	- สังเกต พฤติกรรมกรเข้าร่วมกิจกรรม ประเมินทักษะการปฏิบัติงาน
13	อภิปรายปัญหา สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเมินผลหลังการอบรมด้านเจตคติ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้				
14	จัดนิทรรศการ แสดงผลงาน เพื่อเผยแพร่ผลการวิจัย และจัดเซตชูเกียรติ				

3. การกำหนดบทบาทผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามแผน

คณะผู้วิจัยและคณะกรรมการวิจัยของโรงเรียนได้ร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติตามแผน โดยกำหนดให้มีวิทยากรจำนวน 3 คน ได้แก่

1. รองศาสตราจารย์วิราพร พงศ์อาจารย์ (กศ.ม. การวัดผลการศึกษา)
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัจฉรา นุชภักดี (ค.ม. การวิจัยการศึกษา)
3. ดร. สุขแก้ว คำสอน (กศ.ค. การทดสอบและวัดผลการศึกษา)

วิทยากรทั้ง 3 คน เป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาวิจัยการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

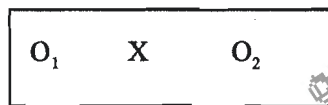
ครูที่เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีการฝึกปฏิบัติงานในชั้นเรียนของตนเอง โดยทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในวิชาและระดับชั้นที่สอน คนละ 1 เรื่อง นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของครูเป็นระยะ โดยคณะผู้วิจัย วิทยากรและคณะกรรมการวิจัยของโรงเรียน

4. การทดลองใช้ชุดฝึกอบรม

คณะผู้วิจัยและวิทยากรดำเนินการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมกับคณะครูโรงเรียนบ้านป่าสัก (เทศบาลนคร) โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

4.1 กำหนดแผนแบบการวิจัย

การดำเนินการทดลองครั้งนี้ได้กำหนดแผนแบบการวิจัย โดยเป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi - experimental) มีลักษณะเป็นกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง (One Group Retest - Posttest Design) ดังนี้

เมื่อ O_1 , O_2 คือ การประเมินผลก่อนและหลังการอบรมด้านเจตคติ และความรู้ความเข้าใจ

X คือ การทดลองใช้ชุดฝึก

4.2 การดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

คณะผู้วิจัยและวิทยากรได้ดำเนินการฝึกอบรม รวมทั้งมีการนิเทศติดตามผล นำเสนอผลงานและสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับคณะครูโรงเรียนบ้านป่าสัก (เทศบาลนคร) ระหว่างวันที่ 19 มิถุนายน - 5 กันยายน 2547 ระหว่างเวลา 8.30 - 16.00 น. จำนวน 14 ครั้ง โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

ครั้งที่ 1 วันที่ 19 มิถุนายน 2547 เวลา 8.30 - 16.00 น. ประเมินผลก่อนการอบรมด้านเจตคติ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1 เรื่องความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 1 และจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด (Concept Attainment) จากการศึกษากรณีตัวอย่างและให้ทำแบบฝึกปฏิบัติที่ 1-4

ครั้งที่ 2 วันที่ 20 มิถุนายน 2547 เวลา 8.30 - 16.00 น. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 2 เรื่องการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 2 ให้วิเคราะห์ปัญหาจากกรณีตัวอย่างและจัดทำแผนผังความคิด (Mind Mapping) และให้ทำแบบฝึกปฏิบัติที่ 5-8

มอบหมายให้ครูดำเนินการปฏิบัติจริงในโรงเรียน โดยการสำรวจสภาพปัญหาการเรียน
 ู้ของนักเรียนที่สอนคนละ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้แล้ววิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา เลือกลงมา
 เพียงหนึ่งปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ด้วยกระบวนการวิจัย แล้วเขียนบรรยายความเป็นมาและความสำคัญ
 ของปัญหาที่วิจัย

ครั้งที่ 3 วันที่ 23 มิถุนายน 2547 เวลา 8.30 – 16.00 น. นิเทศติดตามผล โดย
 วิทยากรและคณะผู้วิจัย โดยให้ครูนำผลงานการสำรวจและการวิเคราะห์ปัญหา ~~มานำเสนอและแลกเปลี่ยน~~
 เปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และประเมินทักษะการปฏิบัติงานในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 และ 2 โดย
 วิทยากรและคณะกรรมการวิจัยของโรงเรียน

ครั้งที่ 4 วันที่ 26 มิถุนายน 2547 เวลา 8.30 – 16.00 น. จัดกิจกรรมเรียนรู้ในชุดฝึก
 อบรมหน่วยที่ 3 เรื่องการเลือกนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 3
 ใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือกัน : JIGSAW (Cooperative Learning : JIGSAW) และให้ทำแบบฝึกปฏิบัติที่
 9 - 11

ครั้งที่ 5 วันที่ 27 มิถุนายน 2547 เวลา 8.30 – 16.00 น. จัดกิจกรรมเรียนรู้ในชุดฝึก
 อบรมหน่วยที่ 4 เรื่องการออกแบบการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้หน่วยที่
 4 ใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think – Paired Square) และให้ทำแบบฝึกปฏิบัติที่ 12 - 14

มอบหมายให้ครูปฏิบัติจริงในโรงเรียน โดยให้เลือกใช้นวัตกรรมที่เหมาะสม และ
 สามารถแก้ปัญหาการเรียนรู้อของนักเรียนได้ภายในเวลาที่ไม่นานนัก พร้อมทั้งออกแบบการวิจัยเชิง
 ทดลองให้เหมาะสม กำหนดชื่อเรื่อง คำถามวิจัย จุดมุ่งหมายของครวิจัย ตัวแปรที่ศึกษา และกลุ่ม
 ตัวอย่าง

ครั้งที่ 6 วันที่ 3 กรกฎาคม 2547 เวลา 8.30 – 16.00 น. ให้ครูนำเสนอผลงาน
 สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ภายใต้การนิเทศและติดตามผล และประเมินทักษะการปฏิบัติงาน
 หน่วยที่ 3 และ 4 โดยวิทยากรและกรรมการวิจัย

ครั้งที่ 7 วันที่ 4 กรกฎาคม 2547 เวลา 8.30 – 16.00 น. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน
 ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 5 เรื่องเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้หน่วยที่
 5 ให้จัดทำแผนผังโครงสร้างความรู้จากการศึกษาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่กำหนดและให้ทำแบบฝึก
 ปฏิบัติที่ 14 - 16

มอบหมายให้ครูปฏิบัติจริงในโรงเรียน โดยสร้างเครื่องมือที่เป็นนวัตกรรมในการ
 พัฒนาการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ครั้งที่ 8 วันที่ 14 กรกฎาคม 2547 เวลา 8.30–16.00 น. นิเทศติดตามผลการปฏิบัติ
 งานของครูโดยวิทยากรและกรรมการวิจัยของโรงเรียน

ครั้งที่ 9 วันที่ 17 กรกฎาคม 2547 เวลา 8.30 – 16.00 น. ให้ครูนำเสนอผลงาน สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และประเมินทักษะการปฏิบัติงานในหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 โดย คณะวิทยากรและกรรมการวิจัย

ครั้งที่ 10 วันที่ 18 กรกฎาคม 2547 เวลา 8.30 – 16.00 น. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 6 เรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ แผนการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 6 ใช้การเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think – Paired Square) และให้ทำแบบ ฝึกปฏิบัติที่ 17

และมอบหมายให้ครูปฏิบัติงานจริงที่โรงเรียนโดยให้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลผล สรุปผล และประเมินผลการแก้ปัญหาของผู้เรียน

ครั้งที่ 11 วันที่ 25 กรกฎาคม 2547 เวลา 8.30 – 16.00 น. ให้ครูนำเสนอผลงาน สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายใต้การนิเทศและติดตามผลของวิทยากรและคณะผู้วิจัย และ ประเมินทักษะการปฏิบัติงานโดยวิทยากรและกรรมการวิจัยของ โรงเรียน

ครั้งที่ 12 วันที่ 7 สิงหาคม 2547 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดฝึกอบรม หน่วยที่ 7 เรื่อง การเขียนรายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ให้ศึกษาด้วยตนเองจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วย าน (CAI) และตัวอย่างรายงานการวิจัย และมอบหมายให้ครูปฏิบัติงานจริงที่โรงเรียน โดยการเขียน รายงานการวิจัย

ครั้งที่ 13 วันที่ 22 สิงหาคม 2547 ให้ครูนำเสนอผลงาน สัมมนาแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกันภายใต้การนิเทศและติดตามผลของวิทยากรและคณะนักวิจัย และประเมินทักษะการ ปฏิบัติงานโดยวิทยากรและกรรมการวิจัยของ โรงเรียน

ครั้งที่ 14 วันที่ 5 กันยายน 2547 ให้ครูนำผลงานจากการฝึกอบรมมาจัดนิทรรศการ และนำเสนอผลงาน และจัดเชิงชุกเกียรติ โดยใช้สถานที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อประเมินผลการ ปฏิบัติงาน และนำเสนอผลงาน ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าครูแต่ละคนได้พัฒนาตนเองให้มีความสอดคล้องกับ ผลลัพธ์การเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใด และต้องการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นอีกหรือไม่ อย่างไรก็ตามจากนั้นได้มีการมอบรางวัลให้แก่ครูที่มีผลงานดีเด่น จำนวน 3 รางวัล พร้อมทั้งมีการประชุมกลุ่ม (FOCUS Group Discussion) เพื่อประเมินผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการฝึกอบรม

คณะผู้วิจัยร่วมกับคณะกรรมการวิจัยของโรงเรียนบ้านป่าสัก ดำเนินการติดตามและประเมิน ผลการฝึกอบรม ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และมีการนิเทศติดตามความก้าวหน้าเป็นระยะๆ วิธีการฝึกอบรมและการติดตามประเมินผลใช้กระบวนการของเดมมิ่ง (PDCA) คือ มีการวางแผนการ ปฏิบัติ นำไปปฏิบัติ ตรวจสอบหรือประเมินผลการปฏิบัติ ลงมือแก้ไขและนำไปปรับปรุงซึ่งเป็นวงจร

การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีช่วงเวลาให้ครูได้ปฏิบัติจริงที่โรงเรียน มีการนิเทศติดตามและประเมินผล โดยใช้กระบวนการกัลยาณมิตรนิเทศ มีการให้นำเสนอผลงาน สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เป็นระยะๆ ตลอดการฝึกอบรม ในช่วงสุดท้ายของการฝึกอบรม มีการจัดนิทรรศการ แสดงผลงาน เพื่อเผยแพร่ผลการวิจัย และจัดเชิดชูเกียรติโดยมอบเกียรติบัตรแก่ครูที่เข้าอบรมทุกคน และมอบรางวัลแก่ครูที่มีผลงานดีเด่น โดยมีการประเมินผลการฝึกอบรมทั้งก่อนการอบรม ระหว่างการอบรม และหลังการอบรม ดังนี้

1. ประเมินผลด้านเจตคติและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ก่อนการฝึกอบรม
2. ดำเนินการฝึกอบรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 - 7 มอบหมายงานให้ครูปฏิบัติจริงที่โรงเรียน และดำเนินการ นิเทศติดตามผล
3. ประเมินสภาพปัญหา จากการทดลองใช้ชุดฝึกอบรม โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ นำเสนอผลงาน สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
4. ประเมินทักษะการปฏิบัติงานระหว่างการใช้ชุดฝึกอบรม
5. จัดนิทรรศการนำเสนอผลงาน เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
6. ประเมินผลหลังการอบรมด้านเจตคติ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้หลังการฝึกอบรม
7. จัดประชุมกลุ่มเพื่อสะท้อนความคิดเห็นที่มีต่อการทดลองใช้ชุดฝึกอบรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะนักวิจัยได้ทำการตรวจสอบความตรงของข้อมูลก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าทั้งด้านแหล่งที่มาของข้อมูลคือบุคคลที่ให้ข้อมูล และด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ใช้การสังเกต สัมภาษณ์ ตรวจสอบผลงาน การประชุมกลุ่ม และการใช้แบบวัด แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสังเคราะห์สรุปและเขียนบรรยาย
2. ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติ โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t - test) แบบ Paired Sample

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับในขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการ

จากการศึกษาสภาพและปัญหาของโรงเรียนบ้านป่าสัก ซึ่งเป็นสนามวิจัยครั้งนี้ โดยการศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ จัดประชุมกลุ่มย่อย และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างคณะนักวิจัยและบุคลากรของโรงเรียนบ้านป่าสัก (เทศบาลนครเชียงใหม่) ปรากฏผลดังนี้

1 ผลการวิเคราะห์สังเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจากเอกสารของโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ธรรมนูญโรงเรียน แผนการพัฒนาศึกษา รายงานการประเมินตนเอง และรายงานการประเมินภายนอกของสถานศึกษาโดยสำนักมาตรฐานการศึกษา ปรากฏผลโดยสรุปดังนี้

ด้านผู้เรียน

นักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าสักส่วนใหญ่ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีกิจกรรมยามว่าง รักศิลปะ ดนตรี กีฬา รักการออกกำลังกาย และได้รับการส่งเสริมให้มีการออกกำลังกายสม่ำเสมอ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับงานอาชีพที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำบายศรี จิบประดับ การทำขนม การสวดมนต์สวดมนต์

นักเรียนส่วนใหญ่ยังมีผลสัมฤทธิ์ของการเรียนค่าในวิชาหลักที่สำคัญ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ควรได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับทักษะการอ่าน และการเขียน และนิสัยการใฝ่รู้ใฝ่เรียน การแสวงหาความรู้ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า

ด้านครูผู้สอน

ครูส่วนใหญ่เป็นคนที่มีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบ มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ มีประสบการณ์การสอนมานาน มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป สำเร็จการศึกษาในสาขาที่สอน เป็นคนในท้องถิ่น มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเองในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ

ครูควรได้รับการพัฒนาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มากขึ้น ควรใช้วิธีสอนหลากหลาย เช่น การสอนแบบบูรณาการ แบบโครงงาน กระบวนการกลุ่ม ฯลฯ โดยลดการสอนแบบบรรยายให้น้อยลง ควรมีการประเมินผลการสอนตามสภาพจริง เพื่อนำผลไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอน ทำการวิจัยในชั้นเรียน ฝึกการจัดเก็บข้อมูลอย่าง

สม่ำเสมอเป็นระบบ มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหมาย มีการติดตามและประเมินผลผู้เรียนและโครงการที่ชัดเจน ใช้ขั้นตอน PDCA ในการทำงาน เพื่อส่งเสริมให้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ครูควรได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และมีการนิเทศภายในให้มากขึ้น

ด้านผู้บริหาร

ผู้บริหารของโรงเรียนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการปฏิรูปการศึกษาคือ มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษาตามแนวการปฏิรูปการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์การบริหาร เป็นคนในท้องถิ่น สามารถสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนได้ดี มีความเป็นผู้นำ เป็นประชาธิปไตย ให้ความสำคัญแก่สมาชิกในองค์กรและชุมชน ใช้บริหารงานแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีความก้าวหน้า เผยแพร่ความรู้ใหม่ๆ ให้กับบุคลากรอยู่เสมอ

การจัดวางตัวบุคคลในการสอนและการทำงาน ควรคำนึงถึงวุฒิ ประสบการณ์ ตามลำดับควรมีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลในเรื่องการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมอย่างจริงจัง และนำผลมาพิจารณาปรับปรุงงาน ควรกำหนดนโยบายให้จัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้วิธีสอนหลากหลายทั่วถึงทุกชั้นเรียน ลดการสอนแบบบรรยายให้น้อยลง สนับสนุนส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างจริงจัง สนับสนุนโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะครูให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่น การนิเทศภายใน การเสนอผลงานการประชุม เป็นต้น สนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ให้มากขึ้น สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนด้านนิสัยรักการอ่าน การมีเป้าหมายชีวิต การประณัติ และการดำเนินในสาธารณประโยชน์ให้มากขึ้น

2. ผลการจัดประชุมกลุ่มเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น

จากการจัดอภิปรายกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion : FGD) ซึ่งแบ่งกลุ่มในการอภิปรายออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครูผู้สอน กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง กลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษา และกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จากนั้นได้นำผลจากการประชุมของแต่ละกลุ่มมาจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อร่วมกันวิเคราะห์สังเคราะห์สภาพปัญหา และวางแผนการแก้ปัญหาพร้อมกัน ผลการประชุมของแต่ละกลุ่มสรุปได้ดังนี้

ผลการประชุมกลุ่มผู้บริหาร

ผู้บริหารเห็นว่าครูส่วนใหญ่มักใช้วิธีสอนแบบเดิม คือ การอธิบายและให้ทำแบบฝึกหัดจากหนังสือเรียน มีการแบ่งกลุ่มทำใบงาน สื่อการสอนยังมีน้อยเพราะขาดงบประมาณ

การนิเทศติดตามผล ครูวิชาการของโรงเรียนกล่าวว่า จะมีการนิเทศโดยการซักถามปัญหาแบบไม่เป็นทางการ ประมาณภาคเรียนละ 1 ครั้ง ส่วนใหญ่จะนิเทศในวาระที่มีการประชุมครู

ทั้งโรงเรียน ครูผู้สอนจะส่งแผนการสอนเป็นรายสัปดาห์และรายเดือนที่ผู้อำนวยการโรงเรียน แต่ไม่ได้บังคับทุกคน

ในช่วงปีการศึกษา 2545-2546 ครูส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับ พ.ร.บ. การศึกษาและหลักสูตรใหม่ มีครูบางคนเคยอบรมเกี่ยวกับ ICT การศึกษาเด็กพิเศษ การคัดกรองช่วยเหลือดูแลเด็ก ครูส่วนใหญ่สมัครเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการอบรมผลงานวิชาการ ในระหว่างปิดภาคเรียนด้วยงบประมาณของตนเอง การจัดทำแผนการสอน ครูส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจ เรื่อง การเขียนแผนแบบบูรณาการ มีครูบางคนเคยได้รับการอบรมการวิจัยชั้นเรียนบ้างแต่ยังไม่มีการนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน และต้องการให้อบรมเชิงลึกเรื่องการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนำแผนมาใช้จัดกิจกรรมต่างๆ และการทำวิจัยในชั้นเรียน

ผลการประชุมกลุ่มครูผู้สอน

จากผลการประชุมกลุ่มครูผู้สอนทุกระดับชั้น ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เกี่ยวกับวิธีสอนที่ใช้ ครูส่วนใหญ่ สอนโดยการอธิบายจากหนังสือ ให้ทำแบบฝึกหัด และทำงานเป็นกลุ่ม ใช้เพลงประกอบบ้าง เช่น วิชาภาษาอังกฤษ ภาษาไทย การสอนภาษาไทย มักเน้นให้ฝึกการอ่านและพูด ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีกิจกรรมในชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน ไม่ค่อยได้พาไปศึกษานอกสถานที่ เมื่อถามว่าเคยใช้วิธีสอนแบบบูรณาการและแบบโครงการหรือไม่ ส่วนใหญ่ **กล่าวว่ายังไม่เคยได้นำมาใช้**

ปัญหาการเรียนการสอนที่มักพบ ได้แก่ นักเรียนเรียนอ่อนคณิตศาสตร์มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ วิชาวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิชาภาษาไทย นักเรียนจะมีปัญหาเกี่ยวกับการเขียนตัวหนังสือไม่ถูกต้อง นักเรียนบางคนทำงานเข้ากลุ่มกับเพื่อนไม่ได้และ ไม่มีความพร้อมในการเรียน ในการสอนครูไม่ค่อยมีสื่อการสอน มีบ้างได้แก่บัตรคำ มีการให้ร้องเพลงและ **เล่นเกมบ้าง** ส่วนใหญ่จะให้ทำแบบฝึกหัด การสอนคอมพิวเตอร์มีบ้างในระดับชั้นมัธยม **เนื่องจากมีคอมพิวเตอร์เพียง 3 เครื่อง** ต่อนักเรียน 20 - 30 คน บางวิชามีเนื้อหาหนัก เช่น สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ หนังสือเรียนมีไม่ครบ บางวิชาครูไม่ค่อยถนัดในการสอน เช่น ภาษาอังกฤษ คนตรีนาฏศิลป์ ทำให้เนื้อหาบางเรื่องถูกละเลยไป ด้านการวัดผลประเมินผลครูยังคงใช้ข้อสอบและแบบฝึกหัดเป็นหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่ยังไม่มีการประเมินตามสภาพจริง และไม่มีการนำผลการประเมินไปพัฒนาหรือปรับปรุง **ซ่อมเสริมผู้เรียน** ขาดการวิเคราะห์สภาพปัญหาและขาดการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน วิธีการแก้ปัญหานักเรียนที่เรียนอ่อน มักใช้วิธีการสอนซ่อมเสริม เช่น การให้เรียนจากเพื่อน ทำแบบฝึกหัดเสริม ครูส่วนใหญ่ยังทำวิจัยไม่เห็นว่าการวิจัยเป็นเรื่อง ที่ยุ่งยาก ต้องใช้สถิติและการคิดคำนวณมาก และยังขาดความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัย มีครูบางคนที่เคยอบรมเรื่อง การวิจัยในชั้นเรียนที่เรียกว่าการวิจัยแผ่นเดียวมาแล้ว แต่ยังไม่สามารถเอามาใช้ได้ เนื่องจากขาดเอกสารประกอบยังไม่เข้าใจในเรื่องการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการ

พัฒนาผู้เรียน และ กล่าวว่า “เคยคิดจะทำ แต่เมื่อได้คะแนนเด็กมาแล้ว ก็ไม่รู้ว่าจะเอามาเข้าสู่ทรไหนทำอะไรต่ออีก E1,E2 ทำไม่เป็น” (ครูรัชณี)

การอบรมสัมมนา ส่วนใหญ่ครูสมัครไปเรียนด้วยตนเอง เช่น เรื่องการเขียนแผนการสอน การจัดการกรรมการเรียนการสอนโดยหน่วยงานเอกชน เพื่อนำมาจัดทำผลงานวิชาการ ครูส่วนใหญ่ ยังไม่ได้รับการ อบรมเกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนในรายวิชาต่างๆ และการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูต้องการพัฒนาเกี่ยวกับวิธีสอน การให้โอกาสไปทัศนศึกษาในโรงเรียนที่เด่นๆ การทำวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน เช่น ห้องสมุด ภูมิปัญญาท้องถิ่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต สื่อการเรียนการสอน

ผลการประชุมกลุ่มนักเรียน

นักเรียนที่เข้าร่วมประชุมกลุ่มกล่าวว่า ครูมักจะใช้การสอนโดยการอธิบาย และให้ทำแบบฝึกหัด ทำงานกลุ่มให้อ่านหนังสือหน้าห้องทีละคน ครูบางคนพาไปศึกษานอกสถานที่และเชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยสอนบ้าง บางครั้งก็ให้แสดงละคร เล่นเกม ร้องเพลง สืบหาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน โรงเรียนมีห้องวิทยาศาสตร์แต่ไม่ค่อยได้ใช้ทดลอง มีคอมพิวเตอร์ 7 เครื่อง แต่ใช้ได้เพียง 3 เครื่อง การวัดผลครูมักใช้ข้อสอบและให้ทำแบบฝึกหัด นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าครูจะใจดี ช่วยเหลือเด็ก และมีครูบางคนไปเยี่ยมนักเรียนที่บ้านในกรณีที่มีปัญหา เช่น การขาดเรียน

นักเรียนชอบครูที่สอนสนุก ไม่เครียด มีเกมให้เล่น ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ให้ทำงานแล้วช่วยกันคิด ทำงานเป็นกลุ่ม ให้ออกไปพูดหน้าชั้น และชอบครูที่อธิบายได้ชัดเจน ถ้านักเรียนมีปัญหาครูมักช่วยเหลือ โดยให้ทำแบบฝึกหัด อธิบายเพิ่ม สอนซ่อมเสริม

ปัญหาด้านการเรียนของนักเรียน ได้แก่ ไม่เข้าใจในวิชาคณิตศาสตร์ เช่น มัถติโทษปัญหาไม่ได้ และคะแนนไม่ดีในวิชาสังคมศึกษา ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์

กลุ่มของคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง กล่าวว่า สิ่งที่พอใจในตัวนักเรียน ได้แก่ ตั้งใจเรียน แต่งกายเรียบร้อย ช่วยงานบ้านดี ทำงานประดิษฐ์เก่ง ชอบเล่นกีฬา ซื่อสัตย์ ช่วยเหลือกัน พยายามทำการบ้านให้เสร็จ สิ่งที่ต้องให้นักเรียนปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ พฤติกรรมความก้าวร้าวไม่ค่อยเคารพผู้ใหญ่ พูดจาไม่สุภาพ จี้เกียจ ไม่ขยัน ชอบทะเลาะวิวาท ไม่ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ไม่ค่อยอ่านหนังสือ ไม่ทำการบ้าน ชอบเล่นเกม ประสิทธิภาพของนักเรียนที่จบจากโรงเรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจในด้านวิชาการ สิ่งที่ต้องการให้โรงเรียนปรับปรุง ได้แก่ ครู ควรรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน มีเหตุผล ตั้งใจสอน ตรงเวลา และมาโรงเรียนให้เข้ามากเกินกว่าปัจจุบัน นอกจากนี้ ผู้ปกครอง ควรเป็นตัวอย่างที่ดี เลิกในสิ่งที่ไม่ดี เอาใจใส่และกวดขันเด็ก และตัวนักเรียนเอง ไม่เกรงเชื่อฟังพ่อแม่ เอาใจใส่พ่อแม่

ผลการวิเคราะห์เอกสารการประชุมกลุ่มและการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบปัญหาและความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้

อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นได้มีการอภิปรายหาแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ส่วนใหญ่เห็นว่ากระบวนการวิจัยจะช่วยให้ครูได้พัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมการสอน การวัดผลประเมินผล และช่วยเรื่องกระบวนการสอนซ่อมเสริม ได้สอดคล้องกับสภาพจริง จึงมีมติให้จัดฝึกอบรมปฏิบัติการต่อเนื่องและนำไปทดลองใช้ในสถานศึกษาให้แก่ครูผู้สอนทุกคน ดังนั้นคณะกรรมการวิจัยร่วมระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัยราชภัฏจึงดำเนินการสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อนำไปทดลองใช้อย่างต่อเนื่อง

ผลการสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรม

1. การกำหนดเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรมและวิธีฝึกอบรม

คณะผู้วิจัยและคณะกรรมการวิจัยของโรงเรียนได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรมและวิธีการฝึกอบรม ผลการประชุมได้ร่วมกันกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรม ดังนี้

ชื่อหลักสูตร "การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้"

จุดเน้นของหลักสูตร

1) เป็นชุดฝึกอบรมพัฒนาครูที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School based Development) เน้นกระบวนการแบบมีส่วนร่วมให้ครูได้พัฒนาตนเอง ควบคู่กับการฝึกปฏิบัติจริงในเวลาดำเนินการและเน้นการพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษา

2) จัดเวลาการฝึกอบรมเป็นช่วงๆ โดยเว้นระยะเวลาให้มีการปฏิบัติจริง และมีระบบการนิเทศติดตามความก้าวหน้าเป็นระยะๆ

3) ใช้กระบวนการฝึกอบรมที่หลากหลายซึ่งประกอบด้วยการจัดทำเป็นชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม การเรียนรู้จากวิทยากร ศึกษากรณิตัวอย่างงานวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นต้น

ลักษณะของหลักสูตรและชุดฝึกอบรม

คณะผู้วิจัยและคณะกรรมการวิจัยของโรงเรียนได้กำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตร และชุดฝึกอบรม และได้จัดให้มีการวิพากษ์หลักสูตร โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัย ผู้บริหาร และครูผู้เข้ารับการอบรม ผลการวิพากษ์หลักสูตรและชุดฝึกอบรม ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าส่วนใหญ่มีความเหมาะสม และได้ให้ข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงในบางส่วน ได้แก่ การจัดเรียงลำดับเนื้อหาให้ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน และการตัดเนื้อหาบางเรื่องออก เช่น การเขียนเค้าโครงการวิจัยไม่จำเป็นต้องให้ครูเขียน ควรเป็นแผนการทำงานมากกว่า การกำหนดเนื้อหาสาระควรให้ง่ายๆ ไม่ซับซ้อน การสร้างเครื่องมือวิจัยควรเน้นเรื่องการสร้างแบบทดสอบ แบบสังเกต และแบบประเมินการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ครูมีอยู่แล้ว โดยไม่จำเป็นต้องเน้นเรื่องการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และควรใช้สถิติพื้นฐานหรือสถิติอ้างอิง

ที่ไม่สูงและยุ่งยากมาก เช่น t-test แบบ Dependent Sample การเขียนรายงานการวิจัยควรให้เขียนเฉพาะประเด็นหัวข้อที่สำคัญ ไม่จำเป็นต้องเป็นบทๆ ถึง 5 บท

นอกจากนี้ยังเสนอแนะให้ปรับปรุงกระบวนการฝึกอบรม และการนิเทศติดตามผล ให้เป็นระบบ PAR และให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของครูเป็นระยะๆ

คณะนักวิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรและชุดฝึกอบรมตามข้อวิพากษ์และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เข้าร่วมประชุม เพื่อให้ชุดฝึกอบรมมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ลักษณะของชุดฝึกอบรมมีองค์ประกอบดังนี้

1. เนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม คณะผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตรการฝึกอบรมไว้ดังนี้

“บทบาทหน้าที่ของครูด้านการวิจัยตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ความหมาย ความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ กระบวนการในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาของผู้เรียน การใช้นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การออกแบบของการวิจัย การสร้างเครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินผลการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การเขียนรายงานการวิจัยและการเผยแพร่ผลการวิจัย” จากเนื้อหาสาระของหลักสูตรดังกล่าวนำมาจัดแบ่งเป็นหน่วยการเรียนรู้ได้ 7 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยที่ 1 กระบวนการในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หน่วยที่ 2 การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน หน่วยที่ 3 การเลือกและพัฒนานวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ หน่วยที่ 4 การออกแบบการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หน่วยที่ 5 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย หน่วยที่ 6 การวิเคราะห์ผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนา หน่วยที่ 7 การเขียนรายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

2. ผลลัพธ์การเรียนรู้ของชุดฝึกอบรม คณะกรรมการวิจัยได้ร่วมกันกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ของชุดฝึกอบรม ไว้ดังนี้

2.1 มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของครูเกี่ยวกับการวิจัยตามข้อกำหนดของพร.บ.การศึกษาแห่งชาติ

2.2 อธิบายความหมาย ความสำคัญ และกระบวนการของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้

2.3 อธิบายกระบวนการของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้

2.4 สำรวจสภาพของปัญหาการเรียนรู้ได้

2.5 วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาได้ถูกต้อง

2.6 กำหนดวิธีการในการแก้ปัญหาได้

2.7 กำหนดคำถามวิจัยไว้

2.8 ตั้งชื่อเรื่องการวิจัยได้

- 2.9 กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัยได้
- 2.10 ใช้นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนได้
- 2.11 หาประสิทธิภาพของนวัตกรรมได้
- 2.12 กำหนดแบบของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้
- 2.13 กำหนดและสร้างเครื่องมือการวิจัยได้
- 2.14 มีทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.15 มีทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล แปลผล สรุปผล และประเมินผลการแก้ปัญหาหรือ

พัฒนาผู้เรียน

- 2.16 มีทักษะในการเขียนรายงานการวิจัย
- 2.17 เผยแพร่ผลงานการวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ ได้
- 2.18 มีเจตคติที่ดีต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. เอกสารประกอบชุดฝึกอบรม ในชุดฝึกอบรมประกอบด้วยเอกสารดังต่อไปนี้

- 3.1 เอกสารประกอบการฝึกอบรม จำนวน 7 หน่วยการเรียนรู้
- 3.2 แผนการจัดการเรียนรู้และแบบฝึกปฏิบัติ จำนวน 7 หน่วยการเรียนรู้
- 3.3 แบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม
- 3.4 แบบวัดเจตคติต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม
- 3.5 แบบประเมินผลการปฏิบัติงานการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามผลลัพธ์การเรียนรู้
- 3.6 แบบประเมินชุดฝึกอบรมและประเด็นคำถามในการประชุมกลุ่ม (Focus Group

Discussion)

4 สื่อและแหล่งการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้ในการฝึกอบรม ได้แก่

- 4.1 Power Point สรุปสาระสำคัญของเนื้อหาสาระในการฝึกอบรม จำนวน 7 ชุด
- 4.2 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เรื่องการเขียนรายงานการวิจัย
- 4.3 กรณีตัวอย่างงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
- 4.4 ตัวอย่างนวัตกรรมในการพัฒนาการเรียนรู้
- 4.5 ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- 4.6 ห้องคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอนและการค้นคว้าข้อมูล
- 4.7 เครื่องข่าย Internet ของกระทรวงศึกษาธิการ สถานการศึกษาแห่งชาติ และสำนักวิทย

บริการมหาวิทยาลัยราชภัฏ

5 การประเมินผลการเรียนรู้ ในการฝึกอบรมครั้งนี้คณะผู้วิจัยกำหนดให้มีการประเมินผลการฝึกอบรม ดังนี้

- 5.1 ประเมินผลก่อนการฝึกอบรม ด้านเจตคติและความรู้ความเข้าใจ

5.2 ประเมินผลระหว่างการฝึกอบรม ด้านการปฏิบัติงาน พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และรายบุคคล การร่วมกิจกรรม ความรับผิดชอบในการทำงาน

5.3 ประเมินผลหลังการฝึกอบรม ด้านเจตคติ ความรู้ความเข้าใจ ผลการปฏิบัติงาน โดยมีการนำเสนอผลงาน ร่วมกันวิพากษ์ แสดงนิทรรศการและจัดเชิดชูเกียรติ

ผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรม

ในการฝึกอบรมครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลการฝึกอบรม ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการนิเทศติดตามความก้าวหน้าเป็นระยะๆ โดยใช้วงจร PDCA โดยมีการประเมินเจตคติต่อการวิจัยและทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมในระหว่างที่มีการฝึกอบรมได้มีการให้ทำแบบฝึกปฏิบัติร่วมกันเป็นกลุ่ม และให้ครูทำการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาในชั้นเรียนของตนเองเป็นระยะๆ คณะผู้วิจัยและวิทยากรทำการการนิเทศติดตามผล ให้ครูนำเสนอผลงานแล้วร่วมกันวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะ นอกจากนี้คณะผู้วิจัย วิทยากร และคณะกรรมการวิจัยของโรงเรียนยังได้ร่วมกันตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของครูในการทำวิจัยในแต่ละขั้นตอน ในช่วงสุดท้ายของการฝึกอบรม ได้มีการประเมินเจตคติต่อการวิจัยและทดสอบความรู้ความเข้าใจอีกครั้งหนึ่ง และมีการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อสะท้อนความคิดเห็นต่อการฝึกอบรมและชุดฝึกอบรม

ผลการประเมินแต่ละกิจกรรมการฝึกอบรม ปรากฏดังในตาราง 4 - 8

ตาราง 4 ผลการประเมินเจตคติต่อการวิจัยของครูที่เข้ารับการฝึกอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรม

รายการ	ก่อนอบรม			หลังอบรม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การวิจัยเป็นเรื่องที่ยากและใช้เวลา	1.92	.79	ไม่แน่ใจ	1.67	.98	ไม่แน่ใจ
2. การวิจัยช่วยให้อาชีพครูมีคุณค่ายิ่งขึ้น	3.00	.00	เห็นด้วย	3.00	.00	เห็นด้วย
3. การวิจัยเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับครูมืออาชีพ	3.00	.00	เห็นด้วย	3.00	.00	เห็นด้วย
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ช่วยแก้ปัญหาให้แก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.00	.00	เห็นด้วย	3.00	.00	เห็นด้วย

รายการ	ก่อนอบรม			หลังอบรม		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ต้องอาศัย ผู้ที่มีความรู้ทางสถิติเท่านั้น	2.75	.45	เห็นด้วย	1.17	.39	ไม่เห็นด้วย
6. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็น เรื่องที่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย	2.67	.65	เห็นด้วย	1.08	.29	ไม่เห็นด้วย
7. การวิจัยเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ	2.75	.45	เห็นด้วย	1.42	.51	ไม่เห็นด้วย
8. การวิจัยเป็นสิ่งที่ทำลายความสามารถ	2.42	.79	ไม่แน่ใจ	2.75	.45	เห็นด้วย
9. การวิจัยช่วยให้ครูทำงานอย่างเป็น ระบบ	3.00	.00	เห็นด้วย	3.00	.00	เห็นด้วย
10. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ช่วย สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับ นักเรียนให้ดียิ่งขึ้น	2.83	.58	เห็นด้วย	3.00	.00	เห็นด้วย
11. ควรมีกฎระเบียบบังคับให้ครูทุกคน ต้องทำการวิจัย	2.25	.87	ไม่แน่ใจ	2.83	.39	เห็นด้วย
12. การวิจัยใดๆ ก็สามรถทำได้โดย ไม่ยุ่งยากอะไร	2.17	.72	ไม่แน่ใจ	2.75	.45	เห็นด้วย
13. การพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้ วิธีการวิจัยทำให้การสอนเป็นไป ได้ซ้ำ	2.42	.79	ไม่แน่ใจ	1.92	1.00	ไม่แน่ใจ
14. ข้าพเจ้าคิดว่า ขณะนี้ตนเองมี ความพร้อมที่จะทำการวิจัย	1.83	.39	ไม่แน่ใจ	2.67	.49	เห็นด้วย
15. การวิจัยเป็นการสร้างชุมชน แห่งการเรียนรู้ขึ้นใน โรงเรียน	3.00	.00	เห็นด้วย	3.00	.00	เห็นด้วย
รวม	2.67	.22	เห็นด้วย	2.78	.18	เห็นด้วย

จากตาราง 4 แสดงว่าหลังการอบรมเจตคติต่อการวิจัยของครุมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นในหลายประการ ได้แก่ ข้อคำถามที่ 5 การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ทางสถิติเท่านั้น ข้อคำถามที่ 6 การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นเรื่องที่น่าสนใจค่าใช้จ่าย และข้อคำถามที่ 7 การวิจัยเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ ซึ่งก่อนอบรมครุมีความรู้สึกไม่เห็นด้วย แต่หลังการอบรมครุไม่เห็นด้วย ข้อคำถามที่ 8 การวิจัยเป็นสิ่งที่ทำลายความสามารถ ข้อคำถามที่ 11 ควรมีกฎระเบียบบังคับให้ครูทุกคนต้องทำการวิจัย ข้อคำถามที่ 12 การวิจัยใดๆ ก็สามารทำได้โดยไม่ยุ่งยากอะไร และข้อคำถามที่ 14 ข้าพเจ้าคิดว่าขณะนี้ตนเองมีความพร้อมที่จะทำการวิจัย ซึ่งก่อนอบรมครุมีความรู้สึกไม่แน่ใจ แต่หลังการอบรมครุมีความรู้สึกเห็นด้วย

ตาราง 5 การเปรียบเทียบเจตคติต่อการวิจัยและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูก่อนและหลังการฝึกอบรม

ตัวแปรที่ศึกษา	ก่อนอบรม		หลังอบรม		t - value	df	sig
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.			
1. เจตคติต่อการวิจัย	2.67	.22	2.78	.18	1.722	11	.056
2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	10.92	2.64	16.00	1.81	5.401	11	.000

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 5 แสดงว่าหลังการอบรมครุมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ดีขึ้นมากกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเจตคติต่อการวิจัยหลังการอบรมครุมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงดีขึ้น แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าเจตคติต่อการวิจัยของครูก่อนและหลังการอบรมโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ตาราง 6 รายชื่องานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูที่เข้ารับการฝึกอบรม

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ชื่องานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
1	นางประมวล ธรรมะ	การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กด้วยชุดฝึกประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตาของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2
2	นางกาญจนา สดโพธิ์	การปรับพฤติกรรมการเก็บของใช้โดยใช้เทคนิควิธีเพื่อนช่วยเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ชื่องานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
3	นางรัชณี ชัยนกิจ	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์เรื่องการเขียนสะกดคำ โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
4	นางปัญญา ทองพาน	การพัฒนาทักษะการบวกเลข 2 จำนวน ซึ่งมีผลบวกไม่เกิน 1000 ที่มีการทดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
5	นางประคอง คันธมาลา	การสร้างแบบฝึกการอ่านคำประจำหลักของตัวเลข 7-9 หลัก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
6	นางอุษณีย์ ค้างบ้านยาง	การพัฒนาทักษะการคิดคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะและเกม
7	นางวลัยพร แจ่มจ้อย	การพัฒนาทักษะการคิดเลขเร็วของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ชุดฝึกเสริมทักษะ
8	นางจ้านง บุญจำ	การพัฒนาชุดการสอนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องด้านการอ่าน การเขียนคำพยางค์วิเศษและประโยค
9	นางสมจิตร คำรักษ์	การแก้ปัญหาการเขียนสะกดคำมาตราแม่กดด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ
10	นางสาวระพีพร ราชรองเมือง	การทดลองสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
11	นางวาสนา ธีระเพ็ญแสง	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์เรื่องการบวกและการลบจำนวนเต็ม โดยใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
12	นายธีระชัย มั่นคง	การพัฒนาการอ่านคำ พยัญชนะ ที่ออกเสียงคล้ายกัน ให้ถูกต้องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
13	นายสุเทพ ทองพาน	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์พลังงานและการพัฒนาแหล่งน้ำ โดยใช้วิธีสอนแบบทดลอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จากตาราง 6 แสดงว่าครูที่เข้ารับการฝึกอบรมมีจำนวน 13 คน(มีครูไปศึกษาต่อระดับปริญญาโท 1 คน) ทุกคนได้มีการฝึกทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในวิชาที่สอนและในชั้นเรียนของตนเอง ซึ่งมีทั้งระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา โดยลักษณะของปัญหาที่ทำการวิจัยและวิชาที่ทำการวิจัยจะมีความแตกต่างกัน

ในระหว่างที่มีการฝึกอบรมคณะผู้วิจัยและวิทยากร ได้มีการประชุมกลุ่มเพื่อนำเสนอผลงานเป็นระยะๆตามหน่วยการเรียนรู้ที่ฝึกอบรม แล้วร่วมกันประเมินผลการปฏิบัติงานของแต่ละคน โดยใช้แบบประเมินที่จัดทำขึ้น ซึ่งมีประเด็นการประเมินตามตัวบ่งชี้ในจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้ง 29 ข้อ แต่ละข้อแบ่งการประเมินเป็น 3 ระดับ คือ มีความถูกต้อง ชัดเจน สมบูรณ์ ครบถ้วน = 3 คะแนน มีความถูกต้อง แต่ยังไม่ค่อยชัดเจนและสมบูรณ์ = 2 คะแนน และยังไม่ค่อยถูกต้องและชัดเจน = 1 คะแนน ผลการประเมินปรากฏดังในตาราง 7

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติงานวิจัยของครูตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

จุดประสงค์การเรียนรู้	\bar{x}	S.D.	ระดับคุณภาพ
หน่วยที่ 1 กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้			
1. บอกรายละเอียดของครูเกี่ยวกับการวิจัยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้	2.05	.07	พอใช้
2. อธิบายความหมายและความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้	2.31	.48	พอใช้
3. อธิบายขั้นตอนของกรวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้	2.23	.44	พอใช้
หน่วยที่ 2 การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้			
4. สำรวจสภาพปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้	2.46	.52	พอใช้
5. วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาได้ถูกต้อง	2.54	.52	ดี
6. กำหนดวิธีการในการแก้ปัญหาได้เหมาะสม	2.54	.52	ดี
7. กำหนดคำถามวิจัยได้	2.38	.77	พอใช้
8. ตั้งชื่อเรื่องของการวิจัยได้	2.54	.66	ดี
9. กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัยได้	2.46	.66	พอใช้
หน่วยที่ 3 การเลือกและการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้			
10. เลือกนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาผู้เรียนได้	2.62	.51	ดี
11. ใช้นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนได้	2.62	.51	ดี
12. หาประสิทธิภาพของนวัตกรรมได้	2.54	.66	ดี

จุดประสงค์การเรียนรู้	\bar{X}	S.D.	ระดับคุณภาพ
หน่วยที่ 4 การออกแบบการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้			
13. กำหนดแบบของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้	2.85	.38	ดี
หน่วยที่ 5 เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล			
14. กำหนดตัวแปรในการวิจัยได้	2.62	.51	ดี
15. กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้เหมาะสมกับตัวแปรที่ศึกษา	2.69	.48	ดี
16. สร้างเครื่องมือในการวิจัยได้	2.69	.48	ดี
17. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้	2.46	.52	พอใช้
18. อธิบายวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้	2.69	.48	ดี
19. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้	2.85	.38	ดี
หน่วยที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูลและการประเมินผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน			
20. กำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลได้	2.62	.51	ดี
21. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลได้	2.62	.51	ดี
22. นำเสนอ แปลผล สรุปผลและประเมินผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนได้	2.15	.55	พอใช้
23. อภิปรายผล และเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้	1.62	.65	พอใช้
หน่วยที่ 7 การเขียนรายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้			
24. เขียนรายงานการวิจัยตรงตามหัวข้อที่กำหนด	2.38	.51	พอใช้
25. ใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม เข้าใจง่าย	2.38	.51	พอใช้
26. นำเสนอรายงานในหัวข้อต่าง ๆ ถูกต้อง	2.23	.73	พอใช้
27. เผยแพร่ผลการวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ ได้	2.08	.76	พอใช้
28. นำเสนอผลการวิจัยเหมาะสม เข้าใจง่าย	2.23	.60	พอใช้
29. นำเสนอผลการวิจัยได้กระชับ เข้าใจง่าย	2.31	.63	พอใช้
รวม	2.44	.34	พอใช้

จากตาราง 7 แสดงว่าครุมีทักษะในการปฏิบัติงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายจุดประสงค์พบว่าส่วนใหญ่ครุมีทักษะในการปฏิบัติงานวิจัยอยู่ในระดับพอใช้ มีบางจุดประสงค์ที่อยู่ในระดับดี ได้แก่ การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาได้ถูกต้อง การกำหนดวิธีการในการแก้ปัญหาได้เหมาะสม การตั้งชื่อเรื่องของการวิจัย การเลือกนวัตกรรมการเพื่อแก้ไขปัญหาผู้เรียน การใช้นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียน การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมการ การกำหนดแบบของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การกำหนดตัวแปรในการวิจัย การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้เหมาะสมกับตัวแปรที่ศึกษา และการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

มีบางจุดประสงค์ที่พบว่า ครุยังมีผลการปฏิบัติงานไม่ค่อยชัดเจนและสมบูรณ์เท่าที่ควร ซึ่งได้แก่ การสำรวจสภาพปัญหาของผู้เรียน การกำหนดคำถามวิจัยและจุดมุ่งหมายของกรวิจัย การนำเสนอผล แปลผล สรุปผลและประเมินผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียน การอภิปรายผล และเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และการเขียนรายงานการวิจัยตรงตามหัวข้อที่กำหนด

ผลจากการประเมินตามประเด็นต่างๆ ของจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งหมดของครุที่ได้รับการฝึกอบรมแต่ละคน จากการฝึกปฏิบัติการทำวิจัยครั้งนี้โดยการให้คะแนนจุดประสงค์ละ 3 คะแนนรวมจำนวนจุดประสงค์ 29 ข้อคะแนนเต็ม 87 คะแนน ปรากฏผลดังในตาราง 8

ตาราง 8 ร้อยละของคะแนนทักษะการปฏิบัติงานวิจัยของครุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

ครุผู้เข้าอบรม	คะแนน	ร้อยละ	ระดับคุณภาพ
หมายเลข 1	83	95.40	ดีเยี่ยม
หมายเลข 2	84	96.55	ดีเยี่ยม
หมายเลข 3	74	85.06	ดีมาก
หมายเลข 4	69	79.31	พอใช้
หมายเลข 5	63	72.41	พอใช้
หมายเลข 6	76	87.36	ดีมาก
หมายเลข 7	68	78.16	พอใช้
หมายเลข 8	74	85.06	ดีมาก
หมายเลข 9	58	66.67	พอใช้
หมายเลข 10	82	94.25	ดีเยี่ยม
หมายเลข 11	74	85.06	ดีมาก
หมายเลข 12	54	62.06	พอใช้
หมายเลข 13	60	68.97	พอใช้
รวม	70.69	81.25	ดี

จากตาราง 8 แสดงว่า โดยภาพรวมครูมีคะแนนเฉลี่ยเกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติงานวิจัยอยู่ในระดับดี (คะแนนร้อยละ 81.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า ครูจำนวนครึ่งหนึ่งมีคะแนนทักษะการปฏิบัติงานวิจัยของครูอยู่ในระดับดีขึ้นไป (ได้คะแนนมากกว่าร้อยละ 80) โดยมีครูที่มีผลงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม (คะแนนร้อยละ 90 ขึ้นไป) จำนวน 3 คน ครูที่มีผลงานอยู่ในระดับดีมาก (คะแนนร้อยละ 85 - 89) จำนวน 4 คน และครูที่มีผลงานอยู่ในระดับดี (คะแนนร้อยละ 80-84) จำนวน 4 คน นอกนั้นอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 6 คน

ผลการจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อประเมินผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรม

จากการประชุมกลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อให้ครูสะท้อนความคิดเห็นและประเมินผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมในประเด็นต่างๆ ครูที่รับการฝึกอบรมมีความคิดเห็น ดังนี้

1. ความคิดเห็นต่อชุดฝึกอบรมและกระบวนการฝึกอบรม

1.1 **ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร** ครูส่วนใหญ่เห็นว่าเนื้อหาของหลักสูตรในการอบรมมีความเหมาะสมดี ครอบคลุมทุกเรื่อง สามารถนำไปประกอบการศึกษาค้นคว้า สามารถเข้าใจและใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัยได้ “ทำให้ได้ความรู้ในเรื่องการวิจัยและทำให้เข้าใจระบบเป็นขั้นเป็นตอน เนื้อหาได้ครบตามที่ต้องการ” (ครูวาสนา) “เนื้อหาเหมาะสมดีมาก ใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้า ทำการวิจัยได้ ทำให้รู้ขั้นตอนกรรมวิธีต่างๆ เพิ่มมากขึ้น จากที่ไม่รู้อะไรมาก่อนเลย” (ครูปัญญา) แต่ผู้เข้าอบรมบางคนกล่าวว่า “เนื้อหาช่วยให้ได้ความรู้เรื่องการวิจัย แต่อ่านเองไม่ค่อยเข้าใจ ดีความไม่ออกเนื้อหาสาระมีขั้นตอนมาก” (ครูกาญจนา)

1.2 **ด้านแผนการจัดการเรียนรู้** ในงาน แบบฝึกและเอกสารฝึกอบรม ครูส่วนใหญ่เห็นว่าเวลาในการอบรมน้อยไป เร่งรัดและ เวลาการอบรมน่าจะเป็นช่วงปิดเทอม จะได้มีเวลาทำนวัตกรรมการเตรียมไว้ “เวลาน้อยไปหน่อยเพราะโรงเรียนมีกิจกรรม การทดลองกับเด็กใช้เวลาหายไป” (ครูสมจิตร) แต่การฝึกอบรมเพียงวันหยุดวันเดียวคือวันเสาร์เหมาะสมแล้ว (ครูปัญญา) ครูหลายคนกล่าวว่ามีการลงมือฝึกปฏิบัติจริงตามขั้นตอนในใบงานและแบบฝึกอย่างมากมายและดีมาก แต่น่าจะมีแบบฝึกมากกว่านี้ เพื่อให้เกิดทักษะการฝึกปฏิบัติมากขึ้น และแบบฝึกในบางกิจกรรมไม่ค่อยชัดเจน “แผนเหมาะสมดี ใบงานมีเพียงพอ แบบฝึกดี แต่ควรมีตัวอย่างที่ดีและเหมาะสมให้มากขึ้นครบทุกสาระ” (ครูประครอง) “แบบฝึกควรให้ทำ EI, E2 มากๆ” (ครูรัชณี) และ “ควรฝึกวิเคราะห์ข้อมูลให้มากขึ้น” (ครูฉัตรพร)

13 **ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม** ครูส่วนใหญ่เห็นว่ามิกิจกรรมการฝึกอบรมเหมาะสมและดีมาก ครูได้ร่วมทำกิจกรรม มีการฝึกปฏิบัติเป็นรายบุคคล ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เสนองานและวิเคราะห์วิจารณ์ ได้รับการชี้แนะให้คำปรึกษา แก้ไข ปรับปรุงตลอดเวลาอย่างทั่วถึงจนผลงานดี

“การให้ความรู้ของอาจารย์แต่ละท่านดีมาก ให้คำปรึกษาอย่างทั่วถึง มีการตรวจผลงานทุกครั้ง ทำให้เข้าใจการวิจัยเพิ่มขึ้น” (ครูพิพร) มีครูบางคนกล่าวว่า “ตัวเองยังทำได้ไม่สมบูรณ์ อาจเป็นเพราะไม่ค่อยมีพื้นฐาน” (ครูอุษณีย์) ครูบางคนให้ความเห็นว่ารูปแบบการฝึกอบรมยังมีกิจกรรมยังไม่หลากหลาย น่าจะเปลี่ยนเป็นรูปแบบอื่นๆ บ้างหรือใช้สถานที่อื่นบ้าง (ครูประคอง)

14 ด้านเอกสารประกอบการฝึกอบรม ครูที่เข้ารับการอบรมให้ความเห็นว่า มีเอกสารมีปริมาณมากเพียงพอ ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเรื่องที่กำหนดและเหมาะสม สามารถเป็นแนวทางในการฝึกปฏิบัติการทำวิจัยและค้นคว้าเพิ่มเติมได้ แต่ควรปรับปรุงแก้ไขบ้างในเรื่องให้ชัดเจนมากขึ้นกว่านี้ มีตัวอย่างการวิจัยหลายๆ ลักษณะ ควรมีเอกสารและตัวอย่างการวิจัยที่เป็นเชิงคุณภาพควบด้วย (ครูวาสนา)

15 ด้านสื่อในการฝึกอบรมและแหล่งการเรียนรู้ ครูที่เข้ารับการอบรมเห็นว่า สื่อมีความหลากหลาย เพียงพอ ทันสมัย มีแหล่งการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏศุโขทัยมาก เหมาะสม ครบถ้วน ถ้ามีเวลาได้ศึกษาค้นคว้ามากกว่านี้น่าจะดีมาก (ครูสุเทพ) แต่มีข้อเสนอแนะจากครูบางส่วน คือ ควรมีตัวอย่างสื่อต้นแบบที่หลากหลายให้มากขึ้น จัดแหล่งการเรียนรู้ให้มากขึ้น บอกแหล่งการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เข้าอบรมไปค้นคว้า และควรปรับปรุง Power Point ไม่ให้มีลิ้นชักมากเกินไป

1.6 ด้านวิทยากร **ครูส่วนใหญ่เห็นว่า** วิทยากรให้ความรู้เป็นอย่างดีและคอยแนะนำแก้ไข ปรุงแรงได้ถ้าหาคิดหาวิธี จิตใจตั้งใจในการให้ความรู้ ให้ความเป็นกันเองกับผู้เข้าอบรมเป็นอย่างดี ชี้แจงอธิบายให้ความรู้อย่างละเอียดตาม “วิทยากรทุกท่านมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ กระตือรือร้นอย่างหนัก ในการถ่ายทอดความรู้ เทคนิค หน้าที่ และอุปกรณ์มาให้อย่างมากมาย คอยดูแลแนะนำอย่างใกล้ชิด” (ครูจ่านง)

2. ผลที่ได้จากการฝึกอบรม

2.1 ความรู้ความเข้าใจ ผู้เข้าอบรมเห็นว่าครูทุกคนได้รับการอบรม การวิจัยแบบแผ่นเดียวมาแล้วแต่ไม่ได้ปฏิบัติจึงทำไม่ได้แต่จากการอบรมครั้งนี้ทำให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและการปรับพฤติกรรมของนักเรียนได้ ทำให้การศึกษาสภาพปัญหาวิเคราะห์ปัญหาได้เด่นชัด มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการสร้างนวัตกรรม คำสถิติ การเขียนรายงานการวิจัย ครูบางคนกล่าวว่า “ทำให้มีความรู้ขึ้นมากพอควร แต่อาจไม่เต็มร้อย เพราะเป็นงานค่อนข้างยากพอสมควร มีหลายขั้นตอนคงต้องใช้เวลาในการศึกษาพัฒนาการเขียนและพัฒนาการวิจัยต่อไป” (ครู กาญจนา)

2.2 เจตคติต่อการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างดี ครูที่เข้ารับการอบรม กล่าวว่า การอบรมครั้งนี้ทำให้ มีความรู้สึกดีต่องานวิจัย เพราะอาจารย์ติดตามผลและแนะนำ ทำให้มีความรู้เพิ่มอีกระดับหนึ่ง รู้วิธีการแก้ปัญหาที่แท้จริง เกิดความมั่นใจในการทำวิจัยมากขึ้น เข้าใจขั้นตอน เห็นประโยชน์ เกิดความภาคภูมิใจที่สามารถทำได้ ซึ่งเป็นการพัฒนาการเรียนรู้อย่างดีต่อครูผู้ปฏิบัติการสอนโดยตรง ผู้เข้าอบรมท่านหนึ่งกล่าวว่า “เดิมลงไปหมด เดียวนี้ทำได้ แต่ยังไม่ค่อยถูกต้องนัก” (ครูรัชณี) และบาง

คนกล่าวว่า “มีเจตคติที่ดีต่อการทำการวิจัยดีขึ้น แต่อาจช้าและผลคงไม่ดีเท่าที่ควร เพราะยังไม่เข้าใจลึกซึ้ง แต่จะพยายามค้นคว้าเพิ่มเติมจากเอกสารที่ได้รับไปเพื่อให้ผลออกมาดีที่สุด”(ครูประมวล) นอกจากนี้ผู้เข้าอบรมยังกล่าวอีกว่า ครูทุกคนควรทำวิจัยในห้องเรียนอย่างต่อเนื่อง ถือว่าการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู็เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียน และเห็นว่าการทำวิจัยเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับครู เพราะเป็นการนำปัญหาของนักเรียนมาแก้ปัญหา ซึ่งมีผลให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู็ดีขึ้น

2.3 การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ ครูที่เข้ารับการอบรมเห็นว่า การอบรมทำให้ตนเองสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปทำการวิจัยในชั้นเรียนและแก้ปัญหาเด็กในเรื่องการเรียนในชั้นเรียนได้ “เดิมก็แก้ปัญหาเฉพาะหน้าหรือสอนเสริม ตอนนี้การแก้ปัญหาเป็นวิทยาศาสตร์ มีเครื่องมือในการแก้ปัญหา” (ครูจ่านง) สามารถนำไปปรับพฤติกรรมของเด็กให้ดีขึ้นและได้ใช้เป็นแนวทางในการช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องอื่นๆ ด้วย เอาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองมีประโยชน์ในการจัดการเรียนรู็มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้โรงเรียนมีโอกาสเผยแพร่ผลงานบ่อยครั้งเพราะเป็นโรงเรียนในพื้นที่ได้มีโอกาสนำไปเผยแพร่และนำไปเป็นนโยบายต่อไป” (ผู้อำนวยการของโรงเรียน) ครูคนหนึ่งกล่าวว่า “นำไปเผยแพร่ชี้แนะให้เพื่อนครูได้ด้วยความมั่นใจ” (ครูวาสนา)

2.4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงชุดฝึกอบรมและกระบวนการในการฝึกอบรม ครูที่เข้ารับการอบรมได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมิตัวอย่างและแนวทางในการวิจัยในชั้นเรียนให้มากกว่านี้ ในหลายๆกลุ่มสาระการเรียนรู็ เพราะผู้อบรมแต่ละคนทำการวิจัยในสาระการเรียนรู็ต่างกันและควรมิตัวอย่างกรณีวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพให้มากขึ้น ระยะเวลาการอบรม ควรเพิ่มมากกว่านี้ ควรเปลี่ยนสถานที่ในการฝึกอบรมบ้าง ถ้ามีเวลาฝึกมากกว่านี้หรือช่วงเวลาในการอบรมก่อนโรงเรียนเปิดจะทำให้ผลงานดีขึ้น และการฝึกอบรมบางเนื้อหาข้งสับสน ยังไม่ค่อยเข้าใจมากนัก

จากผลการจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อประเมินผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมทำให้ทราบว่า ผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมครั้งนี้ บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ผลการจัดอบรมเป็นที่พึงพอใจของครูที่เข้ารับการฝึกอบรมทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะเพิ่มขึ้น สามารถนำไปใช้ในการทำวิจัยต่อไปได้ แต่มีข้อควรปรับปรุงแก้ไขบางประการ ได้แก่ เอกสารประกอบการฝึกอบรม สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม เช่น Power Point ซึ่งคณะผู้วิจัยได้นำไปปรับปรุงแก้ไขให้ชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น

กระบวนการเรียนรู็ร่วมกันและบทเรียนที่ได้จากการวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้ทำให้คณะผู้วิจัยมีความเข้าใจกระบวนการในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) มากขึ้น ซึ่งเป็นการวิจัยที่ทำให้นักวิจัยมีความตื่นตัวในการทำงาน ได้เรียนรู้และได้แนวคิดใหม่ๆ ในการวิจัย ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยที่ละเอียดอ่อน ต้องอาศัยความอดทน ต้องทุ่มเทเวลาใน

การลงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการดำเนินการวิจัยต้องมีความยืดหยุ่นสูง บางครั้งต้องมีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อให้การวิจัยดำเนินต่อไปได้ และองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ ต้องได้รับความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพื้นที่เป้าหมายเป็นอย่างดี กลุ่มเป้าหมายมีความเต็มใจและเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมโครงการวิจัย และปัญหาที่พัฒนาต้องมาจากความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง จึงจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและประสบผลสำเร็จ นับเป็นโชคคิของคณะผู้วิจัยที่ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนบ้านป่าสัก (เทศบาลนครณ์) มีความเต็มใจและมีความต้องการอย่างแท้จริงในการเข้าร่วมโครงการและให้ความสำคัญ ให้ความร่วมมือในการจัดดำเนินการวิจัยเป็นอย่างดีตลอดโครงการ จึงทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นตั้งแต่แรกเริ่มจนสำเร็จ และผลคววิจัยเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ทุกประการ

การวิจัยครั้งนี้ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในหลายประการ ทำให้คณะผู้วิจัยได้เรียนรู้ถึงวิธีการฝึกอบรมเชิงการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่ใช้กระบวนการ PDCA ช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เกิดการเรียนรู้ในกระบวนการของการวิจัย ทำให้ครูต้นตัวกระตุ้นหรือรับ คิดเป็นทำเป็น และเมื่อครูสามารถทำได้สำเร็จ จะเกิดความปิติภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจที่ยั่งยืน และสามารถนำไปใช้ทำการวิจัยในเรื่องอื่นๆต่อไปได้ นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้ยังช่วยให้ผู้วิจัยและครูที่เข้ารับการอบรมมีความสนิทสนมคุ้นเคยซึ่งกันและกัน ทำให้เข้าใจถึงพื้นฐานความรู้และความรู้สึกนึกคิดของครูที่เข้ารับการอบรมยิ่งขึ้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาการเรียนการสอน
2. เพื่อสร้างชุดฝึกอบรม เรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
3. เพื่อทดลองใช้ชุดฝึกอบรมในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
4. เพื่อติดตามและประเมินผลการฝึกอบรมด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยและพัฒนาชุดฝึกอบรม เรื่อง “การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน” ครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยคัดเลือกโรงเรียนบ้านป่าสัก (เทศบาลนคร) ตำบลมะตอง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เป็นพื้นที่เป้าหมายในการทดลองใช้ชุดฝึกอบรม โดยบุคลากรของโรงเรียนบ้านป่าสัก และคณะผู้วิจัยได้ร่วมกันดำเนินการวิจัยในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการเรียนการสอน การสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรม การทดลองใช้ชุดฝึกอบรม การประเมินผลการฝึกอบรม ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เข้าอบรม

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรม

1. การสร้างชุดฝึกอบรม

คณะผู้วิจัย ดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อร่วมกันสร้างหลักสูตรของชุดฝึกอบรมชุดฝึกอบรมประกอบด้วยผลลัพธ์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล โดยเน้นให้ครูได้พัฒนาตนเองควบคู่กับการฝึกปฏิบัติจริง และพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษาของตนเอง

2. การวิพากษ์ชุดฝึกอบรม

คณะผู้วิจัยได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อวิพากษ์ความเหมาะสมของชุดฝึกอบรม โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยจากมหาวิทยาลัยนเรศวร และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามมาร่วมทำการวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการใช้ชุดฝึกอบรม

1. การวางแผนการฝึกอบรม

คณะผู้วิจัยร่วมกับคณะกรรมการวิจัยของโรงเรียนได้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วันเวลาและสถานที่ในการฝึกอบรม โดยจัดอบรมในวันเสาร์หรือวันอาทิตย์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง สถานที่ในการฝึกอบรม ได้แก่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม วิธีการฝึกอบรมใช้โรงเรียนเป็นฐานและใช้กระบวนการของเดมมิ่ง (PDCA) โดยมีช่วงเวลาให้ครูได้ปฏิบัติจริงที่โรงเรียน มีการนิเทศติดตามและประเมินผลแบบกัลยาณมิตรนิเทศ ให้นำเสนอผลงาน สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เป็นระยะๆ ตลอดการฝึกอบรม จัดนิทรรศการ แสดงผลงาน เพื่อเผยแพร่ผลการวิจัย และจัดเชิดชูเกียรติ

2. การดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

คณะผู้วิจัยและวิทยากรได้ดำเนินการฝึกอบรม รวมทั้งมีการนิเทศติดตามผล นำเสนอผลงาน และสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับคณะครู โรงเรียนบ้านป่าสัก (เทศบาลนคร) ระหว่างวันที่ 19 มิถุนายน - 5 กันยายน 2547 ระหว่างเวลา 8.30 - 16.00 น. จำนวน 14 ครั้ง

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการฝึกอบรม

คณะกรรมการวิจัยร่วมๆ จัดกิจกรรมประชุมกลุ่มย่อย คณะครูทุกคนเพื่อร่วมแสดงความคิดเห็น ประเมินผลการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรม

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาด้านการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์เอกสาร การประชุมกลุ่ม และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่า นักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าสัก (เทศบาลนคร) ส่วนใหญ่ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ รักศิลปะ ดนตรี กีฬา ส่วนใหญ่ยังมีผลสัมฤทธิ์ของการเรียนต่ำในวิชาหลักที่สำคัญ ควรได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับทักษะการอ่านและการเขียน และนิสัยการใฝ่รู้ใฝ่เรียน การแสวงหาความรู้ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า

ครูผู้สอนมีประสบการณ์การสอนมานาน มีความตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ ครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธีสอนแบบเดิม สื่อการสอนยังมีน้อย ไม่ค่อยมีกิจกรรมในชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน ยังไม่ค่อยมีการประเมินตามสภาพจริง และไม่ได้นำผลการประเมินไปพัฒนาหรือปรับปรุงซ่อมเสริม ผู้เรียนเท่าที่ควร ขาดการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน ครูส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการวิจัยชั้นเรียนมาบ้าง แต่ยังไม่มีการนำการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการวิจัยและมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการทำวิจัยเห็นว่าการศึกษาวิจัยเป็นเรื่องที่ยู่ยากต้องการได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับวิธีสอนในรายวิชาต่างๆ และการวิจัยในชั้นเรียน

ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการปฏิรูปการศึกษา มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์การบริหาร สามารถสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนได้ดี มีความเป็นผู้นำ บริหารงานแบบมีส่วนร่วม ควรกำหนดนโยบายให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน สนับสนุนโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณะครูให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่น การนิเทศภายใน การเสนอผลงาน ควรสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้สื่อการเรียนการสอน ประเภทคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ให้มากขึ้น ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนด้านนิสัยรักการอ่าน การมีเป้าหมายชีวิต การประหยัด และการสำนึกในสาธารณประโยชน์ให้มากขึ้น

ผลการศึกษาพบปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ การผลิตพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการศึกษา การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และใช้การวิจัยเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและจริงจังยิ่งขึ้น

2. ผลการสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรมครู เรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

2.1 เนื้อหาของหลักสูตร แบ่งออกเป็น 7 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่

- หน่วยที่ 1 กระบวนการในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
- หน่วยที่ 2 การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน
- หน่วยที่ 3 การเลือกและพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
- หน่วยที่ 4 การออกแบบการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
- หน่วยที่ 5 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
- หน่วยที่ 6 การวิเคราะห์ผลการแก้ปัญหาหรือพัฒนา
- หน่วยที่ 7 การเขียนรายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

2.2 ผลลัพธ์การเรียนรู้ของชุดฝึกอบรม

2.2.1 มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของครูเกี่ยวกับการวิจัยตามข้อกำหนดของพ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ

2.2.2 อธิบายความหมาย ความสำคัญ และกระบวนการของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้

2.2.3 อธิบายกระบวนการของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้

2.2.4 สำรวจสภาพของปัญหาการเรียนรู้ได้

2.2.5 วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาได้ถูกต้อง

2.2.6 กำหนดวิธีการในการแก้ปัญหาได้

2.2.7 กำหนดคำถามวิจัยได้

- 2.2.8 ตั้งชื่อเรื่องการวิจัยได้
- 2.2.9 กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัยได้
- 2.2.10 ใช้นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนได้
- 2.2.11 หาประสิทธิภาพของนวัตกรรมได้
- 2.2.12 กำหนดแบบของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้
- 2.2.13 กำหนดและสร้างเครื่องมือการวิจัยได้
- 2.2.14 มีทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.2.15 มีทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล แปลผล สรุปผล และประเมินผลการแก้ปัญหา

หรือพัฒนาผู้เรียน

- 2.2.16 มีทักษะในการเขียนรายงานการวิจัย
- 2.2.17 เผยแพร่ผลงานการวิจัยในรูปแบบต่างๆ ได้
- 2.2.18 มีเจตคติที่ดีต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.3. เอกสารประกอบชุดฝึกอบรม ในชุดฝึกอบรมประกอบด้วยเอกสารดังต่อไปนี้

- 2.3.1 เอกสารประกอบการฝึกอบรม จำนวน 7 หน่วยการเรียนรู้
- 2.3.2 แผนการจัดการเรียนรู้และแบบฝึกปฏิบัติ จำนวน 7 หน่วยการเรียนรู้
- 2.3.3 แบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม
- 2.3.4 แบบวัดเจตคติต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม
- 2.3.5 แบบประเมินผลการปฏิบัติงานการทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามผลสัมฤทธิ์การ

เรียนรู้

- 2.3.6 แบบประเมินชุดฝึกอบรมและประเด็นคำถามในการประชุมกลุ่ม(Focus Group Discussion)

2.4 สื่อและแหล่งการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้ในการฝึกอบรม ได้แก่

- 2.4.1 Power Point สรุปสาระสำคัญของเนื้อหาสาระในการฝึกอบรม
- 2.4.2 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAT) เรื่องการเขียนรายงานการวิจัย
- 2.4.3 กรณีตัวอย่างงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
- 2.4.4 ตัวอย่างนวัตกรรมในการพัฒนาการเรียนรู้
- 2.4.5 ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- 2.4.6 ห้องคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอนและการค้นคว้าข้อมูล
- 2.4.7 เครื่องข่าย Internet ของกระทรวงศึกษาธิการ สถานการศึกษาแห่งชาติ และสำนัก

วิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏ

25 การประเมินผลการเรียนรู้ ในการฝึกอบรมครั้งนี้คณะผู้วิจัยกำหนดให้มีการประเมินผลการฝึกอบรม ดังนี้

25.1 ประเมินผลก่อนการฝึกอบรม ด้านเจตคติและความรู้ความเข้าใจ

25.2 ประเมินผลระหว่างการฝึกอบรม ด้านการปฏิบัติงาน พฤติกรรมการทำงานกลุ่มและรายบุคคล การร่วมกิจกรรม ความรับผิดชอบในการทำงาน

25.3 ประเมินผลหลังการฝึกอบรม ด้านเจตคติ ความรู้ความเข้าใจ ผลการปฏิบัติงาน โดยมีการนำเสนอผลงานร่วมกันวิพากษ์ แสวงหานิทรศการและจัดเชิงคุณเกียรติ

3. ผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรม

ในการฝึกอบรมครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ ดำเนินการติดตามและประเมินผลการฝึกอบรม ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการนิเทศติดตามความก้าวหน้าเป็นระยะๆ โดยใช้วงจร PDCA มีการประเมินก่อนการฝึกอบรม ระหว่างการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรม

หลังการอบรมครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ดีขึ้นมากกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนเจตคติต่อการวิจัยหลังการอบรมครูมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงดีขึ้น ครูทุกคนได้มีการฝึกทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในวิชาที่สอนและในชั้นเรียนของตนเอง โดยมีทักษะในการปฏิบัติงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นรายจุดประสงค์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้ มีบางจุดประสงค์ที่ครูมีทักษะในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับดี ผลจากการประเมินทักษะการปฏิบัติงานวิจัยของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลพบว่ามีครูที่มีผลงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม จำนวน 3 คน มีผลงานอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 4 คน และมีผลงานอยู่ในระดับดี จำนวน 4 คน นอกนั้นอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 6 คน

4. ผลการจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อประเมินผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรม

4.1 ความคิดเห็นต่อชุดฝึกอบรมและกระบวนการฝึกอบรม

4.1.1 ครูส่วนใหญ่เห็นว่า เนื้อหาของหลักสูตรในการอบรมมีความเหมาะสมดี ครอบคลุมทุกเรื่อง สามารถนำไปประกอบการศึกษาค้นคว้า สามารถเข้าใจและใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัยได้

4.1.2 ครูเห็นว่าเวลาในการอบรมน้อยไป เร่งรัดและเวลาการอบรมน่าจะเป็นช่วงปิดภาคเรียน การทดลองกับเด็กใช้เวลาน้อยไป แต่การฝึกอบรมในวันหยุดสัปดาห์ละครั้งเหมาะสม มีการลงมือฝึกปฏิบัติจริงตามขั้นตอนในใบงานและแบบฝึกอย่างมากมายและดีมาก แต่แบบฝึกในบางกิจกรรมไม่ค่อยชัดเจน

การอภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาพบปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ การผลิตพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการศึกษา การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และใช้การวิจัยเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและจริงจังยิ่งขึ้น จึงส่งผลให้เกิดปัญหาถึงผลผลิตของการจัดการศึกษา ซึ่งได้แก่ การมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ **ขาดทักษะ** ในการอ่านและการเขียน และไม่มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน ไม่ชอบการแสวงหาความรู้ ไม่ค่อยมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และประเมินค่า **แสดงว่าการจัดการเรียนการสอนตาม** เป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาของครูผู้สอนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาซึ่งไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาครูผู้สอนจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องยังไม่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการจำเป็นของครูอย่างแท้จริง โดยอาจจะยังไม่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ หรือทักษะที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอน และเมื่อพัฒนาไปแล้ว ยังไม่มีระบบการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ครูไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาการเรียนการสอนได้

2. จากการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมเรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นพบว่า การฝึกอบรมทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ดีขึ้น เจตคติต่อการวิจัยหลังการอบรมมีความไว้วางใจในการเปลี่ยนแปลงดีขึ้น ครูทุกคนได้มีการฝึกทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในวิชาที่สอนและในชั้นเรียนของตนเอง โดยมีทักษะในการปฏิบัติงานวิจัยอยู่ในระดับ **1** แสดงว่าผลกรทดลองใช้ชุดฝึกอบรมครั้งนี้ บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ผลการจัดอบรมเป็นที่พึงพอใจของครูที่เข้ารับการฝึกอบรม ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะเพิ่มขึ้น สามารถนำไปใช้ในการทำวิจัยต่อไปได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการฝึกอบรมครั้งนี้ครูได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาครู การสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรม การทดลองใช้ชุดฝึกอบรม การประเมินผลการฝึกอบรม นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาครูที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Development) กล่าวคือ เป็นการฝึกอบรมเพื่อสนองตอบต่อสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนและครูผู้เข้ารับการฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรมเน้นการปฏิบัติจริงที่นำลงสู่ห้องเรียน มีการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ระหว่างวิทยากรและครูผู้รับการอบรม มีการนิเทศติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในลักษณะ ของ “กัลยาณมิตรนิเทศ” มีการนำเสนอผลงาน เพื่อร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ นำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงให้ผลงานสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้การอบรมยังใช้กระบวนการประเมินแบบครบวงจร (PDCA) คือการวางแผน การนำไปปฏิบัติ การตรวจสอบประเมิน และการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งทำให้เกิดวัฏจักรของการพัฒนาครูแบบยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ , 2547)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการพัฒนาครูหรือบุคลากรทางการศึกษาในเรื่องอื่นๆ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อสนองตอบปัญหาและความต้องการที่แท้จริง ให้ครูที่เข้ารับการพัฒนาได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ เน้นการฝึกปฏิบัติจริง มีการนิเทศติดตามผล ให้นำเสนอผลงานเพื่อร่วมกันวิพากษ์และชี้แนะผลการปฏิบัติงาน ใช้วงจรการทำงาน PDCA

2. ในการนำชุดฝึกอบรมเรื่องนี้ไปใช้ในการขยายผลเพื่อพัฒนาครูต่อไป ควรได้มีการปรับปรุงแก้ไขในบางประการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น เอกสารประกอบการอบรม สื่อการเรียนรู้ ตัวอย่างงานวิจัย ตัวอย่างนวัตกรรมที่เหมาะสม ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ตลอดจนการเพิ่มเวลาในการทดลองใช้นวัตกรรมให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาการจัดทำชุดฝึกอบรมในเรื่องอื่นๆ ที่ใช้กระบวนการวิจัยในลักษณะเดียวกัน

2. ควรมีการนำชุดฝึกอบรมและกระบวนการในการฝึกอบรมที่ได้ครั้งนี้ ไปทำการวิจัยในกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ เพื่อทดลองใช้ชุดฝึกอบรมดังกล่าวได้ผลในตนเองเดียวกันหรือไม่อย่างไร

3. ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามประเมินผลการพัฒนาครู เพื่อศึกษาผลการพัฒนาที่ยั่งยืน และการนำเอาผลการพัฒนาไปใช้ประโยชน์ในโอกาสต่อไป

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุพรรณบุรี
Pibulsongkram Rajabhat University

บรรณานุกรม

- กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ . การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรอบรมครูกลุ่มทักษะ
คณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 . กรุงเทพฯ :
กระทรวงศึกษาธิการ , 2536.
- กลุ่มการผลิตและพัฒนาครู ประสานสถาบันราชภัฏ สำนักงานกรรมการอุดมศึกษา. ระบบการ
พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ในสถานศึกษา . กรุงเทพฯ :
สำนักงานกรรมการการอุดมศึกษา , มปป.
- กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ . วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ . กรุงเทพฯ :
กระทรวงศึกษาธิการ , 2542.
- คณะกรรมการวิจัย กรมการฝึกหัดครู. “การวิจัยและพัฒนาเทคนิคการฝึกอบรมของวิทยากร” .
รายงานการวิจัย . กรุงเทพฯ , 2536.
- คณะกรรมการวิจัยมหาวิทยาลัยทวารวดี . “การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรอบรมครูกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต” . รายงานการวิจัย . กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ,
2537.
- คณะกรรมการมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ . “โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 3-4 ให้การใช้หลักสูตรประถมศึกษา” . รายงานการวิจัย . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
การศาสนา กรมศาสนา , 2535.
- คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการบริหารโรงเรียนปฏิรูป
การเรียนรู้ . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุรสภาลาดพร้าว , 2543.
- โครงการปฏิรูปการฝึกหัดครูของสถาบันราชภัฏฉะเชิงเทรา . เอกสารโครงการพัฒนาต้นแบบศูนย์ศึกษา
การพัฒนาครู สถาบันราชภัฏฉะเชิงเทรา . ฉะเชิงเทรา : won. ฉะเชิงเทราบรรณกิจพรินติ้ง , 2544.
- จงกลณี ชุตินาเทวินทร์. การฝึกอบรมเชิงพัฒนา . กรุงเทพฯ : บริษัท พี . ๒ . ลิฟวิ่ง จำกัด , 2544.
- ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ . การพัฒนารูปแบบการศึกษาชุมชนเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : กรุงเทพฯ , 2543.
- วิไลมา ปานคำ. “การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนของ
ครูอนุบาลด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” เอกสารการประชุมทางวิชาการ
การวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 10 . กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา , 2546.

ทิตินา เขมมณี . ศาสตราจารย์ : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ .
กรุงเทพฯ : บริษัท ด้านสุขภาพการพิมพ์ จำกัด , 2545.

นิพนธ์ สุขปรีดี . “ ชุดฝึกอบรม ” . ประมวลสาระชุดวิชาและสื่อสารการฝึกอบรม . นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2537.

บุญชม ศรีสะอาด . การพัฒนาการสอน . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ,
2537.

บุญเรียง ขจรศิลป์ . “ การนำกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการเดินทางโคนมไปประยุกต์
ใช้ในต่างบริบท (ระยะที่ 1) ” . เอกสารการประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการศึกษา
ครั้งที่ 10 . กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ,
2546.

บุญมี พันธุ์ไทย . การวิจัยในชั้นเรียน . พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราม
คำแหง , 2539.

ปรีชา วิหกโต . “ พฤติกรรมการฝึกอบรม ” . . ประมวลสาระชุดวิชาและสื่อสารการฝึกอบรม .
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2537.

พ่องพรรณ ตรีขมมงคล . การวิจัยในชั้นเรียน . พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ , 2544.

ฝ่ายฝึกอบรมและส่งเสริมวิชาชีพครู . กองวิชาชีพครู . สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา . การวิจัย
ปฏิบัติการผลงานวิชาการสำหรับครู . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว , 2541.

พรเลิศ แสงภีเลิศ . “ การพัฒนาชุดการเรียนรู้สำหรับครูช่วงอุตสาหกรรม เพื่อเพิ่มสมรรถนะด้าน
การวางแผนการสอนวิชาทฤษฎีช่างอุตสาหกรรม ” . เอกสารประชุมทางวิชาการ เรื่องการวิจัย
ทางการบริหารการศึกษา . กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา , 2546.

พีรพงษ์ ดวงแก้ว . “ การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเทคนิคการสอนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
สำหรับครูประถมศึกษา ” . เอกสารประชุมทางวิชาการ เรื่องการวิจัยทางการบริหารการศึกษา
ครั้งที่ 10 . กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา , 2546.

โรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์) . แผนกลยุทธ์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2545 – 2547 .

โรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์) ตำบลมะดะตอง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก,
2546.

_____ . ธรรมนูญโรงเรียน . โรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์) ตำบลมะดะตอง อำเภอ
พรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก, 2546.

โรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์) . แผนปฏิบัติการประจำปี ปีงบประมาณ 2546 . โรงเรียนบ้าน
ป่าสัก(ทศพลอนุสรณ์) ตำบลมะดะตอง อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก, 2546.

_____ . การรายงานผลการประเมินตนเอง. โรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์) ตำบลมะต้อง

อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก, 2546.

ถัดดา ภูเกียรติ . เส้นทางสู่งานวิจัยในชั้นเรียน . พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ ฯ : บพิธการพิมพ์ , 2538.

วารี เกิดคำ . การสร้างและพัฒนาเครื่องมือเพื่อการวิจัย . กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว , 2537.

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.

วิราพร พงศ์อาจารย์ . ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย . พิษณุโลก : สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม , 2542.

ศิริเพ็ญ มากบุญ. “ การวิจัยพัฒนาแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางการวิจัยสำหรับนักศึกษาครู ”. รายงานการวิจัย. ลพบุรี : สถาบันราชภัฏเทพสตรี , 2541.

ศึกษาศิการ , กระทรวง. “ การพัฒนาบุคลากร ”. เอกสารโครงการรุ่งอรุณ ชุดที่ 2 แนวทางส่งเสริมการปฏิบัติงานเพื่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม . กรุงเทพฯ ฯ , 2544.

สวัสดิ์ จิตต์จนะ. การพัฒนาครูประจำการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. พิษณุโลก : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม , 2546.

สำนักพัฒนาการฝึกหัดครู สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ. กลยุทธ์ในการปฏิรูปการศึกษาของท้องถิ่น โดยกระบวนการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ . กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์ วิ. ไอ. พี. สวัสดิ์ , 2544.

_____ . การพัฒนาประสิทธิภาพของครูด้วยกระบวนการวิจัยพัฒนาแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ ฯ :

สำนักพัฒนาการฝึกหัดครู สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, น.ป.บ.

_____ คู่มือการฝึกอบรมวิจัยในชั้นเรียน . กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์เสมาธรรม , 2544.

_____ คู่มือชุดวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ , 2546.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. เอกสารมาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2537 . กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา , 2539.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ . รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน : โรงเรียนในโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพัฒนาการฝึกหัดครู สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, 2546.

_____ . แนวทางการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

สิริวิทย์ รัชชสถานดิ. “ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อประสิทธิภาพในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา ”. วิทยานิพนธ์ ค.ศ. (วิจัยและพัฒนาหลักสูตร) : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ , 2545.

สุธาสิณี บุญญาพิทักษ์ . “ การพัฒนาหลักสูตรครุศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ”. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ ฯ , 2546.

สุพัตรา ศรีสุวรรณ การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมวิชาชีพแบบสองทาง วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ; 2545.

สุวิมล ศิริการนันท์ . การประเมินโครงการ : แนวทางสู่การปฏิบัติ . กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ , 2545.

สุวิมล ร่องวานิช . การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย , 2544.

_____ . การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่ . กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2546.

อภิวัฒน์ ชาญวิชัย . “ แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับโครงการพัฒนาครูผู้สอนระดับประถมศึกษาของสภามหาวิทยาลัยพุทธชินราช ”. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท สาขาศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2532.

อุทุมพร จามรมาน . การวิจัยของครู . กรุงเทพฯ ฯ : มปป.

_____ . การวิจัยในชั้นเรียนและในโรงเรียนเพื่อพัฒนานักเรียน. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์พันธ์ , 2544.

อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน . เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 . กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์พันธ์ , 2545.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University

ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดความรู้สึก ความคิดเห็น
ต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

คำชี้แจง

แบบวัดนี้แบ่งเป็นการถามความรู้สึก ความคิดเห็นของท่านที่มีต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำตอบของท่านไม่มีถูกหรือผิด แต่มุ่งนำผลไปพัฒนาแก้ไขปรับปรุงเป็นสำคัญ จึงขอให้ท่านตอบแบบวัดนี้ด้วยความจริงใจ ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของท่าน

และขอขอบคุณที่ท่านได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบวัดนี้เป็นอย่างดี

รศ. วีราพร พงศ์อาจารย์ และคณะ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

กรุณากรอกชื่อ - นามสกุล

ชื่อ.....นามสกุล.....

ตอนที่ 1 แบบวัดเจตคติ

คำชี้แจง ขอให้พิจารณาข้อความที่กำหนดให้ว่าท่านเห็นด้วยหรือไม่ แล้วขีดเครื่องหมาย \checkmark ลงใน
ช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่าน

รายการ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ
1. การวิจัยเป็นเรื่องที่ยุ่งยากและใช้เวลานาน			
2. การวิจัยช่วยให้อาชีพครูมีคุณค่ายิ่งขึ้น			
3. การวิจัยเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับครูมืออาชีพ			
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ช่วยแก้ปัญหาให้แก่ นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ			
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ทาง สถิติเท่านั้น			
6. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นเรื่องที่สิ้นเปลืองค่า ใช้จ่าย			
7. การวิจัยเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ			
8. การวิจัยเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถ			
9. การวิจัยช่วยให้ครูทำงานอย่างเป็นระบบ			
10. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ช่วยสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น			
11. ควรมีกฎระเบียบบังคับให้ครูทุกคนต้องทำการวิจัย			
12. การวิจัยใคร ๆ ก็สามารถทำได้โดยไม่ยุ่งยากอะไร			
13. การพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการวิจัย ทำให้การ สอนเป็นไปได้ดี			
14. ข้าพเจ้าคิดว่า ขณะนี้ตนเองมีความพร้อมที่จะทำการวิจัย			
15. การวิจัยเป็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ขึ้นใน โรงเรียน			

ตอนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ

คำชี้แจง ให้พิจารณาข้อเรื่องของการวิจัยในข้อ 16-19 ว่าเป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

หรือไม่ โดยขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
16. การทดลองสอนคณิตศาสตร์โดยใช้บทบาทสมมติ			
17. การศึกษาเจตคติของผู้ปกครองต่อการสอนของครู			
18. การศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อการศึกษาต่อของนักเรียนชั้น ม.3			
19. การฝึกทักษะการทำงานให้แก่นักเรียนโดยใช้โครงการ			

คำชี้แจง ให้พิจารณาคำกล่าวในข้อ 20-30 ว่าถูกต้องหรือไม่ โดยขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
20. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ควรเริ่มจากปัญหาที่ครูพบในห้องเรียน			
21. พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ มาตรา 30 กำหนดให้ครูต้องทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน			
22. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จะต้องใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาศึกษาค้นคว้าหาคำตอบของปัญหา			
23. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มุ่งเพื่อสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาของผู้เรียน			
24. การศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไม่มีความจำเป็นในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้			
25. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จะเน้นที่ผลปรากฏต่อนักเรียนมากกว่ากระบวนการพัฒนานวัตกรรม			
26. ครูคนหนึ่งกำหนดคำถามวิจัยไว้ว่า “ทำไมนักเรียนจึงเรียนอ่อนวิชาภาษาไทย ” จากคำถามนี้ เป็นการศึกษาสภาพปัญหา ยังไม่ใช่การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน			

รายการ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
27. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จะต้องเป็นการวิจัยแบบ R and D คือ การวิจัยและพัฒนา			
28. ขั้นตอนที่สำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ คือ การอภิปรายผลและเสนอแนะ			
29. การสร้างเครื่องมือวิจัย ต้องให้สอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา			
30. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยไม่จำเป็นต้องใช้สถิติเสมอไป			

คำชี้แจง กรุณานั่งเขียนคำถามวิจัยไว้ว่า “ การสอนแบบแก้ปัญหาจะช่วยให้นักเรียนมี ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ดีขึ้นหรือไม่ ”

จงพิจารณาข้อความในข้อ 31 - 35 ว่าถูกต้องหรือไม่ โดยขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
30. การวิจัยเรื่องนี้ควรตั้งชื่อเรื่องว่า “ การสอนแบบ แก้ปัญหาจะ ช่วยพัฒนาความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ดีขึ้นหรือไม่ ”			
32. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่องนี้ คือ การทดสอบ			
33. แบบการวิจัยเรื่องนี้ คือ การทดลองกลุ่มเดียว มีการทดสอบหลังการทดลอง			
34. นวัตกรรมที่ครูใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การสอนแบบแก้ปัญหา			
35. ตัวแปรหลักของการวิจัยเรื่องนี้ ได้แก่ ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์			

คำชี้แจง ครูคนหนึ่งต้องการศึกษาว่า การปรับพฤติกรรมโดยใช้แรงเสริมทางบวก จะช่วยให้เด็กชายได้ ลดความก้าวร้าวลงหรือไม่

จงพิจารณาข้อความในข้อ 36-40 ว่าถูกต้องหรือไม่ โดยขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่แน่ใจ
36. ตัวแปรหลักที่สำคัญของการวิจัยเรื่องนี้ คือ การปรับพฤติกรรมโดยใช้แรงเสริมทางบวก			
37. แบบการวิจัยเรื่องนี้ควรเป็นการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดอย่างต่อเนื่อง			
38. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรม			
39. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ควรใช้ค่าเฉลี่ย			
40. ตัวแปรที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ได้แก่ การลดความก้าวร้าว			

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University

แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน
การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ครั้งที่ 1

ชื่อ.....นามสกุล

ประเด็นการประเมิน	มีความถูกต้อง ชัดเจน สมบูรณ์ ครบถ้วน (3)	มีความถูกต้อง แต่ ยังไม่ค่อยชัดเจน และสมบูรณ์ (2)	ยังไม่ค่อยถูกต้อง และชัดเจน (1)
หน่วยที่ 1 กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 1. บอกรายละเอียดหน้าที่ของครูเกี่ยวกับการวิจัยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ 2. อธิบายความหมายและความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้ 3. อธิบายขั้นตอนของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้			
หน่วยที่ 2 การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ 4. ตรวจสอบสภาพปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ 5. วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาได้ถูกต้อง 6. กำหนดวิธีการในการแก้ปัญหาได้เหมาะสม 7. กำหนดวิจัยคำถามได้ 8. ตั้งชื่อเรื่องของการวิจัยได้ 9. กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัยได้			

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

(.....)

แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน
การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ครั้งที่ 2

vs.....นามสกุล

ประเด็นการประเมิน	มีความถูกต้อง ชัดเจน สมบูรณ์ ครบถ้วน (3)	มีความถูกต้อง แต่ ยังไม่ค่อยชัดเจน และสมบูรณ์ (2)	ยังไม่ค่อยถูกต้อง และชัดเจน (1)
หน่วยที่ 3 การเลือกและการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ 10. เลือกนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาผู้เรียนได้ 11. ใช้นวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนได้ 12. หาประสิทธิภาพของนวัตกรรมได้			
หน่วยที่ 4 การออกแบบการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 13. กำหนดแบบของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้			

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

(.....)

**แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน
การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ครั้งที่ 3**

re.....

ประเด็นการประเมิน	มีความถูกต้อง ชัดเจน สมบูรณ์ ครบถ้วน (3)	มีความถูกต้อง แต่ ยังไม่ค่อยชัดเจน และสมบูรณ์ (2)	ยังไม่ค่อยถูกต้อง และชัดเจน (1)
หน่วยที่ 5 เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล			
14. กำหนดตัวแปรในการวิจัยได้
15. กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้เหมาะสมกับ ตัวแปรที่ศึกษา
16. สร้างเครื่องมือในการวิจัยได้
17. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้
18. อธิบายวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
19. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

(.....)

แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน
การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ครั้งที่ 4

ชื่อ.....1

ประเด็นการประเมิน	มีความถูกต้อง ชัดเจน สมบูรณ์ ครบถ้วน (3)	มีความถูกต้อง แต่ ยังไม่ค่อยชัดเจน และสมบูรณ์ (2)	ยังไม่ค่อยถูกต้อง และชัดเจน (1)
หน่วยที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูลและการประเมินผล การแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของ ผู้เรียน 20. กำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล 21. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลได้ 22. นำเสนอแปลผล สรุปผล และประเมินผลการ แก้ปัญหา หรือพัฒนาผู้เรียนได้ 23. อภิปรายผล และเสนอแนะในการนำผลการวิจัย ไปใช้ประโยชน์ได้
หน่วยที่ 7 การเขียนรายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการ เรียนรู้ 24. เขียนรายงานการวิจัยตรงตามหัวข้อที่กำหนด 25. ใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม เข้าใจง่าย 26. นำเสนอหัวข้อต่าง ๆ ถูกต้อง 27. นำเสนอผลการวิจัยเหมาะสม เข้าใจง่าย 28. เผยแพร่ผลการวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ ได้ 29. นำเสนอผลการวิจัยได้กระชับ เข้าใจง่าย

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

ประเด็นการประชุม

เพื่อประเมินผลการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมเรื่อง “ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ”
ของครูโรงเรียนบ้านป่าสัก (เทศบาลนครลำปาง) อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

1. ความคิดเห็นต่อชุดฝึกอบรมและกระบวนการฝึกอบรม

1.1 ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร

.....
.....
.....
.....

1.2 ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ ใบบาง แบบฝึก เวลา

.....
.....
.....
.....

1.3 ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม

.....
.....
.....
.....

1.4 ด้านเอกสารประกอบการฝึกอบรม

.....
.....
.....
.....

1.5 ด้านสื่อในการฝึกอบรมและแหล่งการเรียนรู้

.....
.....
.....

1.6 ด้านวิทยากร

.....
.....
.....
.....

2. ผลที่ได้จากการฝึกอบรม

2.1 ความรู้ความเข้าใจ

.....
.....
.....

2.2 เจตคติต่อการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

.....
.....
.....
.....

2.3 การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้

.....
.....
.....
.....

3. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงชุดฝึกอบรมและกระบวนการในการฝึกอบรม

.....
.....
.....
.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Fibulsojokram Rajabhat University

ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

Descriptives

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
P1	13	2	2	2.00	.00
P2	13	2	3	2.31	.48
P3	13	2	3	2.23	.44
P4	13	2	3	2.46	.52
P5	13	2	3	2.54	.52
P6	13	2	3	2.54	.52
P7	13	1	3	2.38	.77
P8	13	1	3	2.54	.66
P9	13	1	3	2.46	.66
P10	13	2	3	2.62	.51
P11	13	2	3	2.62	.51
P12	13	1	3	2.54	.66
P13	13	2	3	2.85	.38
P14	13	2	3	2.62	.51
P15	13	2	3	2.69	.48
P16	13	2	3	2.69	.48
P17	13	2	3	2.46	.52
P18	13	2	3	2.69	.48
P19	13	2	3	2.85	.38
P20	13	2	3	2.62	.51
P21	13	2	3	2.62	.51
P22	13	1	3	2.15	.55
P23	13	1	3	1.62	.65
P24	13	2	3	2.38	.51
P25	13	2	3	2.38	.51
P26	13	1	3	2.23	.73
P27	13	1	3	2.08	.76
P28	13	1	3	2.23	.60
P29	13	1	3	2.31	.63
รวม	13	54.00	84.00	70.6923	9.7501
เฉลี่ย	13	1.86	2.90	2.4377	.3362
Valid N (listwise)	13				

T-Test

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	FRE	10.9167	12	2.6443	.7633
	POST	16.0000	12	1.8091	.5222
Pair 2	TOTALA1	2.6667	12	.2184	6.303E-02
	TOTALA2	2.7833	12	.1778	5.133E-02

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	FRE & POST	12	-.038	.907
Pair 2	TOTALA1 & TOTALA2	12	.312	.323

Paired Samples Test

	Paired Differences								
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)	
				Lower	Upper				
Pair 1	PRE - POST	-5.0833	3.2602	.9411	-7.1548	-3.0119	-5.401	11	.000
Pair 2	TOTALA1 - TOTALA2	-.1167	.2346	773E-02	-.2657	.241E-02	-1.722	11	.113

ภาคผนวก ก รายชื่อคณะกรรมการวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการวิจัยและจัดทำชุดฝึกอบรม

รองศาสตราจารย์วิราพร พงศ์อาจารย์	หัวหน้าโครงการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวัฒน์ ชาญวิชัย	รองหัวหน้าโครงการ
นายสุขแก้ว คำสอน	กรรมการ
นายเดือน แพงวังทอง	กรรมการและเลขานุการ
นางชฎานิชย์ ศศิวิมล	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้ร่วมวิจัยและจัดทำชุดฝึกอบรม

นายสุเชษฐ์ เรือนก้อน	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าสัก (เทศบาลนคร)
นางจันทน์ บุษขำ	ครูวิชาการฝ่ายประถม
นางสาวรพีพร ราชรองเมือง	ครูวิชาการฝ่ายมัธยม
นางอุษณีย์ รุ่งบ้านขง	หัวหน้าสายช่วงชั้นที่ 2

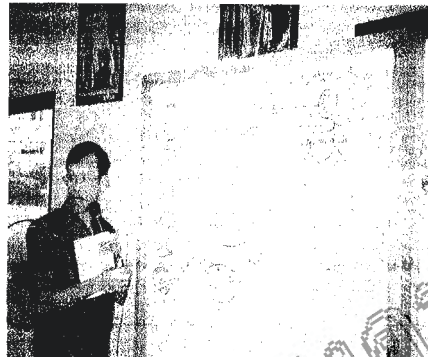
ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์ชุดฝึกอบรม

รองศาสตราจารย์ ดร. สราญ มีแจ้ง	
รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัจฉรา นุชภักดิ์	
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	

ที่ปรึกษาโครงการวิจัยและการจัดทำชุดฝึกอบรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จุมพต ขำวีระ	
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	

ภาคผนวก ง ภาพประกอบกิจกรรม

จัดประชุมเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ

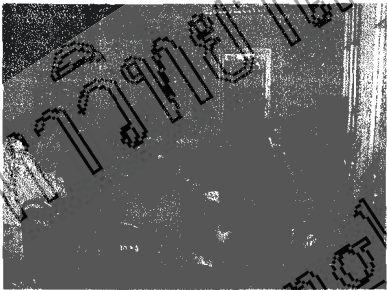
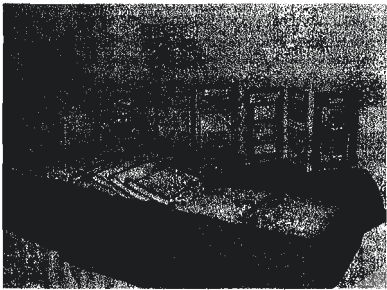

นำเสนอผลงาน วิพากษ์ผลงาน

จัดนิทรรศการแสดงผลงาน

ประชุมสะท้อนความคิดเห็น

วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Pibulsongkram Rajabhat University